ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 25 липня 2024 р. № 851

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ
профільної середньої освіти

1. Цей Державний стандарт визначає вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти (далі — здобувачі освіти), загальний обсяг їх навчального навантаження, розподілений за освітніми галузями, структуру та зміст профільної середньої освіти.

2. У цьому Державному стандарті під терміном “профіль навчання” слід розуміти спосіб організації освітнього процесу, що передбачає поглиблене/професійно орієнтоване вивчення групи споріднених навчальних предметів (інтегрованих курсів) однієї або кількох освітніх галузей, визначених цим Державним стандартом.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про професійну (професійно-технічну) освіту”, “Про фахову передвищу освіту” та інших нормативно-правових актах.

3. Цей Державний стандарт є основою для розроблення типових освітніх програм, а також інших освітніх програм згідно з вимогами, передбаченими статтею 11 Закону України “Про повну загальну середню освіту”.

4. Метою профільної середньої освіти є розвиток особистості здобувачів освіти шляхом утвердження у них української національної та громадянської ідентичності та формування компетентностей, необхідних для їх життєвої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікації та взаємодії з іншими особами, соціалізації, активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності, оборонної свідомості, громадянської стійкості, патріотизму, поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави; підприємливості, свідомого вибору подальшого життєвого шляху, освіти протягом життя, трудової діяльності та самореалізації; дотримання принципів гендерної рівності; виховання у здобувачів освіти самоповаги і поваги до інших, відповідального ставлення до довкілля, що базується на науковому світогляді та принципах сталого розвитку.

Профільна середня освіта ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах:

повага до особистості здобувача освіти та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу і наполегливості;

забезпечення рівного доступу до освіти кожного здобувача освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу на засадах інклюзивності та безбар'єрності;

формування нетерпимості до корупції, дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримка його самостійності, підприємливості, ініціативності, впевненості в собі;

розуміння важливості розвитку мислення;

формування культури здорового способу життя здобувача освіти, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

створення безпечного, вільного від насильства і булінгу (цькування) освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри;

плекання у здобувачів освіти любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля;

утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії здобувачів освіти між собою та з дорослими;

формування і утвердження в здобувачів освіти української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності;

формування готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України, готовності до національного спротиву;

формування та розвиток громадянських компетентностей на основі загальнолюдських цінностей та суспільно-державних (національних) цінностей України.

5. Профільна середня освіта складається з першого циклу — профільно-адаптаційного (10-й рік навчання) та другого циклу — профільного (11—12-й роки навчання), що створює передумови для врахування вікових та індивідуальних особливостей, потреб та інтересів

здобувачів освіти, виявлення та надолуження освітніх втрат, а також формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти на підставі їх усвідомленого вибору.

6. Здобуття профільної середньої освіти передбачає два спрямування:

академічне — профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного цим Державним стандартом, і поглибленого вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти;

професійне — профільне навчання, орієнтоване на ринок праці, на основі поєднання змісту освіти, визначеного цим Державним стандартом, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей та потреб здобувачів освіти.

Зміст освіти визначено цим Державним стандартом через спільні для обох спрямувань вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти, впорядковані за освітніми галузями.

Підходи до формування профілів навчання визначаються типовою освітньою програмою та освітніми програмами закладів освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти (далі — заклади освіти), і реалізуються через модельні навчальні програми та навчальні програми з певних освітніх компонентів (навчальні предмети, інтегровані, зокрема міжгалузеві, курси, навчальні модулі тощо). Основою для формування профілів навчання є відповідні освітні галузі — одна або кілька, представлені повністю або частково.

Освітні програми профільної середньої освіти за академічним та професійним спрямуваннями містять обов’язкові освітні компоненти, які повністю охоплюють основні орієнтири для оцінювання, визначені цим Державним стандартом для всіх освітніх галузей.

Освітні програми профільної середньої освіти академічного спрямування забезпечують поглиблене вивчення певних освітніх компонентів відповідних освітніх галузей, які повністю або частково охоплюють поглиблені орієнтири для оцінювання, визначені цим Державним стандартом.

Освітні програми профільної середньої освіти за професійним спрямуванням містять інші освітні компоненти, які повністю або частково охоплюють зміст професійних стандартів або державних освітніх стандартів з конкретних професій, або стандартів фахової передвищої освіти з певних спеціальностей.

Профілі навчання формують заклади освіти шляхом їх вибору здобувачами освіти на основі аналізу власних потреб, готовності, уподобань та інтересів за сприяння педагогічної ради, що формує відповідні пропозиції щодо змісту, підходів і методів організації освітнього процесу, зумовлені її баченням і спроможністю, очікуваннями батьків та місцевої громади і суспільства, запитами засновників закладів освіти і суспільними пріоритетами.

Освітній процес на рівні профільної середньої освіти здійснюється відповідно до освітньої програми (освітніх програм) закладу освіти та спрямовується на виявлення і розвиток здібностей і обдарувань особистості, її індивідуальних здібностей, досягнення результатів навчання, прогресу в розвитку, зокрема формування і застосування відповідних компетентностей. Організацію освітнього процесу на рівні профільної середньої освіти здійснюють через забезпечення індивідуальних освітніх траєкторій, що реалізуються, зокрема через вільний вибір видів і форм здобуття освіти, закладів освіти і запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін та рівня їх складності, методів і засобів навчання, що дає змогу забезпечити належну гнучкість у формуванні індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти, які об’єднуються в змінні групи — тимчасові групи здобувачів освіти, які формуються в межах одного або кількох класів з метою поглибленого вивчення навчальних предметів (інтегрованих курсів) на підставі власного вибору.

Здобувачі освіти мають право змінювати як профіль навчання, так і спрямування, а також здобувати подальшу освіту на інших рівнях.

7. Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти визначено на основі компетентнісного підходу.

8. До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній і письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних і художніх текстів, медіатекстів тощо;

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих і цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній і письмовій формі для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільно-державних (національних) цінностей України;

відповідально, усвідомлюючи цінність української мови як обов’язкового засобу спілкування на всій території України, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих і навчальних ситуаціях, творчого самовираження;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній і письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм мови, особливостей основних стилів і жанрів мовлення, типів мовної взаємодії;

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих і цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел, критично осмислювати її, використовувати для комунікації в усній і письмовій формі для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільно-державних (національних) цінностей України;

відповідально використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих і навчальних ситуаціях, творчого самовираження, спираючись на особливості міжкультурної комунікації та досвід комунікації державною мовою;

відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди і переконання в усній і письмовій формі в різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації;

3) математична компетентність, що передбачає здатність розвивати та застосовувати математичні знання і методи для розв’язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів і ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування наукового світогляду; здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи; набуття досвіду дослідження природи та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації; розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки такої діяльності;

5) інноваційність, що передбачає здатність реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у класі, групі, закладі освіти, родині, місцевій громаді і суспільстві тощо; спроможність визначати та ставити перед собою цілі, мотивувати себе і розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки в довкіллі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв’язку господарської

діяльності та важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає впевнене, критичне та відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні, особистому та суспільному житті, дотримуючись принципів академічної доброчесності;

8) навчання впродовж життя, що передбачає здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання і саморозвитку; спроможність навчатися і працювати в колективі та самостійно, організовувати своє навчання, оцінювати його, ділитися його результатами з іншими, шукати підтримки (за потреби);

9) громадянські та соціальні компетентності, пов’язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

усвідомлення української національної та громадянської ідентичності та виявлення громадянської стійкості;

готовність до дієвого виконання громадянського і конституційного обов’язку із захисту національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України, незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу;

готовність до національного спротиву, усвідомлення суспільної значущості військової служби та повага до неї;

виявлення соціальної активності та відповідальності, оборонної свідомості;

спроможність діяти як відповідальний громадянин, брати участь у громадському та суспільному житті, спираючись на розуміння загальнолюдських і суспільних цінностей, суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальних, правових, економічних і політичних принципів, ідей сталого розвитку суспільства, співіснування людей і спільнот у глобальному світі, критичне осмислення основних подій національної, європейської та світової історії, усвідомлення їх впливу на світогляд громадянина та його самоідентифікацію;

стійке усвідомлення свого політико-правового зв’язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством, повага до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави;

виявлення поваги до інших осіб, толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях;

дбайливе ставлення до особистого, соціального здоров'я, усвідомлення особистих відчуттів і почуттів, здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах і ґрунтуються на спільних моральних цінностях; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності;

10) культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів; здатність розуміти та цінувати творчі способи вираження і передачі ідей у різних культурах через різні види мистецтва та інші культурні форми; прагнення до розвитку та вираження власних ідей, почуттів засобами культури та мистецтва;

11) підприємливість і фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших осіб у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; уміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для планування і реалізації проектів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо.

9. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід здобувачів освіти; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння і ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

10. Наскрізними для всіх ключових компетентностей є такі вміння:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання та усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) в різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, вміння виявляти приховану та очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами і цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу та добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на

мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки і контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси та способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;

5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброчесне використання чужих ідей та доопрацювання їх, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, ініціювання їх, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших осіб, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати та заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає здатність розрізняти прийнятні та неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням і врахуванням можливих ризиків і наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає здатність аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими особами, що передбачає здатність обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

11. Вимоги до результатів навчання здобувачів освіти визначено за такими освітніми галузями:

мовно-літературна;

математична;

природнича;

технологічна;

інформатична;

соціальна і здоров’язбережувальна;

громадянська та історична;

мистецька;

фізична культура.

12. Для кожної освітньої галузі визначено:

мету;

компетентнісний потенціал, що визначає здатність кожної освітньої галузі формувати всі ключові компетентності через розвиток умінь і ставлень та базові знання;

обов’язкові результати навчання здобувачів освіти;

кількість навчальних годин за циклами навчання (10-й, 11—12-й роки навчання).

13. Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти складаються з таких компонентів:

групи результатів навчання, що об’єднують споріднені результати в рамках кожної освітньої галузі;

загальні результати навчання, що є єдиними для всіх рівнів загальної середньої освіти та розкривають компетентнісний потенціал кожної освітньої галузі;

конкретні результати навчання, що визначають підсумок навчального поступу на момент здобуття повної загальної середньої освіти;

основні та поглиблені орієнтири для оцінювання, на основі яких визначається рівень досягнення здобувачами освіти результатів навчання.

14. Обов’язкові результати навчання здобувачів освіти позначено індексами, які означають:

скорочений буквений запис — освітню галузь, до якої належить обов’язковий результат навчання;

цифру на початку індексу — порядковий номер року навчання, на завершення якого очікується досягнення обов’язкового результату навчання;

першу цифру після буквеного запису до крапки — номер групи результатів навчання;

цифру після крапки — номер загального результату навчання;

наступну цифру — номер конкретного результату навчання;

останню цифру — номер орієнтира для оцінювання відповідного результату навчання;

літеру П після останньої цифри — результати навчання (орієнтири для оцінювання) поглибленого рівня.

15. Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які шанують українську мову, володіють українською мовою і використовують її в повсякденному житті та в професійних сферах, розуміють важливість української мови як національної цінності та важливого атрибута української національної і громадянської ідентичності, здатні спілкуватися рідною мовою (у разі відмінності від державної), іноземними мовами, читають інформаційні та художні тексти української і зарубіжних літератур для духовного, культурного і національного самовираження, міжкультурного діалогу, збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування системи суспільно-державних (національних) цінностей України і ставлень, а також для подальшого професійного становлення, формування громадянської стійкості.

Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі і базові знання зазначені в додатку 1.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі (українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з українською мовою навчання) зазначені в додатку 2 і передбачають, що здобувач освіти:

взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, зокрема інформаційних і художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), медіатекстах, і використовує інформацію для збагачення власного досвіду та духовного розвитку;

висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних); за потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм літературної мови;

досліджує індивідуальне мовлення, використовує мову для власної мовної творчості, спостерігає за мовними та літературними явищами, аналізує їх.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі (українська мова як державна, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини (якщо мова корінного народу або національної меншини не належить до групи слов'янських мов) зазначені в додатку 3.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі (мова та література корінного народу або національної меншини) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини) зазначені в додатку 4.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі (іншомовна освіта) зазначені в додатку 5 та вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі (іншомовна освіта, друга іноземна мова) — в додатку 6 та передбачають, що здобувач освіти:

сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;

взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови;

надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою;

діє як учасник соціуму, який встановлює і допомагає налагоджувати соціальну взаємодію шляхом передавання змісту усного, письмового повідомлення або онлайн-повідомлення з однієї мови іншою.

16. Метою математичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти через формування математичної компетентності у взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями для успішної освітньої та подальшої професійної діяльності впродовж життя, що передбачає засвоєння системи знань, удосконалення вміння розв'язувати математичні та практичні задачі; розвиток логічного мислення та психічних властивостей особистості; здатність і готовність застосувати математику в особистому і суспільному житті для продовження навчання або фахової самореалізації.

Компетентнісний потенціал математичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 7.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в математичній освітній галузі зазначені в додатку 8 і передбачають, що здобувач освіти:

досліджує ситуації та виокремлює проблеми, які можна розв’язати із застосуванням математичних методів;

моделює процеси і ситуації, розробляє стратегії, плани дій для розв’язання проблемних ситуацій;

критично оцінює процес і результат розв’язання проблемних ситуацій;

розвиває математичне мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіє математичною мовою.

17. Метою природничої освітньої галузі є формування особистості здобувача освіти, який усвідомлює цілісність природи та основні її закони та закономірності, володіє певними вміннями наукового дослідження, оцінює вплив природничих наук, техніки і технологій на соціоприродне середовище, реагує на виклики, зумовлені людською діяльністю, діє для забезпечення сталого розвитку, здатний до професійного самовизначення і самореалізації та застосування здобутих знань і набутих умінь для суспільного блага.

Компетентнісний потенціал природничої освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 9.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в природничій освітній галузі зазначені в додатку 10 і передбачають, що здобувач освіти:

пізнає світ природи засобами наукового дослідження;

опрацьовує, систематизує та представляє інформацію природничого змісту;

усвідомлює розмаїття і закономірності природи, роль природничих наук і техніки в житті людини та оцінює безпекові ризики;

відповідально поводиться для забезпечення сталого розвитку суспільства;

розвиває власне наукове мислення, набуває досвіду розв’язання проблем природничого змісту (індивідуально та у співпраці з іншими особами).

18. Метою технологічної освітньої галузі є визначення здобувачами освіти власних освітньо-професійних цілей, проектування шляхів реалізації особистісного потенціалу, розвиток критичного та технічного мислення, готовності до зміни довкілля без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного

самовираження, трудової діяльності на ринку праці, посилення обороноздатності України.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 11.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в технологічній освітній галузі зазначені в додатку 12 і передбачають, що здобувач освіти:

створює проект з підприємницьким потенціалом на основі попередньо набутого досвіду;

використовує графічні зображення та цифрові засоби в проектуванні;

втілює науково-технічні дослідження в різних сферах трудової діяльності;

проектує шляхи реалізації власних освітньо-професійних цілей та особистісного потенціалу.

19. Метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти, здатного ефективно використовувати цифрові інструменти та технології для розв'язання проблем, особистого і професійного розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного та суспільного добробуту, критично і креативно мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві.

Компетентнісний потенціал інформатичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 13.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в інформатичній освітній галузі зазначені в додатку 14 і передбачають, що здобувач освіти:

знаходить, аналізує, перетворює, узагальнює, систематизує та подає дані, критично оцінює інформацію для розв'язання життєвих проблем;

створює інформаційні продукти та програми для ефективного розв'язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально і у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них;

організовує та усвідомлено використовує цифрові середовища для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творець та/або споживач;

усвідомлює результати використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього середовища і сталого розвитку суспільства, дотримується етичних і правових норм інформаційної взаємодії.

20. Метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти, який здатний до гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, самоусвідомлення, самозарадності,

піклування про власну безпеку і здоров’я та безпеку і здоров’я інших людей, підприємливості та професійної зорієнтованості, спрямованих на забезпечення власного і суспільного добробуту, виявлення готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов’язку із захисту національних інтересів, незалежності і територіальної цілісності України.

Компетентнісний потенціал соціальної і здоров’язбережувальної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 15.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в соціальній і здоров’язбережувальній освітній галузі зазначені в додатку 16 і передбачають, що здобувач освіти:

турбується про особисте здоров’я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори і діяльність, що становлять загрозу для власного та суспільного життя, здоров’я, добробуту;

визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, покращення здоров’я і добробуту;

усвідомлює цінність і дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки та ризики для здоров’я і суспільства;

виявляє підприємливість і поводиться етично для покращення здоров’я, безпеки і добробуту власного та інших осіб.

21. Метою громадянської та історичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувачів освіти через критичне осмислення минулого, сучасного та зв’язків між ними, взаємодії між світовими, загальноукраїнськими і локальними процесами; усвідомлення своєї належності до української нації як частини європейської спільноти, розуміння її цивілізаційного шляху та історичної ролі в контексті європейської і світової історії; усвідомлення важливості і цінності історичних знань для розвитку нації і держави; формування української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов’язку із захисту національних інтересів, незалежності і територіальної цілісності України, активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права, дотримання принципів гендерної рівності.

Компетентнісний потенціал громадянської та історичної освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 17.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в громадянській та історичній освітній галузі зазначені в додатку 18 і передбачають, що здобувач освіти:

мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причиново-наслідкові зв’язки між подіями, явищами та процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тяглість в житті суспільства;

мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність в розвитку суспільства, господарства, культури та довкілля;

мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання;

мислить системно, виявляє взаємозв’язок, взаємозалежність і взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їх інтерпретації;

усвідомлює свою українську національну та громадянську ідентичність, відповідальність за розвиток успішної держави та важливість турботи про благо українського народу, а також власну гідність, реалізує власні права та свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації;

дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучається до розв’язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлює необхідність утвердження верховенства права та дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства.

22. Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток особистості здобувача освіти у процесі освоєння мистецьких надбань; формування компетентностей, необхідних для мистецько-творчого самовираження, розкриття креативного потенціалу; поціновування національних форм мистецького відображення дійсності; усвідомлення необхідності та цінності мистецтва для культурно-естетичного розвитку нації, утвердження та популяризації українських суспільно-державних (національних) цінностей; усвідомлення власної української національної та громадянської ідентичності в міжкультурній комунікації.

Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі та базові знання зазначені в додатку 19.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в мистецькій освітній галузі зазначені в додатку 20 і передбачають, що здобувач освіти:

пізнає різні види мистецтва, виявляє художнє мислення;

здійснює художньо-творчу діяльність і культурно-мистецьку комунікацію;

набуває емоційного досвіду, розвиває естетичне ставлення до мистецтва та життя.

23. Метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості здобувача освіти, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь і навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом.

Компетентнісний потенціал освітньої галузі фізичної культури та базові знання зазначені в додатку 21.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання здобувачів освіти в освітній галузі фізичної культури зазначені в додатку 22 і передбачають, що здобувач освіти:

формує власну психічну і соціально-психологічну сфери особистості засобами фізичного виховання;

систематично займається фізичною культурою, володіє технікою фізичних вправ;

усвідомлює значення фізичної/рухової активності для підтримання стану здоров’я та задоволення у процесі фізичного виховання.

24. Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти, його розподіл між роками навчання, освітніми галузями, обов’язковими та вибірковими освітніми компонентами визначено в базовому навчальному плані профільної середньої освіти (далі — базовий навчальний план).

25. На підставі базового навчального плану розробляють типові навчальні плани як складові частини типової освітньої програми, що містять орієнтовний перелік освітніх компонентів (навчальні предмети, інтегровані (зокрема міжгалузеві) курси, навчальні модулі тощо), формування змісту яких здійснюється шляхом упорядкування в логічній послідовності результатів навчання кількох інтегрованих освітніх галузей, однієї освітньої галузі або її окремих складників.

26. У базовому навчальному плані (додаток 23) наведено розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для:

1) класів (груп) з українською мовою навчання закладів загальної середньої освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які

здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним та/або професійним спрямуванням; класів (груп) з українською мовою навчання закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним спрямуванням;

2) класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини закладів загальної середньої освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним та/або професійним спрямуванням; класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним спрямуванням;

3) закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за професійним спрямуванням;

4) спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним та/або професійним спрямуванням;

5) спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти з навчанням мовою корінного народу або національної меншини, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним та/або професійним спрямуванням.

27. У базовому навчальному плані для закладів загальної середньої освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним та/або професійним спрямуванням; класів (груп) закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним спрямуванням, визначено:

кількість навчальних годин для обов’язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, яка не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти;

кількість навчальних годин для обов’язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, яка може бути перерозподілена на обов’язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на вибіркові освітні компоненти;

кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи), яка

може бути визначена закладом освіти в межах визначеного показника для відповідного року навчання і перерозподілена на обов’язкові освітні компоненти за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, але не може бути перерозподілена на обов’язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів.

Сума навчальних годин на вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом. Навчальні години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

28. У базовому навчальному плані для закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за професійним спрямуванням, визначено:

кількість кредитів за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (далі — кредити ЄКТС)/годин на обов’язкові освітні компоненти (зокрема кількість кредитів ЄКТС/мінімальну кількість годин навчальних занять для обов’язкових предметів державної підсумкової атестації, вивчення яких завершується впродовж третього року навчання);

кількість кредитів ЄКТС на вибіркові освітні компоненти;

кількість кредитів ЄКТС на освітні компоненти освітньої програми профільної середньої освіти, які інтегруються в освітньо-професійну програму фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти або в освітню програму закладу спеціалізованої освіти і розподіляються закладом освіти між першим — третім роками навчання.

Освітні компоненти технологічної та мистецької галузей (не менше ніж три кредити ЄКТС у кожній) передбачено у вибіркових освітніх компонентах.

Предмет “Фізична культура” передбачено в обсязі не менше ніж три години навчальних занять на тиждень.

Обсяг навчального навантаження на обов’язкові освітні компоненти може бути збільшений за рахунок обсягу вибіркових освітніх компонентів.

29. У базовому навчальному плані для спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти, які здійснюють реалізацію цього Державного стандарту за академічним та/або професійним спрямуванням, визначено:

кількість навчальних годин для обов’язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, яка не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти;

кількість навчальних годин для обов’язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, яка може бути перерозподілена на обов’язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на вибіркові освітні компоненти;

кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи), яка може бути визначена закладом освіти в межах визначеного показника для відповідного року навчання і перерозподілена на обов’язкові освітні компоненти за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, але не може бути перерозподілена на обов’язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів;

кількість годин для корекційно-розвиткової роботи для здобувачів освіти з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, які не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

Сума навчальних годин на вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом. Навчальні години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

30. Заклади освіти, в яких є класи (групи) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини, самостійно здійснюють розподіл навчального навантаження між мовою корінного народу або національної меншини та іноземною мовою, відображаючи це в навчальному плані. Українська мова як державна в таких закладах вивчається за навчальними програмами, які враховують мовну підготовку здобувачів освіти і спорідненість між рідною та державною мовами.

31. Оцінювання відповідності результатів навчання здобувачів освіти, які завершили здобуття повної середньої освіти, вимогам цього Державного стандарту здійснюється шляхом державної підсумкової атестації відповідно до законодавства.

Додаток 1
до Державного стандарту

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: сприймати (зокрема читати інформаційні та художні тексти класичної та сучасної літератури (української і зарубіжних), розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати і оцінювати інформацію; висловлювати думки, почуття, погляди в усній і письмовій формі; використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах; дотримуватися культури мовлення і норм мовленнєвого етикету, ураховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб; адаптуватися до змінюваних умов спілкування, вирішувати нестандартні завдання з використанням потенціалу української мови і відповідних комунікативних стратегій ставлення: цінування української мови як чинника української національної та громадянської ідентичності; прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя, зокрема в професійній діяльності;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	виявлення мовної стійкості у використанні української мови; прагнення до ненасильницької комунікації; потреба в читанні творів художньої літератури українською мовою
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: сприймати (зокрема читати рідною мовою), розуміти, перетворювати, аналізувати та інтерпретувати, оцінювати інформацію; висловлювати думки, почуття, погляди в усній і письмовій формі рідною мовою; адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови і відповідних комунікативних стратегій, ураховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб ставлення: цінування рідної мови як чинника національної та громадянської ідентичності; готовність спілкуватися рідною мовою; потреба в читанні творів художньої літератури рідною мовою Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння: використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов; пояснювати роль/значення мовних явищ і системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	використовувати за потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів; використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів ставлення: готовність до міжкультурного діалогу; розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного діалогу, особистісного розвитку та професійної самореалізації; відкритість до вивчення іноземних мов; готовність спілкуватися іноземними мовами; дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та урахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання; толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя; розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов
Математична компетентність	уміння: установлювати причиново-наслідкові зв’язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	вирішення комунікативних завдань ставлення: готовність до пошуку різноманітних способів розв’язання комунікативних проблем; прагнення висловлюватися логічно, точно і послідовно
Компетентності в галузі природничих наук, техніки та технологій	уміння: висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів, зокрема іноземної мови; формулювати тезу і добирати аргументи для її підтвердження ставлення — прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку
Інноваційність	уміння: презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби увиразнення мовлення; мобілізовувати ресурси (зокрема нематеріальні і цифрові) через комунікацію для провадження інноваційної діяльності, зокрема в професійній сфері; ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв’язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності ставлення — відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб
Екологічна компетентність	уміння: використовувати потенціал текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проектів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства
	ставлення — інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування і поширення ідей сталого розвитку суспільства
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння:
	використовувати різні види сприймання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для пошуку, обробки, аналізу і добору інформації;
	діяти за алгоритмом у процесі складення плану виконання комунікативних завдань;
	комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі;
	розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації;
	розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм;
	використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів
	ставлення:
	задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі;
	прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі;
	готовність дотримуватися засад академічної доброчесності;
	прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій;
	прагнення збагачувати власний читацький і мовленнєвий досвід

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Навчання впродовж життя	уміння: визначати власні комунікативні потреби, цілі і способи їх досягнення; використовувати ефективні прийоми вивчення державної/рідної/іноземної мови з урахуванням власного стилю навчання; постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових; проводити самооцінку результатів діяльності, рефлексію; користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах ставлення: прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення і подолання стереотипів; розуміння ролі читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) українських і зарубіжних авторів для гармонійного розвитку та самовдосконалення; прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію, керуючись принципами об'єктивності та справедливості, виявляючи громадянську стійкість та українську національну та громадянську ідентичність; використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях; критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції в європейському ціннісному контексті; застосовувати здобуті в мовно-літературній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів; шанування української культури, бажання пізнавати культури інших народів і критично осмислювати їх надбання; збереження суспільно-державних (національних) цінностей України, повага до права кожного народу на свою культуру, шанобливе ставлення до інших культур, якщо їх надбання не завдає шкоди українським національним цінностям та інтересам; відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мов і літератур та здійснення міжкультурної комунікації; повага до права і законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державотворчого чинника української нації; утвердження права на власну думку

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Соціальні компетентності
	уміння:
	використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі;
	дотримуватися засад ненасильницької комунікації;
	враховувати вплив слова на психічне здоров’я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби;
	враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб;
	застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним і маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров’я;
	конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості;
	виявляти в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів соціально важливий зміст
	ставлення:
	готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів;
	усвідомлення взаємозалежностей;
	прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів
Культурна компетентність	уміння:
	використовувати мову для духовного, культурного і національного самовираження;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	читати, аналізувати та інтерпретувати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів; сприймати і осмислювати цінності, актуалізовані в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду; створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду та почуттів і використанням відповідних художніх засобів; добирати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб ставлення: потреба в читанні художньої літератури для задоволення і рефлексії над прочитаним; поціновування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань України та людства; відкритість до міжкультурної комунікації, усвідомлення національної специфіки, індивідуальних і соціальних стереотипів, що можуть міститися в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті); зацікавленість світовими культурними здобутками; готовність сприймати літературний твір як структуру, відкриту для читацьких інтерпретацій у часі та просторі
Підприємливість і фінансова грамотність	уміння: ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію державною/рідною/іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень; описувати державною/рідною/іноземною мовою власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив; пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів; обговорювати і планувати доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій; використовувати фінансові документи ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших осіб; відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку; розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі; усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування рідною/ іноземною мовою для забезпечення добробуту і фінансового успіху; готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів

Базові знання

Українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою), мова та література корінного народу або національної меншини

Інформація: обсяг інформації, достовірність, новизна, актуальність, несуперечливість, неупередженість, повнота інформації; медіа; інформаційна гігієна (розрізнення неправдивої інформації, маніпуляції та пропаганди); змістові, формальні, функційні аспекти інформації; стратегії пошуку інформації; контекст (культурно-історичний, ситуативний, професійний, соціальний, особистісний, національний, загальнолюдський тощо); факти і судження, інтерпретація фактів; способи фіксації і передачі інформації, візуалізаційні засоби; відповідність між вербально та невербально вираженим змістом інформації; засади академічної доброчесності, авторське право.

Комунікація: комунікативний намір, комунікативна мета; комунікативні перешкоди і шуми, неструктуроване мовлення; комунікативна ситуація, норми культури спілкування, комунікативні прийоми, переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, і невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях; комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення; перебіг і результат комунікації; моделювання комунікативної поведінки, комунікативні стратегії; комунікативна взаємодія, прийоми активного слухання, прийоми забезпечення ефективної комунікації; протистояння маніпулятивним впливам; прийоми емоційної саморегуляції у процесі спілкування, вербалізація емоційних реакцій; особливості цільової аудиторії, умови спілкування, мета повідомлення, приховані наміри автора повідомлення; публічний виступ, співбесіда; вияви мовної стійкості в комунікації; цифрове середовище, онлайн-взаємодія, інформаційно-комунікаційні технології, норми електронного спілкування.

Текст: різновиди текстів (множинні, перервані, змішані, фрагментарні, структуровані і неструктуровані); медіатекст; гіпертекст; стиль, жанр, структура тексту; зміст і форма тексту, особливості форми та змісту тексту (мовні, стильові, жанрові, естетичні, прагматичні, історико-культурні); естетичний і прагматичний потенціал тексту; підтекст; вторинні тексти; культурний, соціальний, особистісний контекст; критерії добору текстів для читання.

Літературний твір: художні твори українських і зарубіжних авторів; література корінних народів і національних меншин; способи читання текстів; стилі, роди, жанри, напрями, течії; індивідуальний стиль автора; естетична та мистецька цінність тексту; естетичний і прагматичний потенціал тексту; читацький досвід.

Мовні засоби: функціонування мовних одиниць різних рівнів у мовленні; комунікативний потенціал мовних одиниць, комунікативна доцільність мовних засобів; мова як відображення картини світу та мовлення як відображення особистості; мовна норма та її динамічність в історико-культурному контексті; стилістичні і риторичні мовні засоби; засоби художньої виразності; стильові та соціокультурні норми; помилка, види помилок; мовні засоби індивідуального стилю автора.

Іноземні мови (основний рівень)

Знання світу: значення іноземної мови для життя в мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі; місця, установи, організації, люди, об'єкти та їх взаємозв'язок і процеси у відповідних ситуаціях спілкування.

Соціокультурні знання (суспільство і культура країни мови, яку вивчають): повсякденне життя; умови життя; міжособистісні стосунки; цінності, переконання, ставлення до національної та громадянської ідентичності, історії, традицій, мистецтва тощо; мова тіла; соціальні звички/умовності/стереотипи (пунктуальність, одяг, харчування, поведінка, звичаї, святкування тощо).

Інформація: джерела і види інформації; достовірність і новизна інформації; критерії добору та способи пошуку інформації; явна і прихована інформація.

Комунікація: комунікативна взаємодія; мета і ситуація спілкування; комунікативний намір; вербальні і невербальні засоби; типові комунікативні стратегії; інтонаційні засоби; емоційний стан; формули мовленнєвого етикету; різноманітні стратегії продукування ідей; суспільно-культурний контекст комунікації; типові стратегії взаємодії; цифрове середовище; безпечна поведінка в цифровому просторі; соціально значущі запитання; онлайн-взаємодія.

Мовленнєві функції та мовні засоби: опис; розповідь; характеристика; аргументація власного вибору, погляду; запитування і надання інформації; розпитування для роз'яснення і уточнення інформації; пропонування, прийняття, відхилення пропозиції; прохання про допомогу; оцінювання подій, ситуацій, вчинків, дій, фактів; порівнювання подій, фактів, явищ; привертання уваги співрозмовника; висловлювання власних вражень, почуттів, емоцій, переконань, думок, згоди або незгоди; значення мовних явищ та іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність; лексичний діапазон відповідно до тематики ситуативного спілкування.

Іноземні мови (поглиблений рівень)

Знання світу: значення іноземної мови для життя в мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі; місця, установи, організації, люди, об’єкти та їх взаємозв’язок і процеси у відповідних ситуаціях спілкування.

Соціокультурні знання (суспільство та культура країни мови, яку вивчають): повсякденне життя; умови життя; міжособистісні стосунки; цінності, переконання, ставлення до національної та громадянської ідентичності, історії, традицій, мистецтва тощо; мова тіла; соціальні звички/умовності/стереотипи (пунктуальність, одяг, харчування, поведінка, звичаї, святкування тощо).

Інформація: джерела та види інформації; достовірність і новизна інформації; критерії добору і способи пошуку інформації; явна та прихована інформація.

Комунікація: комунікативна взаємодія; мета і ситуація спілкування; комунікативний намір; вербальні і невербальні засоби; типові комунікативні стратегії; інтонаційні засоби; емоційний стан; формули мовленнєвого етикету; різноманітні стратегії продукування ідей; суспільно-культурний контекст комунікації; типові стратегії взаємодії; цифрове середовище; безпечна поведінка в цифровому просторі; соціально значущі запитання; онлайн-взаємодія.

Мовленнєві функції та мовні засоби: опис; розповідь; характеристика; аргументація власного вибору, погляду; запитування і надання інформації; розпитування для роз’яснення і уточнення інформації; пропонування, прийняття, відхилення пропозиції; прохання про допомогу; оцінювання подій, ситуацій, вчинків, дій, фактів; порівнювання подій, фактів, явищ; привертання уваги співрозмовника; висловлювання власних вражень, почуттів, емоцій, переконань, думок, згоди або незгоди; значення мовних явищ та іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність; лексичний діапазон відповідно до тематики ситуативного спілкування.

Медіація: управління взаємодією, аналіз і критика художніх текстів (творів), конспектування, переклад письмового тексту, пояснення даних, передача конкретної інформації, поділ складної інформації, розуміння глибини тексту, упорядкування тексту.

_____

Додаток 2
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в мовно-літературній освітній галузі (українська мова, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з українською мовою навчання)

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях			
Сприймає усну інформацію [МОВ 1.1]	слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою (зокрема художні тексти, медіатексти), долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 МОВ 1.1.1]	слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 МОВ 1.1.1-1]	вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]
	використовує оптимальні комунікативні стратегії в різних (зокрема нових, а також полікультурних) комунікативних ситуаціях, дотримуючись норм культури спілкування [12 МОВ 1.1.2]	застосовує різні прийоми для забезпечення комунікації в різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 МОВ 1.1.2-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	оцінює відповідність невербальних засобів спілкування вербально вираженому змісту повідомлення для протистояння маніпулятивним впливам [12 МОВ 1.1.3]	розпізнає невідповідність між вербально та невербально вираженим змістом повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця, на основі цього приймає рішення щодо подальшої комунікації [12 МОВ 1.1.3-1]	визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П]
Перетворює інформацію з почутого повідомлення на різні форми повідомлень [МОВ 1.2]	обирає спосіб переказування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту) відповідно до змінюваних умов спілкування та особливостей цільової аудиторії [12 МОВ 1.2.1]	переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити та особливості цільової аудиторії та власні	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		потреби, дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності [12 МОВ 1.2.1-1]	
	застосовує різні способи фіксування інформації (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), використовуючи вербальні та візуалізаційні засоби [12 МОВ 1.2.2]	використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1]	аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П]
Виокремлює усну інформацію [МОВ 1.3]	виокремлює потрібну інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, а також неструктурованого мовлення) та ефективно використовує її в змінюваних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.3.1]	виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, а також неструктурованого мовлення для ефективної	визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		комунікації [12 МОВ 1.3.1-1]	
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [МОВ 1.4]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [12 МОВ 1.4.1.]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів для виконання актуальних завдань [12 МОВ 1.4.1-1]	виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П] пов’язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурним) [12 МОВ 1.4.1-2 П]
	прогнозує перебіг усної взаємодії в різних ситуаціях спілкування, враховуючи мету і комунікативні наміри співрозмовників, і відповідно моделює свою комунікативну поведінку, спираючись на власний та суспільно-	визначає мету, прямі та приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни у процесі комунікації, за потреби визначаючи прийнятні способи впливу на	дотримується інформаційної гігієни, виявляє та розрізняє в усному повідомленні різні види маніпуляції, неправдиву інформацію і пропаганду [12 МОВ 1.4.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	історичний досвід [12 МОВ 1.4.2]	співрозмовника для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 МОВ 1.4.2-1]	
	виявляє відмінності в інтерпретації фактів, явищ, подій, враховуючи причини розбіжностей з огляду на суб'єктивні фактори, підтекст, історико-культурний або інший контекст [12 МОВ 1.4.3]	виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1]	пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 МОВ 1.4.3-1 П]
Оцінює усну інформацію [МОВ 1.5]	визначає фактори (формальні та змістові), що сприяють або заважають ефективності комунікації, за потреби вживає необхідних заходів	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою	обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії,

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	для підтримки конструктивної міжособистісної взаємодії [12 МОВ 1.5.1]	обраного профілю, отриманої з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), наводить аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 1.5.1-1]	пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 МОВ 1.5.1-1 П]
	виявляє сильні та слабкі сторони в змісті і формі почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), визначає можливі шляхи застосування набутого досвіду для комунікативної діяльності [12 МОВ 1.5.2]	окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її схожість чи відмінність із позиціями інших, а також переваги власної позиції [12 МОВ 1.5.2-1]	обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії [12 МОВ 1.5.2-1 П]
Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання, використовуючи вербальні та невербальні засоби [МОВ 1.6]	аргументовано висловлює власну позицію, використовуючи вербальні та невербальні засоби, щодо широкого кола актуальних проблем з урахуванням різних поглядів, ідей, переконань,	виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема	обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	зокрема висловлених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1]	проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1]	порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]
		раціонально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]	оцінює переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях [12 МОВ 1.6.1-2 П]
Регулює власний емоційний стан [МОВ 1.7]	виявляє гнучкість комунікативної взаємодії, враховуючи емоційний стан співрозмовника і здійснюючи емоційну саморегуляцію [12 МОВ 1.7.1]	передбачає емоційну реакцію слухача/групи слухачів у різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні дії для зниження чи підвищення рівня емоційності	досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.7.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		комунікативної взаємодії [12 МОВ 1.7.1-1] демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]	
	враховує культурні, вікові, гендерні та інші особливості вираження емоційності (зокрема під час проведення аналізу художніх текстів, медіатекстів) для ефективної усної комунікації [12 МОВ 1.7.2]	вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивний емоційний фон завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 МОВ 1.7.2-1]	
2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду			
Сприймає текст [МОВ 2.1]	застосовує різні способи читання текстів (зокрема художніх текстів,	вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	медіатекстів) у друкованому та цифровому форматі для задоволення читацьких потреб і розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.1.1]	(зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]	
Аналізує та інтерпретує текст [МОВ 2.2]	визначає і коментує проблеми, порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) [12 МОВ 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	розпізнає підтекст, розрізняє факти і судження (зокрема в художньому тексті, медіатексті) [12 МОВ 2.2.2]	розрізняє факти і судження, виявляє суперечності на підставі результатів аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художнього тексту чи множинного тексту [12 МОВ 2.2.2-1]	виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П]
	визначає зв’язок між змістом і формою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зіставляючи тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) за різними критеріями [12 МОВ 2.2.3]	визначає та аналізує мовні/стильові/жанрові/ естетичні/прагматичні/ історико-культурні особливості форми та змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, їх взаємозв’язок [12 МОВ 2.2.3-1]	визначає зв’язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	робить висновки на основі інтегрування інформації з кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів, гіпертекстів у цифровому середовищі) для розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.2.4]	інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, гіпертекстів у цифровому середовищі для формулювання обґрунтованих висновків та аргументованих рішень для розв'язання різних життєво важливих проблем [12 МОВ 2.2.4-1]	використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П]
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [МОВ 2.3]	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід, коментує його естетичну та мистецьку цінність у культурно-історичному контексті [12 МОВ 2.3.1]	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за	коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посилаючись на авторитетні

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 МОВ 2.3.1-1]	наукові джерела [12 МОВ 2.3.1-1 П]
Оцінює текст [МОВ 2.4]	визначає якість, формальні та змістові характеристики прочитаного тексту чи кількох текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1.]	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо	самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2]	
		обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв’язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	пояснює взаємозв’язок змісту і форми тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та аргументує вплив такого взаємозв’язку на виконання естетичної та/або прагматичної функції [12 МОВ 2.4.2]		визначає естетичний і прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту та форми у їх взаємозв’язку [12 МОВ 2.4.2-1 П] пояснює вплив на читача (адресата) особливостей змісту та форми (зокрема засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їх взаємозв’язку [12 МОВ 2.4.2-2 П]
	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті,		обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	зважаючи на множинність поглядів та інтерпретацій у різних культурно-історичних контекстах [12 МОВ 2.4.3]		процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок тексту в різних джерелах [12 МОВ 2.4.3-1 П]
Обирає тексти для читання [МОВ 2.5]	добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб і розв’язання суспільних проблем, обґрунтовує критерії добору [12 МОВ 2.5.1]	самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду, здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв’язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1] обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 МОВ 2.5.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Перетворює текстову інформацію [МОВ 2.6]	обирає доцільні способи та відповідні засоби перетворення і представлення інформації з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, графічних джерел інформації) для розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.6.1]	застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, використовуючи вербальні і візуальні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 МОВ 2.6.1-1]	аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П]
Читає творчо [МОВ 2.7]	творчо самовиражається, спираючись на набутий читацький досвід [12 МОВ 2.7.1]	створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]	експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови			
Створює письмові висловлення [МОВ 3.1]	створює відповідно до індивідуальних і суспільних потреб тексти, враховуючи жанрову та стильову специфіку (зокрема художні тексти, медіатексти), і представляє їх [12 МОВ 3.1.1]	створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю, відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1]	створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]
		представляє створені тексти, зокрема за тематикою обраного профілю, в різний спосіб [12 МОВ 3.1.1-2]	представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.1.1-2 П]
	добирає комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення з дотриманням	добирає комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення	обґрунтовує вибір засобів увиразнення мовлення (зокрема засобів художньої

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	стильових і соціокультурних норм, аргументуючи власний вибір [12 МОВ 3.1.2]	(зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1]	виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [МОВ 3.2]	створює з використанням цифрових засобів тексти і застосовує різні способи поширення їх для обговорення особистісних і суспільно важливих питань [12 МОВ 3.2.1]	створює тексти різної тематики та обсягу, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісних і суспільно важливих питань, дотримуючись норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.1-1]	
	бере участь в онлайн-взаємодії (зокрема в онлайн-дискусії), виконуючи різні ролі, толерантно обстоює власну думку, зважаючи на різні позиції учасників дискусії, дотримуючись засад академічної доброчесності та	здійснює онлайн-взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад	організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2]	академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 МОВ 3.2.2-1]	ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П]
	дотримується безпечної поведінки в цифровому середовищі, за потреби допомагає іншим особам у дотриманні безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 МОВ 3.2.3]	розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам [12 МОВ 3.2.3-1]	пояснює іншим особам ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 МОВ 3.2.3-1 П]
Редагує письмові тексти [МОВ 3.3]	аналізує сильні та слабкі сторони тексту, визначає критерії його вдосконалення [12 МОВ 3.3.1]	виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 МОВ 3.3.1-1] обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 МОВ 3.3.1-2]	визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	оцінює та вдосконалює власні і чужі тексти відповідно до комунікативної ситуації на основі визначених критеріїв, зокрема з використанням цифрових засобів [12 МОВ 3.3.2]	усуває недоліки в тексті на різних рівнях його організації, ураховуючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту, коментує зроблені виправлення [12 МОВ 3.3.2-1]	усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]
4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу			
Досліджує мовні явища [МОВ 4.1]	виявляє та оцінює стилістичні і риторичні мовні засоби різних рівнів у власних і чужих текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), обґрунтовує комунікативну доцільність використання таких засобів [12 МОВ 4.1.1]		аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних/стильових ознак/намірів [12 МОВ 4.1.1-1 П] визначає та аналізує мовні засоби індивідуального стилю автора [12 МОВ 4.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			визначає та аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні [12 МОВ 4.1.1-3 П]
	планує (самостійно або за допомогою інших осіб) дослідження і самостійно досліджує мовлення (зокрема художні тексти, медіатексти) з урахуванням етико-естетичного, соціально-історичного і прагматичного аспектів [12 МОВ 4.1.2]	спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1]	досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1 П] аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного та прагматичного аспектів [12 МОВ 4.1.2-2 П]
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості [МОВ 4.2]	застосовує знання з мови та літератури і комунікативний досвід під час створення текстів для вираження	задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості,	імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	індивідуального стилю [12 МОВ 4.2.1]	послуговуючись здобутими знаннями з мови [12 МОВ 4.2.1-1]	комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]
	оцінює та вдосконалює власні комунікативні стратегії у змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2]	застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 МОВ 4.2.2-1]	аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 МОВ 4.2.2-1 П]

Додаток 3
до Державного стандарту

ВИМОГИ

до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в мовно-літературній освітній галузі (українська мова як державна, українська література, зарубіжні літератури (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини (якщо мова корінного народу або національної меншини не належить до групи слов’янських мов)

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях					
Сприймає усну інформацію [УМД 1.1]	слухає інформацію з різних джерел на відому і нову тематику, подану у вільному темпі, тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) [10 УМД 1.1.1]	свідомо застосовує прийоми активного слухання [10 УМД 1.1.1-1]	слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою (зокрема художні тексти, медіатексти), долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 УМД 1.1.1]	слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 УМД 1.1.1-1]	вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 УМД 1.1.1-1 П]
	бере активну участь у комунікації,	відповідає на запитання за змістом почутого	використовує оптимальні комунікативні	застосовує різні прийоми для забезпечення	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	використовуючи прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети і ситуації спілкування [10 УМД 1.1.2]	повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на важливих деталях, зокрема художніх деталях у художньому тексті [10 УМД 1.1.2-1] обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв’язок тексту із ситуацією спілкування та художнього тексту з певною епохою, творчістю митця [10 УМД 1.1.2-2]	стратегії в різних (зокрема нових, а також полікультурних) комунікативних ситуаціях, дотримуючись норм культури спілкування [12 УМД 1.1.2]	комунікації в різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 УМД 1.1.2-1]	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
		адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [10 УМД 1.1.2-3] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [10 УМД 1.1.2-4]			
	розпізнає і передає прихований зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), виражений	вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [10 УМД 1.1.3-1] виявляє невербальні засоби, що вказують	оцінює відповідність невербальних засобів спілкування вербально вираженому змісту повідомлення для	розпізнає невідповідність між вербально та невербально вираженим змістом повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою	визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	невербально [10 УМД 1.1.3]	на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [10 УМД 1.1.3-2]	протистояння маніпулятивним впливам [12 УМД 1.1.3]	обраного профілю або художнього тексту для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця, на основі цього приймає рішення щодо подальшої комунікації [12 УМД 1.1.3-1]	індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 УМД 1.1.3-1 П]
Перетворює інформацію з почутого повідомлення на різні форми повідомлень [УМД 1.2]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) у різний спосіб відповідно до мети і ситуації спілкування [10 УМД 1.2.1]	переказує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого	обирає спосіб переказування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту) відповідно	переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
		повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до мети і ситуації спілкування [10 УМД 1.2.1-1]	до змінюваних умов спілкування та особливостей цільової аудиторії [12 УМД 1.2.1]	спілкування, запити та особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності [12 УМД 1.2.1-1]	
	фіксує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) для оптимізації запам’ятовування, розуміння і подальшого використання почутого [10 УМД 1.2.2]	самостійно складає і компонує складний план, створює конспект, тези почутого, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо [10 УМД 1.2.2-1]	застосовує різні способи фіксування інформації (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), використовуючи вербальні та візуальні засоби [12 УМД 1.2.2]	використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до	аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				самостійно визначеної мети [12 УМД 1.2.2-1]	визначеної мети [12 УМД 1.2.2-1 П]
	самостійно добирає різні способи і засоби візуалізації для передачі інформації, яка стосується почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), за потреби вносить відповідні зміни [10 УМД 1.2.3]	самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), структуруючи інформацію [10 УМД 1.2.3-1]			
Виокремлює усну інформацію [УМД 1.3]	виокремлює відповідно до самостійно визначених цілей	знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах	виокремлює потрібну інформацію з одного чи кількох	виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з	визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), доречно використовує її [10 УМД 1.3.1]	(зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [10 УМД 1.3.1-1]	джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, а також неструктурованого мовлення) та ефективно використовує її в змінюваних ситуаціях спілкування [12 УМД 1.3.1]	одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, а також неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 УМД 1.3.1-1]	повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 УМД 1.3.1-1 П]
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [УМД 1.4]	визначає тему, основну ідею, перелік порушених у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблем, розрізняє важливі	окреслює тематику та проблематику почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для подальшої інтерпретації [10 УМД 1.4.1-1] виявляє важливі деталі почутого	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [12 УМД 1.4.1]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів для виконання актуальних завдань [12 УМД 1.4.1-1]	виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	для розуміння почутого деталі [10 УМД 1.4.1]	повідомлення (зокрема, художнього тексту, медіатексту) для ілюстрування власного розуміння почутого [10 УМД 1.4.1-2]			комунікації [12 УМД 1.4.1-1 П] пов’язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурним) [12 УМД 1.4.1-2 П]
	установлює зв’язок між фрагментами інформації, здобутої з одного чи кількох джерел [10 УМД 1.4.2]	визначає зв’язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [10 УМД 1.4.2-1]	прогнозує перебіг усної взаємодії в різних ситуаціях спілкування, враховуючи мету і комунікативні наміри співрозмовників, і відповідно моделює свою комунікативну поведінку, спираючись на власний та	визначає мету, прямі та приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни у процесі комунікації, за потреби визначаючи прийнятні способи впливу на співрозмовника	дотримується інформаційної гігієни, виявляє та розрізняє в усному повідомленні різні види маніпуляції, неправдиву інформацію і пропаганду [12 УМД 1.4.2-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
			суспільно-історичний досвід [12 УМД 1.4.2]	для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 УМД 1.4.2-1]	
	визначає та прогнозує взаємовплив елементів форми і змісту усного повідомлення в різних ситуаціях спілкування [10 УМД 1.4.3]	аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 1.4.3-1] прогнозує, як зміна форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливає на зміст, а зміна змісту впливає на форму [10 УМД 1.4.3-2]	виявляє відмінності в інтерпретації фактів, явищ, подій, враховуючи причини розбіжностей з огляду на суб'єктивні фактори, підтекст, історико-культурний або інший контекст [12 УМД 1.4.3]	виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами,	пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 УМД 1.4.3-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				історико-культурним або іншим контекстом [12 УМД 1.4.3-1]	
	визначає мету мовця і передбачає комунікативний намір співрозмовника [10 УМД 1.4.4]	визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, за потреби ставлячи уточнювальні запитання і цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [10 УМД 1.4.4-1] розрізняє окремі елементи маніпуляції та пропаганди [10 УМД 1.4.4-2]			
	інтегрує почуте із власним і суспільно-	обґрунтовує зв’язок почутого повідомлення			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	історичним досвідом [10 УМД 1.4.5]	(зокрема художнього тексту, медіатексту) із власним і суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог “читач — текст — автор”) для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях [10 УМД 1.4.5-1]			
	розрізняє основні факти і судження, розуміє підтекст у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [10 УМД 1.4.6]	розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 1.4.6-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Оцінює усну інформацію [УМД 1.5]	оцінює зміст і форму почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 1.5.1]	коментує інформацію (зокрема частково неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел [10 УМД 1.5.1-1] визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [10 УМД 1.5.1-2] коментує окремі аспекти форми почутого повідомлення (відповідність ситуації спілкування і	визначає фактори (формальні та змістові), що сприяють або заважають ефективності комунікації, за потреби вживає необхідних заходів для підтримки конструктивної міжособистісної взаємодії [12 УМД 1.5.1]	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю, зокрема отриманої з різних джерел (з-поміж яких і художні тексти, медіатексти), наводить аргументи щодо своєї позиції [12 УМД 1.5.1-1]	обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 УМД 1.5.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
		соціокультурним нормам) [10 УМД 1.5.1-3] обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними [10 УМД 1.5.1-4] визначає позицію співрозмовника/ мовця і ступінь досягнення мети комунікації [10 УМД 1.5.1-5] дослухається до інших думок,			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
		демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [10 УМД 1.5.1-6]			
	визначає істотні деталі, що сприяють або заважають ефективній комунікації [10 УМД 1.5.2]	виокремлює істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в різних ситуаціях спілкування [10 УМД 1.5.2-1]	виявляє сильні та слабкі сторони в змісті і формі почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), визначає можливі шляхи застосування набутого досвіду для комунікативної діяльності [12 УМД 1.5.2]	окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її схожість чи відмінність із позиціями інших, а також переваги власної позиції [12 УМД 1.5.2-1]	обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії [12 УМД 1.5.2-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	виокремлює в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) важливі деталі, зокрема художні, пояснює їх роль, оцінює виражальні можливості [10 УМД 1.5.3]	характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача (адресата) важливих деталей, зокрема художніх, почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 1.5.3-1]			
Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї переконання [УМД 1.6]	обґрунтовує власну позицію щодо особистісно і суспільно важливих питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема	логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами, а також доречними прикладами із власного або	аргументовано висловлює власну позицію, використовуючи вербальні та невербальні засоби, щодо широкого кола актуальних проблем з	виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю,	обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	художньому тексті, медіатексті) у реальній ситуації спілкування [10 УМД 1.6.1]	суспільно-історичного досвіду [10 УМД 1.6.1-1] комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови [10 УМД 1.6.1-2] доречно використовує цитати з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [10 УМД 1.6.1-3]	урахуванням різних поглядів, ідей, переконань, зокрема висловлених у художньому тексті, медіатексті [12 УМД 1.6.1]	зокрема проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 УМД 1.6.1-1] раціонально поєднує використання вербальних і невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]	порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П] оцінює переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях [12 МОВ 1.6.1-2 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
Використовує вербальні та невербальні засоби під час представлення своїх думок [УМД 1.7]	здійснює та обґрунтовує самостійний вибір вербальних і невербальних, зокрема неявно виражених, засобів [10 УМД 1.7.1]	добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту [10 УМД 1.7.1-1] контролює використання невербальних засобів в умовах реалізації типових стратегій спілкування [10 УМД 1.7.1-2] модифікує використання інтонаційних засобів залежно від			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
		комунікативної ситуації [10 УМД 1.7.1-3]			
	використовує засоби художньої виразності для вироблення власного стилю спілкування [10 УМД 1.7.2]	використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору [10 УМД 1.7.2-1]			
Регулює власний емоційний стан [УМД 1.8]	аналізує і враховує різні емоційні реакції (свої та інших осіб) для ефективного спілкування [10 УМД 1.8.1]	виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [10 УМД 1.8.1-1] пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях [10 УМД 1.8.1-2]	виявляє гнучкість комунікативної взаємодії, враховуючи емоційний стан співрозмовника і здійснюючи емоційну саморегуляцію [12 УМД 1.8.1]	передбачає емоційну реакцію слухача/групи слухачів у різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні	досліджує роль вербальних і невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.8.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				дії для зниження чи підвищення рівня емоційності комунікативної взаємодії [12 УМД 1.8.1-1] демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 УМД 1.8.1-2]	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	керує власними емоціями в типових ситуаціях спілкування [10 УМД 1.8.2]	здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією) [10 УМД 1.8.2-1]	враховує культурні, вікові, гендерні та інші особливості вираження емоційності (зокрема під час проведення аналізу художніх текстів, медіатекстів) для ефективної усної комунікації [12 УМД 1.8.2]	вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивний емоційний фон завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 УМД 1.8.2-1]	
	здійснює позитивний вплив на емоційний стан співрозмовників для досягнення мети спілкування [10 УМД 1.8.3]	позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [10 УМД 1.8.3-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	характеризує міжособистісні взаємодії в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті), вказуючи на розмаїття емоційних станів і пояснюючи їх для розвитку власного емоційного інтелекту [10 УМД 1.8.4]	коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) для розвитку власного емоційного інтелекту [10 УМД 1.8.4-1]			
	2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду				
Сприймає текст [УМД 2.1]	застосовує різні види критичного читання одиничних і множинних текстів (цілісних,	застосовує різні види критичного читання текстів (цілісних, перерваних, змішаних) різних	застосовує різні способи читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у	вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	перерваних, змішаних) (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на відому і нову тематику відповідно до мети читання [10 УМД 2.1.1]	стилів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 2.1.1-1]	друкованому та цифровому форматі для задоволення читацьких потреб і розв'язання життєво важливих проблем [12 УМД 2.1.1]	медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 УМД 2.1.1-1]	
	ефективно використовує складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для досягнення мети	використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	читання [10 УМД 2.1.2]	роботи з текстовою інформацією [10 УМД 2.1.2-1] визначає специфіку складників структури текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень [10 УМД 2.1.2-2]			
	сприймає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до особливостей національної культури та епохи [10 УМД 2.1.3]	співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [10 УМД 2.1.3-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
Аналізує та інтерпретує текст [УМД 2.2]	визначає і коментує порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблеми [10 УМД 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [10 УМД 2.2.1-1]	визначає і коментує проблеми, порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) [12 УМД 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 УМД 2.2.1-1]	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	виокремлює очевидну та приховану інформацію, розрізняє об’єктивні факти та суб’єктивні судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [10 УМД 2.2.2]	розмежовує в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) фактичну інформацію, суб’єктивні судження і прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду [10 УМД 2.2.2-1]	розпізнає підтекст, розрізняє факти і судження (зокрема в художньому тексті, медіатексті) [12 УМД 2.2.2]	розрізняє факти і судження, виявляє суперечності на підставі результатів аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художнього тексту чи множинного тексту) [12 УМД 2.2.2-1]	виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 УМД 2.2.2-1 П]
	визначає зв’язок між елементами змісту тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 2.2.3]	характеризує взаємозв’язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [10 УМД 2.2.3-1]	визначає зв’язок між змістом і формою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зіставляючи тексти (зокрема	визначає та аналізує мовні/стильові/ жанрові/естетичні/ прагматичні/ історико-культурні особливості форми та змісту тексту (зокрема	визначає зв’язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів,

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
			художні тексти, медіатексти) за різними критеріями [12 УМД 2.2.3]	медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, їх взаємозв’язок [12 УМД 2.2.3-1]	родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 УМД 2.2.3-1 П]
	зіставляє тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) подібної тематики, зокрема літературні твори різних стилів, літературних напрямів, різних культур [10 УМД 2.2.4]	знаходить спільне і відмінне в літературних творах різних культур за тематикою, проблематикою, стилем, мовним оформленням, структурою, часом створення тощо [10 УМД 2.2.4-1]	робить висновки на основі інтегрування інформації з кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів, гіпертекстів у цифровому середовищі) для розв’язання	інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або з художніх текстів чи гіпертекстів у цифровому середовищі для	використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 УМД 2.2.4-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
			життєво важливих проблем [12 УМД 2.2.4]	формулювання обґрунтованих висновків та аргументованих рішень для розв’язання різних життєво важливих проблем [12 УМД 2.2.4-1]	
	інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [10 УМД 2.2.5]	поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі [10 УМД 2.2.5-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	визначає зв’язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур [10 УМД 2.2.6]	характеризує взаємозумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних типів, стилів і жанрів, епох і культур, зважаючи на культурно-історичний контекст, естетичний і ціннісний потенціал [10 УМД 2.2.6-1] розпізнає в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю [10 УМД 2.2.6-2]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	робить висновки на основі результатів аналізу та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 2.2.7]	формулює логічні та послідовні висновки на основі результатів аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 2.2.7-1]			
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [УМД 2.3]	аналізує причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментуючи їх вчинки у контексті власного та суспільного досвіду [10 УМД 2.3.1]	характеризує поведінку і причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [10 УМД 2.3.1-1] проеціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів текстів (зокрема	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід, коментує його естетичну та мистецьку цінність у культурно-історичному	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за	коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
		художніх текстів, медіатекстів) на власну поведінку, переконання, ставлення і цінності [10 УМД 2.3.1-2]	контексті [12 УМД 2.3.1]	тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 УМД 2.3.1-1]	коментарів, зокрема посилаючись на авторитетні наукові джерела [12 УМД 2.3.1-1 П]
	висловлює власні почуття і враження від прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), аналізує наявні в них виражальні засоби [10 УМД 2.3.2]	коментує власні почуття під час читання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту [10 УМД 2.3.2-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	пояснює естетичну і мистецьку цінність прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті [10 УМД 2.3.3]	обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур [10 УМД 2.3.3-1]			
Оцінює текст [УМД 2.4]	встановлює значення прочитаного в кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) для досягнення визначеної мети діяльності [10 УМД 2.4.1]	з'ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, отриманої з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з урахуванням прочитаного [10 УМД 2.4.1-1]	визначає якість, формальні та змістові характеристики прочитаного тексту чи кількох текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв'язання	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю	самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
			життєво важливих проблем [12 УМД 2.4.1]	або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 УМД 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 УМД 2.4.1-2]	досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 УМД 2.4.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв’язання життєво важливих проблем [12 УМД 2.4.1-3]	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	визначає якість і достовірність інформації на основі власного досвіду, критично сприймаючи думки інших осіб [10 УМД 2.4.2]	аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, результатів аналізу прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і критичних суджень інших осіб [10 УМД 2.4.2-1] робить аргументовані висновки про наявність у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) ознак маніпулятивного впливу, доречно цитуючи відповідні фрагменти [10 УМД 2.4.2-2]	пояснює взаємозв’язок змісту і форми тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та аргументує вплив такого взаємозв’язку на реалізацію естетичної та/або прагматичної функції [12 УМД 2.4.2]		визначає естетичний і прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту та форми у їх взаємозв’язку [12 УМД 2.4.2-1 П] пояснює вплив на читача (адресата) особливостей змісту та форми (зокрема засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
					художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їх взаємозв’язку [12 УМД 2.4.2-2 П]
	висловлює власну думку про те, як особливості форми, мови тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) впливають на вираження змісту і досягнення відповідної мети [10 УМД 2.4.3]	характеризує особливості структури тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [10 УМД 2.4.3-1]	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, зважаючи на множинність поглядів та інтерпретацій у різних культурно-історичних контекстах [12 УМД 2.4.3]		обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок тексту в різних джерелах [12 УМД 2.4.3-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у культурно-історичному контексті [10 УМД 2.4.4]	обстоює власну думку про роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті [10 УМД 2.4.4-1]			
	обговорює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), демонструючи толерантність та усвідомлюючи множинність поглядів та інтерпретацій [10 УМД 2.4.5]	пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на потенційну множинність прочитання в різних контекстах [10 УМД 2.4.5-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
Обирає тексти для читання [УМД 2.5]	самостійно добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів різних стилів і жанрів відповідно до мети читання [10 УМД 2.5.1]	використовує для виконання завдань текстові/ медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною і надійною, аргументує вибір таких джерел [10 УМД 2.5.1-1]	добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб і розв’язання суспільних проблем, обґрунтовує критерії добору [12 УМД 2.5.1]	самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду, здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв’язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 УМД 2.5.1-1] обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів)	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				для читання [12 УМД 2.5.1-2]	
	самостійно визначає критерії добору і способи пошуку інформації [10 УМД 2.5.2]	обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду [10 УМД 2.5.2-1]			
	керує власною читацькою діяльністю, орієнтується у відповідних джерелах інформації [10 УМД 2.5.3]	використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [10 УМД 2.5.3-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
Перетворює текстову інформацію [УМД 2.6]	передає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) словесно і графічно, узагальнюючи, доповнюючи, інтерпретуючи, скорочуючи інформацію [10 УМД 2.6.1]	передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези тощо) [10 УМД 2.6.1-1] представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [10 УМД 2.6.1-2]	обирає доцільні способи та відповідні засоби перетворення і представлення інформації з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, графічних джерел інформації) для розв’язання життєво важливих проблем [12 УМД 2.6.1]	застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, використовуючи вербальні і візуалізаційні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 УМД 2.6.1-1]	аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 УМД 2.6.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
	трансформує графічну інформацію на основі кількох джерел у текстову [10 УМД 2.6.2]	створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [10 УМД 2.6.2-1]			
Читає творчо [УМД 2.7]	експериментує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом) за самостійно визначеним напрямом [10 УМД 2.7.1]	творчо опрацьовує прочитаний текст (зокрема художній текст, медіатекст), передає його в іншому культурно-історичному контексті [10 УМД 2.7.1-1]	творчо самовиражається, спираючись на набутий читацький досвід [12 УМД 2.7.1]	створює індивідуальний/ колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 УМД 2.7.1-1]	експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 УМД 2.7.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	створює власний текст (медіатекст) на основі прочитаного [10 УМД 2.7.2]	на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [10 УМД 2.7.2-1] самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту [10 УМД 2.7.2-2]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови					
Створює письмові висловлення [УМД 3.1]	фіксує в письмовій формі (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування або інформацію з різних джерел, зважаючи на адресата [10 УМД 3.1.1]	записує власне або чуже мовлення, використовуючи за потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) і засоби мовної виразності [10 УМД 3.1.1-1]	створює відповідно до індивідуальних і суспільних потреб тексти, враховуючи жанрову та стильову специфіку (зокрема художні тексти, медіатексти), і доречно представляє їх [12 УМД 3.1.1]	створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 УМД 3.1.1-1]	створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 УМД 3.1.1-1 П]
				представляє створені тексти, зокрема за тематикою обраного профілю,	представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти)

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				у різний спосіб [12 УМД 3.1.1-2]	в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 УМД 3.1.1-2 П]
	створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів, пов’язуючи різні ідеї та аргументуючи власну позицію [10 УМД 3.1.2]	створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [10 УМД 3.1.2-1]	добирає комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення з дотриманням стильових і соціокультурних норм, аргументуючи власний вибір [12 УМД 3.1.2]	добирає комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 УМД 3.1.2-1]	обґрунтовує вибір засобів увиразнення мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 УМД 3.1.2-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	дотримується засад академічної доброчесності, зокрема норм авторського права, під час створення власних текстів [10 УМД 3.1.3]	оформлює власне висловлення на засадах академічної доброчесності [10 УМД 3.1.3-1]			
	добирає доречні мовні засоби, дотримується мовних норм для досягнення відповідної комунікативної мети [10 УМД 3.1.4]	складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [10 УМД 3.1.4-1]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	самостійно створює тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), виявляючи творчу індивідуальність, використовуючи різні способи їх презентації відповідно до мовленнєвої ситуації [10 УМД 3.1.5]	створює самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети [10 УМД 3.1.5-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [10 УМД 3.1.5-2]			
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [УМД 3.2]	створює типові дописи/ медіатексти (зокрема використовуючи гіпертекстові посилання) у цифровому	створює в цифровому середовищі повідомлення/ медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням	створює з використанням цифрових засобів тексти і застосовує різні способи їх поширення для обговорення особистісних і	створює тексти різної тематики та обсягу, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісних і	

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	середовищі для обговорення особистісних і соціально важливих питань [10 УМД 3.2.1]	гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем, зокрема популяризації читання [10 УМД 3.2.1-1]	суспільно важливих питань [12 УМД 3.2.1]	суспільно важливих питань, дотримуючись норм електронного спілкування [12 УМД 3.2.1-1]	
	бере участь в онлайн-взаємодії, виконуючи різні ролі в невеликих групах і використовуючи типові стратегії співпраці в різних ситуаціях [10 УМД 3.2.2]	виконує різні ролі в груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [10 УМД 3.2.2-1]	бере участь в онлайн-взаємодії (зокрема в онлайн-дискусії), виконуючи різні ролі, толерантно обстоює власну думку, зважаючи на різні позиції учасників дискусії, дотримуючись засад академічної доброчесності і норм електронного спілкування [12 УМД 3.2.2]	здійснює онлайн-взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 УМД 3.2.2-1]	організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття та використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації учасників відповідно

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
					до ситуації [12 УМД 3.2.2-1 П]
	бере участь в онлайн-дискусіях, зокрема виступає в ролі їх організатора і модератора, розпізнає розбіжності в думках, толерантно обстоює власну позицію, дотримується норм електронного спілкування, засад академічної доброчесності, зважаючи на міжкультурне різноманіття [10 УМД 3.2.3]	організовує та проводить онлайн-дискусію, бере участь в обговоренні суспільно важливих проблем [10 МОВ 3.2.3-1] толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм електронного спілкування, засад академічної доброчесності під час онлайн-спілкування [10 УМД 3.2.3-2]	дотримується безпечної поведінки в цифровому середовищі, за потреби допомагає іншим особам у дотриманні безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 УМД 3.2.3]	розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам [12 УМД 3.2.3-1]	пояснює іншим особам ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 УМД 3.2.3-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі, розпізнає деякі прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [10 УМД 3.2.4]	вирізняє прояви маніпулятивних впливів у цифровому середовищі та уникає їх [10 УМД 3.2.4-1] безпечно спілкується в цифровому середовищі на засадах академічної доброчесності [10 УМД 3.2.4-2]			
Редагує письмові тексти [УМД 3.3]	ідентифікує різні види помилок, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення [10 УМД 3.3.1]	ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури і мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [10 УМД 3.3.1-1]	аналізує сильні та слабкі сторони тексту, визначає критерії його вдосконалення [12 УМД 3.3.1]	виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 УМД 3.3.1-1]	визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 УМД 3.3.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
				обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 УМД 3.3.1-2]	
	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми і мети висловлювання, усуває недоліки у структурі тексту, ураховуючи стилістичні і жанрові особливості тексту [10 УМД 3.3.2]	аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми і мети висловлювання [10 УМД 3.3.2-1] усуває недоліки у структурі тексту, ураховуючи стилістичні і жанрові особливості тексту [10 УМД 3.3.2-2]	оцінює та вдосконалює власні і чужі тексти відповідно до комунікативної ситуації на основі визначених критеріїв, зокрема з використанням цифрових засобів [12 УМД 3.3.2]	усуває недоліки в тексті на різних рівнях його організації, ураховуючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту, коментує зроблені виправлення [12 УМД 3.3.2-1]	усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми та з урахуванням власних мовних уподобань [12 УМД 3.3.2-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	аналізує допущені помилки для того, щоб виявити переваги і недоліки власних написаних текстів, визначити власні навчальні цілі [10 УМД 3.3.3]	визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням результатів аналізу допущених помилок [10 УМД 3.3.3-1] демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [10 УМД 3.3.3-2]			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу					
Досліджує мовні явища [УМД 4.1]	розрізняє мовні одиниці різних рівнів на основі аналізу їх характерних ознак і функцій у мовленні, виявляє системні міжрівневі взаємозв’язки між ними, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень [10 УМД 4.1.1]	визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв’язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням, зокрема на прикладі літературних творів [10 УМД 4.1.1-1] використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [10 УМД 4.1.1-2]	виявляє та оцінює стилістичні і риторичні мовні засоби різних рівнів у власних і чужих текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), обґрунтовує комунікативну доцільність використання таких засобів [12 УМД 4.1.1]		аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних/ стильових ознак/ намірів [12 УМД 4.1.1-1 П] визначає та аналізує мовні засоби індивідуального стилю автора [12 УМД 4.1.1-2 П] визначає та аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
					належності для використання у власному мовленні [12 УМД 4.1.1-3 П]
	визначає особливості розвитку сучасної української мови, аналізуючи усне мовлення і тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) [10 УМД 4.1.2]	аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і робить висновки щодо функціонування і доцільності використання певних мовних одиниць [10 УМД 4.1.2-1]	планує (самостійно або з допомогою інших осіб) дослідження і самостійно досліджує мовлення (зокрема художні тексти, медіатексти) з урахуванням етико-естетичного, соціально-історичного та прагматичного аспектів [12 УМД 4.1.2]	спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 УМД 4.1.2-1]	досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 УМД 4.1.2-1 П] аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного та прагматичного аспектів [12 УМД 4.1.2-2 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
				основний	поглиблений
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості [УМД 4.2]	використовує результати власної мовотворчості для особистісного самовираження [10 УМД 4.2.1]	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення [10 УМД 4.2.1-1]	застосовує знання з мови та літератури і комунікативний досвід під час створення текстів для вираження індивідуального стилю [12 УМД 4.2.1]	задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з мови [12 УМД 4.2.1-1]	імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 УМД 4.2.1-1 П]

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
	імпровізує з різними художніми засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [10 УМД 4.2.2]	імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження [10 УМД 4.2.2-1]	оцінює та вдосконалює власні комунікативні стратегії у змінних умовах спілкування [12 УМД 4.2.2]	застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети в змінних умовах спілкування [12 УМД 4.2.2-1]	аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 УМД 4.2.2-1 П]
	використовує твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) і під час комунікації [10 УМД 4.2.3]	взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [10 УМД 4.2.3-1]			
		використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій,			

Загальні результати	10-й рік навчання		11—12-й роки навчання		
			конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання		основний	поглиблений
		“карти знань”, складення списків ідей тощо) для продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності [10 УМД 4.2.3-2]			

Додаток 4
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в мовно-літературній освітній галузі
(мова та література корінного народу або національної меншини) для класів (груп)
з навчанням мовою корінного народу або національної меншини)

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях		
Сприймає усну інформацію [РМЛ 1.1]	слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою (зокрема художні тексти, медіатексти), долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 РМЛ 1.1.1]	слухає інформацію, різну за обсягом і тематикою обраного профілю, долаючи комунікативні перешкоди, шуми [12 РМЛ 1.1.1-1]	вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 РМЛ 1.1.1-1 П]
	використовує оптимальні комунікативні стратегії в різних (зокрема нових, а також полікультурних) комунікативних ситуаціях, дотримуючись норм культури спілкування [12 РМЛ 1.1.2]	застосовує різні прийоми для забезпечення комунікації в різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю, дотримуючись норм культури спілкування [12 РМЛ 1.1.2-1]	
	оцінює відповідність невербальних засобів спілкування вербально вираженому змісту	розпізнає невідповідність між вербально та невербально вираженим змістом повідомлення	визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	повідомлення для протистояння маніпулятивним впливам [12 РМЛ 1.1.3]	(зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту для виявлення прихованих (маніпулятивних та інших) намірів мовця, на основі цього приймає рішення щодо подальшої комунікації [12 РМЛ 1.1.3-1]	художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 РМЛ 1.1.3-1 П]
Перетворює інформацію з почутого повідомлення на різні форми повідомлень [РМЛ 1.2]	обирає спосіб переказування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту) відповідно до змінюваних умов спілкування та особливостей цільової аудиторії [12 РМЛ 1.2.1]	переказує усне повідомлення (зокрема текст, медіатекст, множинний текст) за тематикою обраного профілю або художній текст у різний спосіб, зважаючи на умови спілкування, запити і особливості цільової аудиторії та власні потреби, дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності [12 РМЛ 1.2.1-1]	
	застосовує різні способи фіксування інформації (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту),	використовує доцільний спосіб фіксування усного повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або	аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту),

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	використовуючи вербальні та візуалізаційні засоби [12 РМЛ 1.2.2]	художнього тексту, дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 РМЛ 1.2.2-1]	дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 РМЛ 1.2.2-1 П]
Виокремлює усну інформацію [РМЛ 1.3]	виокремлює потрібну інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, а також неструктурованого мовлення) та ефективно використовує її в змінюваних ситуаціях спілкування [12 РМЛ 1.3.1]	виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, а також неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 РМЛ 1.3.1-1]	визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 РМЛ 1.3.1-1 П]
Аналізує та інтерпретує усну інформацію [РМЛ 1.4]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [12 РМЛ 1.4.1.]	інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів для виконання актуальних завдань [12 РМЛ 1.4.1-1]	виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 РМЛ 1.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			пов’язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурним) [12 РМЛ 1.4.1-2 П]
	прогнозує перебіг усної взаємодії в різних ситуаціях спілкування, враховуючи мету і комунікативні наміри співрозмовників, і відповідно моделює свою комунікативну поведінку, спираючись на власний і суспільно-історичний досвід [12 РМЛ 1.4.2]	визначає мету, прямі та приховані наміри автора усного повідомлення, відстежуючи їх можливі зміни у процесі комунікації, за потреби визначаючи прийнятні способи впливу на співрозмовника для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [12 РМЛ 1.4.2-1]	дотримується інформаційної гігієни, виявляє та розрізняє в усному повідомленні різні види маніпуляції, неправдиву інформацію і пропаганду [12 РМЛ 1.4.2-1 П]
	виявляє відмінності в інтерпретації фактів, явищ, подій, враховуючи причини розбіжностей з огляду на суб’єктивні фактори, підтекст, історико-культурний або інший контекст [12 РМЛ 1.4.3]	виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб’єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб’єктивними	пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 РМЛ 1.4.3-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 РМЛ 1.4.3-1]	
Оцінює усну інформацію [РМЛ 1.5]	визначає фактори (формальні та змістові), що сприяють або заважають ефективності комунікації, за потреби вживає необхідних заходів для підтримки конструктивної міжособистісної взаємодії [12 РМЛ 1.5.1]	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, неупередженості почутої інформації за тематикою обраного профілю, отриманої з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), наводить аргументи щодо своєї позиції [12 РМЛ 1.5.1-1]	обґрунтовує доречність і ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 РМЛ 1.5.1-1 П]
	виявляє сильні та слабкі сторони у змісті і формі почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), визначає можливі шляхи застосування набутого досвіду для комунікативної діяльності [12 РМЛ 1.5.2]	окреслює власну позицію щодо почутого повідомлення (зокрема тексту, медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, враховуючи її схожість або відмінність із позиціями інших, а також переваги власної позиції [12 РМЛ 1.5.2-1]	обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії [12 РМЛ 1.5.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання, використовуючи вербальні та невербальні засоби [РМЛ 1.6]	аргументовано висловлює власну позицію, використовуючи вербальні та невербальні засоби, щодо широкого кола актуальних проблем із урахуванням різних поглядів, ідей, переконань, зокрема висловлених у художньому тексті, медіатексті [12 РМЛ 1.6.1]	виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції із урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема проблеми, порушеної у художньому тексті, медіатексті [12 РМЛ 1.6.1-1]	обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті [12 РМЛ 1.6.1-1 П]
		раціонально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 РМЛ 1.6.1-2]	оцінює переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях [12 РМЛ 1.6.1-2 П]
Регулює власний емоційний стан [РМЛ 1.7]	виявляє гнучкість комунікативної взаємодії, враховуючи емоційний стан співрозмовника і здійснюючи емоційну саморегуляцію [12 РМЛ 1.7.1]	передбачає емоційну реакцію слухача/групи слухачів у різних ситуаціях спілкування за тематикою обраного профілю (зокрема під час публічних виступів), моделюючи можливі ефективні дії для зниження чи	досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 РМЛ 1.7.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		підвищення рівня емоційності комунікативної взаємодії [12 РМЛ 1.7.1-1] демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 РМЛ 1.7.1-2]	
	враховує культурні, вікові, гендерні та інші особливості вираження емоційності (зокрема під час проведення аналізу художніх текстів, медіатекстів) для ефективної усної комунікації [12 РМЛ 1.7.2]	вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивний емоційний фон завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 РМЛ 1.7.2-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду		
Сприймає текст [РМЛ 2.1]	застосовує різні способи читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у друкованому та цифровому форматі для задоволення читацьких потреб і розв'язання життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.1.1]	вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів і для виконання самостійно поставлених завдань [12 РМЛ 2.1.1-1]	
Аналізує та інтерпретує текст [РМЛ 2.2]	визначає і коментує проблеми, порушені в одному чи кількох текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), зважаючи на контекст (культурний, соціальний, особистісний) [12 РМЛ 2.2.1]	коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 РМЛ 2.2.1-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	розпізнає підтекст, розрізняє факти і судження (зокрема в художньому тексті, медіатексті) [12 РМЛ 2.2.2]	розрізняє факти і судження, виявляє суперечності на підставі результатів аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художнього тексту чи множинного тексту) [12 РМЛ 2.2.2-1]	виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 РМЛ 2.2.2-1 П]
	визначає зв’язок між змістом і формою тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), зіставляючи тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) за різними критеріями [12 РМЛ 2.2.3]	визначає та аналізує мовні/ стильові/ жанрові/ естетичні/ прагматичні/ історико-культурні особливості форми та змісту тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту, їх взаємозв’язок [12 РМЛ 2.2.3-1]	визначає зв’язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 РМЛ 2.2.3-1 П]
	робить висновки на основі інтегрування інформації з кількох прочитаних текстів (зокрема	інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою	використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	художніх текстів, медіатекстів, гіпертекстів у цифровому середовищі) для розв'язання життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.2.4]	обраного профілю або художніх текстів, гіпертекстів у цифровому середовищі для формулювання обґрунтованих висновків та аргументованих рішень для розв'язання різних життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.2.4-1]	іншого контексту [12 РМЛ 2.2.4-1 П]
Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід [РМЛ 2.3]	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на власний емоційно-чуттєвий досвід, коментує його естетичну та мистецьку цінність у культурно-історичному контексті [12 РМЛ 2.3.1]	пояснює вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на власний емоційно-чуттєвий досвід, визначає потенційний вплив прочитаного тексту (зокрема медіатексту) за тематикою обраного профілю або художнього тексту на емоційно-чуттєвий досвід різних читацьких аудиторій [12 РМЛ 2.3.1-1]	коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посилаючись на авторитетні наукові джерела [12 РМЛ 2.3.1-1 П]
Оцінює текст [РМЛ 2.4]	визначає якість, формальні та змістові характеристики прочитаного тексту чи кількох текстів для досягнення	визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості	самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	особистісно і суспільно значущих цілей і розв’язання життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.4.1.]	інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 РМЛ 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 РМЛ 2.4.1-2] обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і	використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 РМЛ 2.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		суспільно значущих цілей і розв’язання життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.4.1-3]	
	пояснює взаємозв’язок змісту і форми тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) та аргументує вплив такого взаємозв’язку на виконання естетичної та/або прагматичної функції [12 РМЛ 2.4.2]		визначає естетичний і прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту та форми у їх взаємозв’язку [12 РМЛ 2.4.2-1 П] пояснює вплив на читача (адресата) особливостей змісту і форми (зокрема засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їх взаємозв’язку [12 РМЛ 2.4.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	визначає роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, зважаючи на множинність поглядів та інтерпретацій у різних культурно-історичних контекстах [12 РМЛ 2.4.3]		обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок тексту в різних джерелах [12 РМЛ 2.4.3-1 П]
Обирає тексти для читання [РМЛ 2.5]	добирає тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб і розв’язання суспільних проблем, обґрунтовує критерії добору [12 РМЛ 2.5.1]	самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду, здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) із різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв’язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 РМЛ 2.5.1-1] обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 РМЛ 2.5.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Перетворює текстову інформацію [РМЛ 2.6]	обирає доцільні способи та відповідні засоби перетворення і представлення інформації з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів, графічних джерел інформації) для розв'язання життєво важливих проблем [12 РМЛ 2.6.1]	застосовує доцільні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, використовуючи вербальні і візуальні засоби, дотримуючись принципів авторського права [12 РМЛ 2.6.1-1]	аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 РМЛ 2.6.1-1 П]
Читає творчо [РМЛ 2.7]	творчо самовиражається, спираючись на набутий читацький досвід [12 РМЛ 2.7.1]	створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 РМЛ 2.7.1-1]	експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією із урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 РМЛ 2.7.1-1 П]
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови			
Створює письмові висловлення [РМЛ 3.1]	створює відповідно до індивідуальних і суспільних потреб тексти, враховуючи жанрову та стильову специфіку	створює тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема за тематикою обраного профілю, відповідно до індивідуальних і	створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	(зокрема художні тексти, медіатексти), і представляє їх [12 РМЛ 3.1.1]	суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 РМЛ 3.1.1-1]	суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 РМЛ 3.1.1-1 П]
		представляє створені тексти, зокрема за тематикою обраного профілю, у різний спосіб [12 РМЛ 3.1.1-2]	представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) у різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 РМЛ 3.1.1-2 П]
	добирає комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення із дотриманням стильових і соціокультурних норм, аргументуючи власний вибір [12 РМЛ 3.1.2]	добирає комунікативно доцільні засоби увиразнення мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 РМЛ 3.1.2-1]	обґрунтовує вибір засобів увиразнення мовлення (зокрема засобів художньої виразності) із урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 РМЛ 3.1.2-1 П]
Взаємодіє письмово в режимі реального часу (у цифровому середовищі) [РМЛ 3.2]	створює із використанням цифрових засобів тексти і застосовує різні способи поширення їх для обговорення особистісних і суспільно важливих питань [12 РМЛ 3.2.1]	створює тексти різної тематики та обсягу, доцільно використовуючи цифрові засоби для поширення інформації щодо особистісних і суспільно важливих питань, дотримуючись норм електронного спілкування [12 РМЛ 3.2.1-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	бере участь в онлайн-взаємодії (зокрема в онлайн-дискусії), виконуючи різні ролі, толерантно обстоює власну думку, зважаючи на різні позиції учасників дискусії, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 РМЛ 3.2.2]	здійснює онлайн-взаємодію, зокрема дискутує в цифровому середовищі в режимі реального часу, толерантно обстоюючи власну позицію, дотримуючись засад академічної доброчесності та норм електронного спілкування [12 РМЛ 3.2.2-1]	організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації учасників відповідно до ситуації [12 РМЛ 3.2.2-1 П]
	дотримується безпечної поведінки в цифровому середовищі, за потреби допомагає іншим особам у дотриманні безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 РМЛ 3.2.3]	розпізнає прояви небезпечних (зокрема маніпулятивних) впливів у цифровому середовищі та використовує різні стратегії протидії таким впливам [12 РМЛ 3.2.3-1]	пояснює іншим особам ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 РМЛ 3.2.3-1 П]
Редагує письмові тексти [РМЛ 3.3]	аналізує сильні та слабкі сторони тексту, визначає критерії його вдосконалення [12 РМЛ 3.3.1]	виокремлює різні види помилок у власних і чужих текстах, пояснює причини виникнення таких помилок [12 РМЛ 3.3.1-1]	визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 РМЛ 3.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		обирає способи вдосконалення тексту за самостійно визначеними критеріями [12 РМЛ 3.3.1-2]	
	оцінює та вдосконалює власні і чужі тексти відповідно до комунікативної ситуації на основі визначених критеріїв, зокрема із використанням цифрових засобів [12 РМЛ 3.3.2]	усуває недоліки в тексті на різних рівнях його організації, ураховуючи жанрово-стильові та композиційні особливості тексту, коментує зроблені виправлення [12 РМЛ 3.3.2-1]	усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, із урахуванням власних мовних уподобань [12 РМЛ 3.3.2-1 П]
	4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу		
Досліджує мовні явища [РМЛ 4.1]	виявляє та оцінює стилістичні і риторичні мовні засоби різних рівнів у власних і чужих текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах), обґрунтовує комунікативну доцільність використання таких засобів [12 РМЛ 4.1.1]		аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних/ стильових ознак/намірів [12 РМЛ 4.1.1-1 П] визначає та аналізує мовні засоби індивідуального стилю автора [12 РМЛ 4.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			визначає та аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні [12 РМЛ 4.1.1-3 П]
	планує (самостійно або з допомогою інших осіб) дослідження і самостійно досліджує мовлення (зокрема художні тексти, медіатексти) із урахуванням етико-естетичного, соціально-історичного та прагматичного аспектів [12 РМЛ 4.1.2]	спостерігає за власним і чужим мовленням для мовленнєвого самовдосконалення [12 РМЛ 4.1.2-1]	досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 РМЛ 4.1.2-1 П] аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного та прагматичного аспектів [12 РМЛ 4.1.2-2 П]
Використовує знання з мови в мовленнєвій творчості [РМЛ 4.2]	застосовує знання з мови та літератури і комунікативний досвід під час створення текстів для вираження індивідуального стилю [12 РМЛ 4.2.1]	задовольняє потребу в індивідуальній і колективній мовленнєвій творчості, послуговуючись здобутими знаннями з мови [12 РМЛ 4.2.1-1]	імпровізує з різними мовними засобами, зокрема із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти,

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 РМЛ 4.2.1-1 П]
	оцінює та вдосконалює власні комунікативні стратегії у змінних умовах спілкування [12 РМЛ 4.2.2]	застосовує різні комунікативні стратегії для досягнення комунікативної мети у змінних умовах спілкування [12 РМЛ 4.2.2-1]	аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 РМЛ 4.2.2-1 П]

Додаток 5
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти
в мовно-літературній освітній галузі (іншомовна освіта)

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування			
Сприймає усну інформацію [ІНО 1.1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та нормативне [12 ІНО 1.1.1]	стежить за поширеним висловленням і складною аргументацією в дискусії за умови, що тема знайома, а напрям дискусії окреслено чіткими маркерами [12 ІНО 1.1.1-1]	
		виокремлює складну аргументацію в доповіді/лекції, якщо тема знайома, а мовлення чітке [12 ІНО 1.1.2-1]	
		відрізняє факти, висловлені під час розмови, від судження доповідача/лектора [12 ІНО 1.1.2-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітке та нормативне [12 ІНО 1.1.3]	розпізнає зміст оголошення та повідомлення на конкретні та абстрактні теми за умови, що мовлення нормативне і в повільному темпі [12 ІНО 1.1.3-1] розуміє детальні інструкції та успішно виконує їх [12 ІНО 1.1.3-2]	
	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та нормативне [12 ІНО 1.1.4]	розпізнає зміст більшості радіопрограм та інших записаних або ефірних аудіоматеріалів за умови, що мовлення нормативне, визначає настрій мовця та емоційне забарвлення висловлення [12 ІНО 1.1.4-1]	
	сприймає усну інформацію у відеозаписах, телевізійних програмах або фільмах, якщо мовлення чітке та нормативне [12 ІНО 1.1.5]	розуміє зміст більшості телевізійних новин і суспільно-політичних програм, якщо мовлення чітке та нормативне [12 ІНО 1.1.5-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		визначає основний зміст більшості фільмів різного типу, інтерв'ю наживо, ток-шоу, вистав за умови, що мовлення нормативне [12 ІНО 1.1.5-2]	
Сприймає письмовий текст [ІНО 1.2]	розуміє прочитану особисту кореспонденцію, навіть якщо вжито не загальновживану лексику [12 ІНО 1.2.1]	читає листи, пов'язані із сферою власних інтересів, легко визначає основну думку [12 ІНО 1.2.1-1]	
		розуміє зміст особистих електронних листів і дописів у соцмережах, навіть якщо вжито не загальновживану лексику [12 ІНО 1.2.1-2]	
	розуміє письмовий текст, швидко знаходить потрібні деталі [12 ІНО 1.2.2]	швидко переглядає довгі та складні тексти, знаходить потрібні деталі [12 ІНО 1.2.2-1]	
		визначає зміст і доречність новин, статей і доповідей за тематикою обраного профілю, приймає рішення про	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		необхідність їх детального опрацювання [12 ІНО 1.2.2-2]	
	сприймає прочитаний текст, розпізнає різні структури в тексті [12 ІНО 1.2.3]	розуміє зміст статті, доповіді, пов’язаної із сучасними проблемами, за умови, що автор має чітку позицію і точку зору [12 ІНО 1.2.3-1]	
		розрізняє відмінні за структурою тексти, наприклад ті, які надають фактичну інформацію, і ті, які ставлять за мету в чомусь переконати читачів [12 ІНО 1.2.3-2]	
		розпізнає різні структури в дискурсивних текстах: аргументи і контраргументи, причиново-наслідкові зв’язки, пропозиції щодо розв’язання проблем [12 ІНО 1.2.3-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	читає довгі складні інструкції [12 ІНО 1.2.4]	розуміє довгі складні інструкції за тематикою обраного профілю, зокрема умови та застереження, якщо є змога повторно прочитати складні місця в тексті, та діє відповідно до них [12 ІНО 1.2.4-1]	
	добирає та читає тексти, пристосовуючи стиль і темп читання до різних текстів [12 ІНО 1.2.5]	самостійно добирає для читання різні тексти (наприклад журнали, романи, історичні книги, біографії, книги з описом подорожей, путівники, тексти пісень, поезій), використовуючи під час читання довідкові джерела [12 ІНО 1.2.5-1] читає тексти із чітким розповідним сюжетом, які написані доступною мовою, якщо не існує обмежень у часі для користування словником [12 ІНО 1.2.5-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту [ІНО 1.3]	використовує різні стратегії з метою досягнення розуміння змісту прослуханого/прочитаного тексту [12 ІНО 1.3.1]	використовує різні засоби зв'язку в тексті, щоб краще зрозуміти аргументацію [12 ІНО 1.3.1-1] екстраполює значення розділу, параграфа, частини тексту, беручи до уваги текст у цілому [12 ІНО 1.3.1-2] ідентифікує значення незнайомих слів із контексту з огляду на теми, що стосуються сфери власних інтересів [12 ІНО 1.3.1-3] встановлює значення випадкових невідомих слів із контексту та речення в цілому за умови, що тема знайома та обговорювана [12 ІНО 1.3.1-4]	

2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови

Здійснює усну взаємодію [ІНО 2.1]	бере активну участь у бесіді на загальні теми, чітко пояснює та обстоює власні переконання,	передає відтінки емоцій, наголошує на особистій значущості подій і досвіду,	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	наводячи відповідні аргументи [12 ІНО 2.1.1]	чітко обстоює та обґрунтовує власні переконання [12 ІНО 2.1.1-1]	
		бере активну участь у неформальній розмові на знайомі теми, коментує, чітко висловлює власну точку зору, оцінює альтернативні пропозиції, робить припущення та відповідає на припущення співрозмовника [12 ІНО 2.1.1-2]	
		ідентифікує із докладанням незначних зусиль більшість сказаного під час розмови, але може мати певні труднощі, якщо вступає в дискусію із кількома досвідченими користувачами мови, що вивчає, які жодним чином не пристосовують своє мовлення до потреб співрозмовника [12 ІНО 2.1.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		висловлює та обстоює власну думку під час дискусії, надаючи відповідні пояснення, коментарі, наводячи аргументи [12 ІНО 2.1.1-4]	
		співпрацює з іншими особами під час виконання простих завдань за умови, що інші учасники говорять у повільному темпі і за потреби можуть надати допомогу [12 ІНО 2.1.1-5]	
	цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником, наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду [12 ІНО 2.1.2]	розуміє детальні інструкції та діє відповідно до них [12 ІНО 2.1.2-1]	
		допомагає у процесі роботи, запрошуючи інших осіб приєднатися, висловити свою думку тощо [12 ІНО 2.1.2-2]	
		докладно описує проблему чи ситуацію, розмірковуючи про причини та наслідки, беручи до	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		уваги переваги і недоліки різних підходів [12 ІНО 2.1.2-3] співпрацює під час виконання простих практичних завдань, запитуючи думку інших осіб, надаючи пропозиції та розуміючи відповіді, якщо може попросити повторити або час від часу переформулювати повідомлення [12 ІНО 2.1.2-4]	
	взаємодіє усно досить вільно і спонтанно з метою отримання товарів і послуг [12 ІНО 2.1.3]	повідомляє про власні вимоги і ставить детальні запитання щодо комплексних послуг, наприклад, угоди про оренду [12 ІНО 2.1.3-1] пояснює проблему, яка виникла під час отримання товарів і послуг, і розв’язує завдання, які виникають [12 ІНО 2.1.3-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	обмінюється інформацією на теми, пов’язані із повсякденним життям, що уможливлює безпроблемну регулярну взаємодію і тривалі взаємини із досвідченими користувачами мови, що вивчає [12 ІНО 2.1.4]	достовірно передає детальну інформацію на теми, пов’язані із повсякденним життям [12 ІНО 2.1.4-1] обмінюється інформацією із досвідченими користувачами мови, що вивчає, спілкуючись в умовах, наближених до природних [12 ІНО 2.1.4-2] сприяє міжкультурній взаємодії за допомогою простих слів і фраз, щоб попросити співрозмовника (співрозмовників) пояснити окремі ідеї та отримати роз’яснення щодо висловленої думки, використовуючи власний мовленнєвий досвід (наприклад, щоб висловити згоду, запрошення, подяку) [12 ІНО 2.1.4-3] розпізнає ситуації, коли співрозмовник	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		(співрозмовники) не погоджується (погоджуються) або виникають труднощі під час взаємодії, і адаптує прості фрази для порозуміння та згоди [12 ІНО 2.1.4-4]	
Здійснює письмову взаємодію [ІНО 2.2]	взаємодіє письмово, повідомляє новини та висловлює власну думку в особистих листах [12 ІНО 2.2.1]	пише листи, передаючи відтінки емоцій і наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду, коментує новини та думки, висловлені співрозмовником [12 ІНО 2.2.1-1] правильно оформлює особисті і ділові листи відповідно до контексту [12 ІНО 2.2.1-2] отримує паперовий чи електронний лист із необхідною інформацію, опрацьовує її та надсилає іншим людям [12 ІНО 2.2.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	взаємодіє через написання складних записок та особистих/ділових повідомлень [12 ІНО 2.2.2]	приймає та реагує на складні особисті/ділові повідомлення, просить роз'яснення чи уточнення [12 ІНО 2.2.2-1]	
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНО 2.3]	здійснює активну онлайн-взаємодію у формі розмови та дискусії [12 ІНО 2.3.1]	бере активну участь в онлайн-дискусіях, висловлюючи власну точку зору та реагуючи на точку зору співрозмовників щодо тем, які викликають певний інтерес, за умови, що співрозмовники уникають нестандартних і складних формулювань і дають час на написання відповіді [12 ІНО 2.3.1-1] розпізнає непорозуміння та розбіжності в думках, що виникають під час онлайн-взаємодії, і може впоратися із ними, якщо співрозмовник прагне до співпраці [12 ІНО 2.3.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя та спільної роботи групи над проектом [12 ІНО 2.3.2]	працює он-лайн спільно з іншими членами групи над проектом [12 ІНО 2.3.2-1] дає/отримує інструкції та відповідно реагує на них [12 ІНО 2.3.2-2] обґрунтовує пропозиції та просить роз'яснення для виконання спільних завдань [12 ІНО 2.3.2-3]	
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн-взаємодії) [ІНО 2.4]	ініціює, підтримує та закінчує розмову і дискусію, використовуючи різні стратегії [12 ІНО 2.4.1]	вступає належним чином у дискусію, використовуючи відповідні мовні та мовленнєві засоби [12 ІНО 2.4.1-1] використовує фрази типу "На це важко відповісти", "Мені варто над цим подумати" тощо, щоб отримати час і сформулювати відповідь на висловлену репліку [12 ІНО 2.4.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	узагальнює та оцінює основні моменти дискусії під час виконання спільного завдання [12 ІНО 2.4.2]	надає зворотний зв’язок щодо висловлювань і висновків, а також доповнює їх і підтримує дискусію [12 ІНО 2.4.2-1]	
		узагальнює та оцінює основні моменти дискусії з питань, що стосуються діяльності і сфери власних інтересів [12 ІНО 2.4.2-2]	
	просить уточнити, роз’яснити деталі отриманої інформації за допомогою додаткових запитань [12 ІНО 2.4.3]	формулює додаткові запитання, щоб перевірити, чи правильно розуміє те, що мав намір висловити мовець, і отримати пояснення в разі неоднозначності висловленого [12 ІНО 2.4.3-1]	
		просить пояснень або роз’яснень під час неформальної бесіди, щоб переконатися, що розуміє складні абстрактні ідеї [12 ІНО 2.4.3-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		повторює основну думку простого повідомлення на повсякденну тему, використовуючи різні формулювання, щоб допомогти співрозмовнику зрозуміти сказане [12 ІНО 2.4.3-3]	
3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою			
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції [ІНО 3.1]	чітко і докладно описує та презентує широкий спектр тем, що належать до сфери власних інтересів, наводячи додаткові аргументи і відповідні приклади [12 ІНО 3.1.1]	чітко, докладно описує широке коло питань, пов’язаних із сферою інтересів [12 ІНО 3.1.1-1] докладно описує значущість для себе певних подій і досвіду [12 ІНО 3.1.1-2] описує прості візуальні матеріали на знайомі теми (наприклад, карта погоди, базова блок-схема) іншою мовою, хоча може робити паузи та переформулювання [12 ІНО 3.1.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		передає головну думку, що міститься в чітко структурованих, коротких, простих текстах іншою мовою, доповнюючи своє мовлення іншими засобами (наприклад, жестами, малюнками, словами іншою мовою) [12 ІНО 3.1.1-4] повідомляє факти, висловлені у телевізійних або радіоновинах іншою мовою (наприклад, про події, спорт, нещасні випадки тощо), за умови, що тема знайома, а мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНО 3.1.1-5] передає через прості речення інформацію, що висловлена в чітко структурованих, коротких простих текстах, які містять ілюстрації або таблиці [12 ІНО 3.1.1-6]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		підсумовує головне із простих коротких інформаційних текстів іншою мовою на знайомі теми [12 ІНО 3.1.1-7]	
	надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу, наводячи додаткові аргументи і відповідні приклади [12 ІНО 3.1.2]	достовірно передає детальну інформацію під час тривалого монологу [12 ІНО 3.1.2-1]	
		чітко і докладно описує порядок дій, які необхідно виконати [12 ІНО 3.1.2-2]	
		передає з однієї мови іншою мовою конкретну інформацію, що міститься в коротких простих текстах, написах і повідомленнях на знайомі теми [12 ІНО 3.1.2-3]	
		висловлює власну думку щодо змісту твору (зокрема літературного), повідомляючи	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		про свої почуття та ідеї простою мовою [12 ІНО 3.1.2-4]	
	обґрунтовує власну думку, наводить додаткові аргументи і відповідні приклади під час тривалого монологу [12 ІНО 3.1.3]	чітко і докладно аргументує власну думку, підкріплюючи її додатковими деталями і доречними прикладами [12 ІНО 3.1.3-1]	
		вибудовує послідовність логічних аргументів [12 ІНО 3.1.3-2]	
		пояснює певну точку зору щодо актуальних питань, представляючи переваги і недоліки різних варіантів [12 ІНО 3.1.3-3]	
	виступає перед аудиторією із підготовленою промовою, пояснюючи переваги і недоліки різних точок зору [12 ІНО 3.1.4]	робить чітку підготовлену презентацію, наводячи аргументи “за” і “проти” певної точки зору, пояснюючи переваги і недоліки різних варіантів [12 ІНО 3.1.4-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		формулює відповідь досить упевнено і спонтанно на ряд уточнювальних запитань [12 ІНО 3.1.4-2]	
Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позицію в письмовій формі [ІНО 3.2]	пише чіткі детальні тексти на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи і оцінюючи інформацію з ряду джерел [12 ІНО 3.2.1]	пише чіткі, детальні описи на різноманітні теми, пов’язані із сферою власних інтересів [12 ІНО 3.2.1-1] пише відгук на фільм, книгу або виставу [12 ІНО 3.2.1-2]	
	пише доповіді або есе на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з ряду джерел [12 ІНО 3.2.2]	пише есе або доповідь, де наводить аргументи “за” чи “проти” певної точки зору, пояснюючи переваги і недоліки різних варіантів [12 ІНО 3.2.2-1] синтезує інформацію та аргументи з ряду джерел [12 ІНО 3.2.2-2]	
Використовує ефективні стратегії	складає план усного або письмового висловлювання,	готуючись до потенційно складної або незручної	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНО 3.3]	враховуючи досвід і вплив повідомлення на співрозмовника [12 ІНО 3.3.1]	ситуації, планує, що сказати у разі різної реакції співрозмовника, і роздумує над тим, який вираз буде доречним [12 ІНО 3.3.1-1] планує зміст майбутньої розмови і мовленнєві засоби, які можна використати, із урахуванням потреб співрозмовника [12 ІНО 3.3.1-2] робить прості нотатки під час презентації/демонстрації, якщо тема знайома, передбачувана [12 ІНО 3.3.1-3] визначає і позначає (наприклад, підкреслює, виділяє) ключові речення в короткому повідомленні на повсякденні теми [12 ІНО 3.3.1-4]	
	підтримує розмову, використовуючи власний	використовує перефразування для заповнення прогалин у	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	мовленнєвий досвід та уникаючи складних мовних конструкцій [12 ІНО 3.3.2]	словниковому запасі та структурі висловлювання в усній та письмовій формі [12 ІНО 3.3.2-1] вирішує більшість проблем у спілкуванні, використовуючи власний мовленнєвий досвід або уникаючи складних мовних конструкцій [12 ІНО 3.3.2-2]	
	зауважує, виправляє власні мовні помилки та уникає повторення їх у майбутньому [12 ІНО 3.3.3]	самостійно виправляє власні випадкові або несистемні помилки і дрібні недоліки в структурі висловлювання в усній і письмовій формі [12 ІНО 3.3.3-1] помічає та виправляє неточності і помилки, якщо вони спричиняють нерозуміння висловлення в усній і письмовій формі [12 ІНО 3.3.3-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		відстежує помилки, які вживаються найчастіше, і виправляє їх [12 ІНО 3.3.3-3]	
4. Діє як учасник соціуму, який встановлює і допомагає налагоджувати соціальну взаємодію шляхом передавання змісту усного, письмового повідомлення або онлайн-повідомлення з однієї мови іншою			
Передає з однієї мови іншою зміст тексту, до якого співрозмовник часто не має доступу через мовні, культурні, семантичні чи технічні бар'єри/ перешкоди (медіація тексту) [ІНО 4.1]	передає зміст конкретної інформації [12 ІНО 4.1.1]		передає з однієї мови іншою зміст важливої інформації, що міститься в офіційній кореспонденції та/або звітах на загальні теми [12 ІНО 4.1.1-1 П]
	пояснює дані [12 ІНО 4.1.2]		інтерпретує та представляє в усній і письмовій формі з однієї мови іншою загальні тенденції, описує основні факти, показані у візуальних матеріалах або діаграмах (наприклад, графіки, карти

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			погодних умов тощо), пояснюючи важливі моменти більш детально [12 ІНО 4.1.2-1 П]
	опрацьовує текст [12 ІНО 4.1.3]		резюмує важливі моменти і письмово описує основний зміст текстів на теми, пов’язані із сферою власних інтересів і спеціалізації [12 ІНО 4.1.3-1 П]
	перекладає письмовий текст [12 ІНО 4.1.4]		забезпечує усний і письмовий переклад текстів, що містять інформацію та аргументи на теми, що становлять професійний, академічний та особистий інтерес [12 ІНО 4.1.4-1 П]
	робить нотатки [12 ІНО 4.1.5]		робить нотатки на зустрічах, семінарах і під час лекцій з більшості питань, які видаються важливими (подекуди пропускаючи певну інформацію) і можуть

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			виникнути у сфері власних інтересів [12 ІНО 4.1.5-1 П]
	створює власний відгук на художній твір (зокрема літературний) [12 ІНО 4.1.6]		висловлює власне бачення розвитку сюжету, персонажів і тем в історії, романі, фільмі чи виставі [12 ІНО 4.1.6-1 П]
			висловлює власну думку щодо форми вираження, стилю і змісту твору, пояснюючи, що саме подобається і чому [12 ІНО 4.1.6-2 П]
	аналізує та критично оцінює художні твори (зокрема літературні) [12 ІНО 4.1.7]		порівнює твори, досліджуючи подібності і відмінності, пояснюючи доречність зв’язків між ними [12 ІНО 4.1.7-1 П]
			висловлює аргументовану думку про твір, посилаючись на думки і аргументи інших осіб [12 ІНО 4.1.7-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Надає посередництво в доступі до знань і понять для інших осіб (медіація понять, ідей і концепцій) [ІНО 4.2]	сприяє спільній взаємодії з іншими особами [12 ІНО 4.2.1]		діє як доповідач під час групової дискусії, пояснюючи ідеї та рішення, обговорюючи їх із групою, а потім коротко викладаючи погляди групи під час спільної презентації [12 ІНО 4.2.1-1 П] ставить запитання, щоб стимулювати обговорення та організувати спільну роботу [12 ІНО 4.2.1-2 П]
	налагоджує спільну взаємодію [12 ІНО 4.2.2]		сприяє спільному прийняттю рішень, висловлюючи і розвиваючи ідеї, вносячи пропозиції щодо майбутніх дій [12 ІНО 4.2.2-1 П]
	управляє взаємодією [12 ІНО 4.2.3]		модерує роботу групи, даючи чіткі інструкції для спільної взаємодії [12 ІНО 4.2.3-1 П]
	заохочує змістовне обговорення [12 ІНО 4.2.4]		заохочує змістовне обговорення, спираючись на інформацію та ідеї учасників

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			групи, для прийняття спільного рішення [12 ІНО 4.2.4-1 П]
Полегшує порозуміння та налагоджує успішне спілкування між співрозмовниками, які можуть мати індивідуальні, соціокультурні, соціолінгвістичні чи інтелектуальні відмінності в поглядах (медіація комунікації) [ІНО 4.3]	сприяє налагодженню міжкультурної взаємодії [12 ІНО 4.3.1]		використовує знання соціокультурних традицій, щоб досягти консенсусу щодо того, як діяти в конкретній ситуації, незнайомій усім учасникам [12 ІНО 4.3.1-1 П] заохочує міжкультурну взаємодію, висловлюючи розуміння та оцінку різних ідей, почуттів і точок зору, а також запрошуючи учасників до розмови, реагуючи на ідеї одне одного [12 ІНО 4.3.1-2 П] співпрацює із представниками інших культур, адаптуючи спосіб їх діяльності для спільної взаємодії [12 ІНО 4.3.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	виступає як посередник [12 ІНО 4.3.2]		передає з однієї мови іншою зміст сказаного з теми, що становить сферу власних інтересів, і пояснює значення важливих тверджень і точок зору [12 ІНО 4.3.2-1 П]
	здійснює посередництво в ситуаціях, у яких виникає непорозуміння [12 ІНО 4.3.3]		пропонує конфліктним сторонам запропонувати свої варіанти вирішення проблем і допомагає їм досягти консенсусу [12 ІНО 4.3.3-1 П]
			визначає спільні позиції сторін і пропонує кожній стороні висвітлити можливі рішення, ставлячи конкретні запитання [12 ІНО 4.3.3-2 П]
Використовує ефективні стратегії медіації (стратегії медіації) [ІНО 4.4]	пов’язує нові поняття і процеси із набутим раніше досвідом [12 ІНО 4.4.1]		пояснює нові поняття і процеси, порівнюючи їх із набутим раніше досвідом [12 ІНО 4.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	адаптує мовлення і мову до ситуації спілкування [12 ІНО 4.4.2]		робить конкретну і подекуди складну інформацію більш зрозумілою для інших, перефразовуючи її більш просто [12 ІНО 4.4.2-1 П] робить доступним для інших основний зміст тексту на тему, яка цікавить (наприклад, есе, дискусія на форумі, презентація), перефразовуючи її більш просто [12 ІНО 4.4.2-2 П]
	пояснює складну інформацію [12 ІНО 4.4.3]		полегшує розуміння складної проблеми, представляючи складники аргументу окремо [12 ІНО 4.4.3-1 П] полегшує розуміння складного процесу, розділивши його на ряд менших кроків [12 ІНО 4.4.3-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	впорядковує зміст тексту [12 ІНО 4.4.5]		спрощує текст, вилучаючи нерелевантну або повторювану інформацію [12 ІНО 4.4.5-1 П] визначає пов’язану або повторювану інформацію в різних частинах тексту і об’єднує її, щоб зробити зміст важливого повідомлення більш зрозумілим [12 ІНО 4.4.5-2 П]

Додаток 6
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти
в мовно-літературній освітній галузі (іншомовна освіта, друга іноземна мова)

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування		
Сприймає усну інформацію [ІНОД 1.1]	розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.1]	стежить за основним змістом розгорнутої дискусії, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.1-1] розпізнає ситуації, під час яких люди не погоджуються або коли в когось є проблема чи непорозуміння, і може використовувати запам’ятовані прості вирази (наприклад, “Я розумію” або “З тобою все гаразд?”), щоб висловити співчуття [12 ІНОД 1.1.1-2]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.2]	визначає основний зміст простих коротких висловлювань на знайомі теми, зокрема простого висловлювання однієї особи, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.2-1] співвідносить інформацію, сприйняту на слух, під час простої, добре структурованої презентації із слайдами, конкретними прикладами або діаграмами, розуміє пояснення до неї [12 ІНОД 1.1.2-2]
	розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.3]	розпізнає просту технічну інформацію, зокрема інструкції до побутових приладів [12 ІНОД 1.1.3-1] виконує детальні інструкції [12 ІНОД 1.1.3-2]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		розуміє оголошення в аеропортах, на вокзалах, у транспорті, якщо мовлення чітке та в повільному темпі, а сторонній шум мінімальний [12 ІНОД 1.1.3-3]
	розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.4]	визначає основний зміст випусків телевізійних новин і нескладного матеріалу на знайомі теми, записаного на аудіоносії, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.4-1]
		розпізнає основний зміст і окремі деталі усних повідомлень, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.4-2]
	сприймає усну інформацію у відеозаписах, телевізійних програмах або фільмах, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.5]	розуміє зміст фільмів, якщо з подій і вчинків героїв можна отримати уявлення про сюжет, а мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.5-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	
		визначає основний зміст телевізійних програм на знайомі теми, якщо мовлення чітке та в повільному темпі [12 ІНОД 1.1.5-2]	
Сприймає письмовий текст [ІНОД 1.2]	розуміє прочитану особисту кореспонденцію [12 ІНОД 1.2.1]	визначає зміст описів подій, почуттів і побажань в особистих листах, листівках для регулярного спілкування з друзями [12 ІНОД 1.2.1-1]	
		виокремлює інформацію про події та емоції із прочитаних простих особистих листів, листівок, зокрема онлайн-повідомлень [12 ІНОД 1.2.1-2]	
		розпізнає зміст стандартної кореспонденції та онлайн-дописів, що стосуються сфери власних інтересів [12 ІНОД 1.2.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації [12 ІНОД 1.2.2]	здійснює пошук інформації в тексті, пов’язаному із повсякденним життям (листи, брошури) [12 ІНОД 1.2.2-1] сприймає важливу інформацію, розміщену на упаковках, інструкціях (приготування їжі, вживання лікарських засобів тощо) [12 ІНОД 1.2.2-2] встановлює відповідність короткої анотації визначеній темі статті [12 ІНОД 1.2.2-3] виокремлює важливу інформацію у простих, чітко структурованих рекламних оголошеннях, якщо в них небагато абревіатур [12 ІНОД 1.2.2-4]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	сприймає прочитаний текст, виокремлює інформацію та аргументацію [12 ІНОД 1.2.3]	виокремлює основний зміст простих статей на знайомі теми [12 ІНОД 1.2.3-1] розпізнає більшу частину фактичної інформації на знайомі теми, якщо має достатньо часу для повторного читання [12 ІНОД 1.2.3-2] визначає основний зміст стислих описів на інформаційних дошках, зокрема на виставках, у музеях [12 ІНОД 1.2.3-3]
	читає прості чіткі інструкції [12 ІНОД 1.2.4]	установлює послідовність виконання простих чітких інструкцій до побутових приладів, приготування їжі, інструкцій з техніки безпеки (зокрема інструкцій у громадському транспорті або з використання електроприладів) [12 ІНОД 1.2.4-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування [12 ІНОД 1.2.5]	розпізнає докладний опис місць, подій, почуттів і планів у прочитаних оповіданнях, путівниках і журнальних статтях, якщо мовні засоби часто вживані в повсякденному спілкуванні [12 ІНОД 1.2.5-1] знаходить інформацію в щоденнику мандрівника щодо подій, особистого досвіду та відкриттів під час подорожі [12 ІНОД 1.2.5-2] розпізнає фабулу оповідань, простих новел із чіткою сюжетною лінією, за потреби користується словником [12 ІНОД 1.2.5-3]
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та	ідентифікує окремі факти і здогадується про значення невідомих слів із контексту [12 ІНОД 1.3.1]	співвідносить зміст частини тексту із змістом тексту в цілому, використовує структуру і засоби зв’язності тексту для кращого розуміння аргументації [12 ІНОД 1.3.1-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
письмового тексту [ІНОД 1.3]		визначає із контексту значення окремих невідомих слів і зміст речення в цілому, якщо обговорювана тема знайома [12 ІНОД 1.3.1-2] робить висновки або прогнози щодо змісту прочитаного тексту за заголовком [12 ІНОД 1.3.1-3] передбачає послідовність подій, ґрунтуючись на прочитаному початку розповіді [12 ІНОД 1.3.1-4] дотримується послідовності аргументації або подій у розповіді, зважаючи на засоби зв’язності тексту [12 ІНОД 1.3.1-5] здогадується про значення невідомих слів у письмовому тексті шляхом виявлення їх частин [12 ІНОД 1.3.1-6]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови		
Здійснює усну взаємодію [ІНОД 2.1]	бере участь у бесіді, дискусії на теми, що стосуються сфери власних інтересів, або теми, пов’язаної із повсякденним життям, використовуючи прості мовленнєві засоби, демонструє розуміння співрозмовника в передбачуваних повсякденних ситуаціях [12 ІНОД 2.1.1]	вступає без підготовки в розмову на знайому тему [12 ІНОД 2.1.1-1] підтримує розмову або дискусію, окремі висловлення в яких не є зрозумілими [12 ІНОД 2.1.1-2] висловлює власні погляди і думки та запитує про погляди і думки співрозмовника, обговорюючи теми, що стосуються сфери власних інтересів [12 ІНОД 2.1.1-3] висловлює свої думки щодо розв’язання практичних проблем із урахуванням емоційного стану співрозмовників [12 ІНОД 2.1.1-4]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		запрошує інших учасників групи долучитися до дуже простих завдань, використовуючи короткі прості фрази, підготовлені заздалегідь [12 ІНОД 2.1.1-5]
		зазначає, що розуміє, і запитує, чи розуміють інші учасники групи [12 ІНОД 2.1.1-6]
		сприяє міжкультурному обміну, демонструючи доброзичливе ставлення і зацікавленість простими словами і невербальними сигналами, запрошуючи інших долучитися до взаємодії [12 ІНОД 2.1.1-7]
	цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником [12 ІНОД 2.1.2]	повторює частину сказаного співрозмовником, щоб пересвідчитись у взаєморозумінні [12 ІНОД 2.1.2-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		висловлює припущення щодо можливого вирішення питання, наводячи аргументи і пояснення [12 ІНОД 2.1.2-2] просить співрозмовника висловитися щодо подальших дій [12 ІНОД 2.1.2-3] висловлює ідею та запитує, що думають інші учасники групи, використовуючи дуже прості слова і фрази, за умови, що їх можна підготувати заздалегідь [12 ІНОД 2.1.2-4] використовує прості окремі слова і невербальні сигнали, щоб показати інтерес до ідеї, головної думки повідомлення [12 ІНОД 2.1.2-5]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	усно взаємодіє з іншими особами для отримання товарів і послуг [12 ІНОД 2.1.3]	орієнтується в більшості ситуацій, які можуть виникнути під час подорожі: заповнення анкети, замовлення страв тощо, за потреби спілкується з відповідним персоналом [12 ІНОД 2.1.3-1] орієнтується в типових ситуаціях або таких, що виходять за межі стандартних (у крамниці, на пошті) [12 ІНОД 2.1.3-2] просить пояснити відмінність між двома або кількома аналогічними товарами в крамниці, щоб обрати один із них, за потреби ставить уточнювальні запитання [12 ІНОД 2.1.3-3]
	обмінюється інформацією на теми, пов’язані із повсякденним життям, використовуючи прості мовні засоби [12 ІНОД 2.1.4]	знаходить і передає просту фактичну інформацію [12 ІНОД 2.1.4-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		запитує, як дістатися до певного місця, і розуміє детальні пояснення [12 ІНОД 2.1.4-2] дає пораду щодо розв’язання простих ситуацій відповідно до своєї компетентності [12 ІНОД 2.1.4-3] передає з однієї мови іншою особисті дані інших людей (з їх дозволу) і дуже просту передбачувану інформацію, якщо інші учасники розмови допоможуть [12 ІНОД 2.1.4-4]
Здійснює письмову взаємодію [ІНОД 2.2]	взаємодіє письмово, надає просту актуальну інформацію в особистих листах [12 ІНОД 2.2.1]	пише особисті листи, детально описує власний досвід, почуття і події [12 ІНОД 2.2.1-1] пише прості листи та електронні повідомлення фактологічного характеру, зокрема запитує

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		інформацію, надає її чи просить підтвердити [12 ІНОД 2.2.1-2] пише прості заявки з обмеженою кількістю уточнювальних деталей [12 ІНОД 2.2.1-3]
	взаємодіє через написання записок, повідомлень і заповнення бланків [12 ІНОД 2.2.2]	пише записки, що передають необхідну інформацію друзям, працівникам сфери обслуговування, учителям та іншим особам, у доступній формі пояснюючи те, що вважає важливим [12 ІНОД 2.2.2-1] записує телефонні повідомлення, що складаються із кількох пунктів, якщо співрозмовник диктує їх чітко, із розумінням ставиться до рівня володіння мовою співрозмовником [12 ІНОД 2.2.2-2]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНОД 2.3]	здійснює онлайн-взаємодію у формі розмови і простої дискусії [12 ІНОД 2.3.1]	ініціює, підтримує та завершує прості онлайн-дискусії на знайомі теми, робить паузи під час спілкування в режимі реального часу [12 ІНОД 2.3.1-1] розміщує прості дописи на знайомі теми під час онлайн-дискусій, які стосуються сфери власних інтересів, готує текст і використовує онлайн-інструменти (зокрема, словники) для перевірки правильності написаного [12 ІНОД 2.3.1-2] розміщує в Інтернеті дописи про особистий досвід, почуття і події, детально відповідає на коментарі [12 ІНОД 2.3.1-3]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя [12 ІНОД 2.3.2]	здійснює онлайн-співпрацю та обмін, який вимагає простого роз’яснення важливих деталей, зокрема реєструється на навчальний курс, екскурсію, захід [12 ІНОД 2.3.2-1] здійснює онлайн-взаємодію із співрозмовником або невеликою групою, яка працює над проектом, за наявності засобів візуалізації (зображення, статистичні дані, графіки), які ілюструють поняття, пов’язані із завданням [12 ІНОД 2.3.2-2] виконує інструкції та ставить запитання або просить роз’яснення, щоб виконати спільне онлайн-завдання [12 ІНОД 2.3.2-3]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн-взаємодії) [ІНОД 2.4]	ініціює, підтримує та закінчує розмову і просту дискусію [12 ІНОД 2.4.1]	долучається до дискусії на теми, пов'язані із повсякденним життям, використовує відповідні мовні засоби [12 ІНОД 2.4.1-1] ініціює, підтримує та закінчує просту розмову на знайому тему, пов'язану із сферою власних інтересів [12 ІНОД 2.4.1-2]
	ставить запитання під час виконання спільного завдання [12 ІНОД 2.4.2]	використовує власний мовленнєвий досвід і комунікативні стратегії, щоб підтримувати розмову чи дискусію [12 ІНОД 2.4.2-1] узагальнює основну думку, висловлену під час дискусії [12 ІНОД 2.4.2-2]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		повторює частину висловлення співрозмовника для підтвердження взаєморозуміння і дотримання послідовності розмови [12 ІНОД 2.4.2-3] запрошує співрозмовника до спілкування [12 ІНОД 2.4.2-4]
	просить уточнити, роз’яснити деталі отриманої інформації [12 ІНОД 2.4.3]	запитує про додаткові деталі та просить роз’яснення у співрозмовників, щоб підтримувати розмову [12 ІНОД 2.4.3-1] просить співрозмовника уточнити, деталізувати висловлену думку [12 ІНОД 2.4.3-2]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою		
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції [ІНОД 3.1]	розповідає про людей, навколишній світ і побут із урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку [12 ІНОД 3.1.1]	описує предмети, інтереси, упорядковуючи послідовність опису [12 ІНОД 3.1.1-1] описує різноманітні знайомі предмети, що входять до сфери власних інтересів, використовуючи прості мовні засоби [12 ІНОД 3.1.1-2] продукує прості розповіді, історії або описи [12 ІНОД 3.1.1-3] детально розповідає про власний досвід, описує власні почуття і враження [12 ІНОД 3.1.1-4] передає зміст книги або фільму і повідомляє про своє ставлення та почуття [12 ІНОД 3.1.1-5]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
	надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу [12 ІНОД 3.1.2]	подає просту фактичну інформацію на знайомі теми [12 ІНОД 3.1.2-1] передає з однієї мови іншою просту, передбачувану інформацію про час і місце розташування, надану в коротких простих висловлюваннях [12 ІНОД 3.1.2-2] перераховує іноземною мовою імена, номери, ціни та іншу інформацію, яка викликає безпосередній інтерес в усних текстах іншою мовою, за умови, що артикуляція мовця дуже повільна і чітка, із повторенням [12 ІНОД 3.1.2-3]
	обґрунтовує власну думку, наводить аргументи під час тривалого монологу [12 ІНОД 3.1.3]	висловлює власну думку щодо питань, пов’язаних із повсякденним життям [12 ІНОД 3.1.3-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
		стисло аргументує та пояснює власні думки, плани, дії [12 ІНОД 3.1.3-2] схвалює чи не схвалює дії іншої особи і аргументує свою думку [12 ІНОД 3.1.3-3] використовує прості слова, щоб висловити, які почуття викликав текст (зокрема літературний) [12 ІНОД 3.1.3-4]
	виступає перед аудиторією із підготовленою промовою [12 ІНОД 3.1.4]	робить чітку, коротку презентацію на знайому тему, чітко пояснює основні питання [12 ІНОД 3.1.4-1] відповідає на уточнювальні запитання, просить повторити, якщо темп мовлення швидкий [12 ІНОД 3.1.4-2]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції у письмовій формі [ІНОД 3.2]	пише прості зв’язні тексти на знайомі теми, що входять до сфери власних інтересів, поєднує окремі короткі елементи письмового висловлювання, упорядковуючи послідовність опису [12 ІНОД 3.2.1]	пише прості, детальні повідомлення на знайомі теми, що входять до сфери власних інтересів [12 ІНОД 3.2.1-1] розповідає про свій досвід, описує почуття і реакції у формі простого зв’язного тексту [12 ІНОД 3.2.1-2] пише короткі доповіді у стандартному спрощеному форматі із використанням фотографій та ілюстрацій, повідомляє поточну фактичну інформацію та аргументує свої дії [12 ІНОД 3.2.1-3]
Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання	складає план усного або письмового висловлювання із використанням нового мовного та мовленнєвого матеріалу [12 ІНОД 3.3.1]	добирає та випробовує нові фрази і вирази, ініціюючи зворотний зв’язок [12 ІНОД 3.3.1-1]

Загальні результати	10—12-й роки навчання	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
		основний
в усній та письмовій формі [ІНОД 3.3]		
	підтримує розмову, допомагаючи співрозмовникові дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал і враховуючи його емоційний стан [12 ІНОД 3.3.2]	характеризує предмет чи явище, для точного визначення якого не може пригадати слова [12 ІНОД 3.3.2-1] передає значення слова за допомогою іншого, яке означає щось схоже [12 ІНОД 3.3.2-2]
	зауважує та виправляє власні мовні помилки, уникаючи непорозуміння [12 ІНОД 3.3.3]	виправляє помилки у вживанні часових форм, які призводять до непорозуміння, якщо співрозмовник акцентує увагу на проблемі [12 ІНОД 3. 3.3-1] використовує інші стратегії під час побудови висловлювання для уникнення непорозуміння [12 ІНОД 3.3.3-2]

Додаток 7
до Державного стандарту

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: чітко і зрозуміло формулювати думки, аргументувати, ставити запитання та розпізнавати проблеми; формулювати висновки на основі інформації, представленої в різних формах; доречно і коректно вживати в мовленні математичну термінологію, вести критичний і конструктивний діалог; поповнювати свій словниковий запас ставлення — визнання важливості чітких і лаконічних формулювань і повага до державної мови
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою; зіставляти математичні терміни і поняття рідною та державною мовою; правильно і доречно вживати математичну термінологію, грамотно висловлюватися ставлення — розуміння цінності мовного різноманіття і повага до рідної мови Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння: поповнювати словниковий запас математичними термінами іншомовного походження;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	зіставляти математичний термін або його буквене позначення з відповідником іноземною мовою для пошуку інформації в іншомовних джерелах
	ставлення — усвідомлення важливості правильного використання математичних термінів і позначення їх у різних мовах у навчанні і повсякденному житті
Математична компетентність	уміння:
	оперувати текстовою і числовою інформацією, геометричними об’єктами на площині та у просторі;
	встановлювати кількісні і просторові відношення між реальними об’єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо);
	обирати, створювати і досліджувати прості математичні моделі реальних об’єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати;
	здійснювати прогнози в контексті навчальних і практичних задач;
	доводити правильність тверджень;
	застосовувати логічні способи мислення під час розв’язування пізнавальних і практичних задач, пов’язаних із реальними об’єктами;
	використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях
	ставлення:
	готовність шукати пояснення та оцінювання правильності аргументів;
	усвідомлення важливості математики як мови науки, техніки і технологій
Компетентності в галузі природничих	уміння:
	будувати і досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів;
	робити висновки на основі міркувань і свідчень;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
наук, техніки і технологій	обґрунтовувати рішення
	ставлення:
	критичне оцінювання досягнень науково-технічного прогресу;
	усвідомлення важливості математики для опису та пізнання навколишнього світу
Інноваційність	уміння — генерувати нові ідеї щодо розв’язання проблемної ситуації, аналізувати і планувати їх втілення
	ставлення — відкритість до інновацій, позитивне оцінювання і підтримка конструктивних ідей інших осіб
Екологічна компетентність	уміння:
	розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі, які можна розв’язати, використовуючи засоби математики;
	оцінювати, прогнозувати вплив людської діяльності на довкілля через побудову і дослідження математичних моделей природних процесів і явищ
	ставлення:
	заінтересованість у дотриманні умов екологічної безпеки та сталому розвитку суспільства;
	визнання значення математики в розв’язанні проблем довкілля
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння:
	структурувати дані;
	діяти за алгоритмом і складати алгоритм;
	визначати достатність даних для розв’язання задачі;
	використовувати різні знакові системи;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	оцінювати достовірність інформації; доводити істинність тверджень ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного розв’язання математичних задач
Навчання впродовж життя	уміння: організовувати і планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність або помилковість суджень ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб і цінності нових знань і вмінь; заінтересованість у пізнанні світу і розуміння важливості навчання впродовж життя; прагнення вдосконалювати результати людської діяльності
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших осіб, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі статистичних даних;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	враховувати правові, етичні та соціальні наслідки прийняття рішень; розпізнавати інформаційні маніпуляції; застосовувати здобуті в математичній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів і суспільно-державних (національних) цінностей України ставлення — налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків Соціальні компетентності уміння: співпрацювати в команді для розв’язання проблеми; аргументувати та обстоювати власну позицію; приймати аргументовані рішення на основі аналізу всіх даних і формування причиново-наслідкових зв’язків проблемної ситуації; робити споживчий вибір послуг і товарів на основі чітких критеріїв, використовуючи математичні вміння ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших осіб і відповідальність за спільну справу
Культурна компетентність	уміння: бачити математику у творах мистецтва; будувати фігури, графіки, схеми, діаграми тощо;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	унаочнювати математичні моделі; здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспектив, створення об’ємно-просторових композицій ставлення: усвідомлення взаємозв’язку математики і культури на прикладах із живопису, музики, архітектури тощо; розуміння важливості внеску математиків у загальносвітову культуру
Підприємливість і фінансова грамотність	уміння: генерувати нові ідеї, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення, розв’язувати життєві проблеми; обстоювати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукати оптимальні способи розв’язання проблемних ситуацій; будувати і досліджувати математичні моделі економічних процесів; планувати і організовувати діяльність для досягнення цілей; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет, використовуючи математичні методи ставлення: відповідальність та ініціативність, впевненість у собі; розуміння важливості математичних розрахунків та оцінювання ризиків

Базові знання

Методологія математики: множини і операції над ними; бінарні відношення, функціональні і нефункціональні залежності; математична термінологія і символіка; означення в математиці та їх коректність; аксіоматичний метод побудови математичної теорії; види математичних тверджень, форми їх вираження; необхідні і достатні умови; ознаки і критерії; методи доведення тверджень; індуктивні і дедуктивні міркування; формулювання, доведення і спростування гіпотез; математичне моделювання як засіб пізнання відношень і зв'язків об'єктів реального світу; функціональний погляд на рівняння і нерівності; довжина, площа, об'єм, ймовірність як способи визначення міри; алгоритми і схеми розв'язування задач; метод координат у просторі.

Числа і вирази: дійсні числа і форми їх подання, відношення на множині дійсних чисел, унарні та бінарні дії над числами; системи числення; алгебраїчні і трансцендентні вирази; перетворення алгебраїчних і трансцендентних виразів.

Рівняння і нерівності: алгебраїчні і трансцендентні рівняння і системи рівнянь; алгебраїчні і трансцендентні нерівності і системи нерівностей.

Функції: функціональні залежності; алгебраїчні і трансцендентні функції та їх властивості; складені функції; оборотні і необоротні функції; числові послідовності та їх властивості; елементи математичного аналізу.

Геометрія: первинні геометричні об'єкти (фігури та відношення) стереометрії; прямі і площини у просторі; двогранні кути; основні геометричні форми: геометричні фігури на площині і у просторі (плоскі геометричні фігури, лінії, поверхні, тіла); многогранники і тіла обертання; об'єм тіла; площа поверхні тіла; геометричні перетворення фігур і простору (рухи, перетворення подібності); розв'язування геометричних задач: на доведення, на обчислення, на побудову, на дослідження.

Координати і вектори у просторі: прямокутна декартова система координат; координати вектора; дії над векторами; відношення векторів у координатній формі; геометричні інтерпретації залежностей, відношень, рівнянь і нерівностей.

Дані, статистика та ймовірність: дані та їх види; статистичне дослідження та його етапи (отримання і способи подання даних; абсолютні, відносні і середні величини; вибірки та їх числові характеристики); випадкова величина та її числові характеристики.

_____

Додаток 8
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти
в математичній освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв’язати із застосуванням математичних методів			
Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв’язуються математичними методами [МАО 1.1]	вирізняє серед комплексних та/або специфічних проблемних ситуацій ті, що розв’язуються математичними методами [12 МАО 1.1.1]	вирізняє комплексні проблемні ситуації, які можуть бути розв’язані математичними методами [12 МАО 1.1.1-1]	вирізняє специфічні проблемні ситуації, які можуть бути розв’язані математичними методами [12 МАО 1.1.1-1 П]
		виокремлює в конкретній комплексній проблемній ситуації її складові частини, які можуть бути розв’язані математичними методами [12 МАО 1.1.1-2]	виокремлює в конкретній специфічній проблемній ситуації її складові частини, які можуть бути розв’язані математичними методами [12 МАО 1.1.1-2 П]
	самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює групу комплексних проблемних	самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки комплексних проблемних	самостійно або у взаємодії з іншими виокремлює спільні ознаки специфічних проблемних ситуацій,

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	ситуацій, для розв’язання яких можна застосувати подібні методи [12 МАО 1.1.2]	ситуацій, для розв’язання яких можна застосувати подібні методи [12 МАО 1.1.2-1]	для розв’язання яких можна застосувати подібні методи [12 МАО 1.1.2-1 П]
Досліджує, аналізує дані та зв’язки між ними, оцінює їх достовірність і доцільність використання [МАО 1.2]	досліджує проблемну ситуацію, вишукуючи та долучаючи різноманітні джерела інформації, оцінює повноту і достовірність інформації [12 МАО 1.2.1]	досліджує комплексну проблемну ситуацію, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 МАО 1.2.1-1]	досліджує специфічну проблемну ситуацію, використовуючи різноманітні інформаційні джерела [12 МАО 1.2.1-1 П]
		розпізнає неповну і надлишкову інформацію, маніпулювання даними, визначає надійність джерел [12 МАО 1.2.1-2]	висловлює власне ставлення до здобутої інформації та нові ідеї, які виникли в результаті аналізу інформаційних джерел, наводить контраргументи [12 МАО 1.2.1-2 П] оцінює повноту і достовірність інформації [12 МАО 1.2.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	інтерпретує, аналізує, систематизує дані і зв’язки між ними, оцінює достовірність і доцільність використання даних, подає дані і зв’язки між ними в різних формах [12 МАО 1.2.2]	інтерпретує, аналізує, систематизує дані і зв’язки між ними [12 МАО 1.2.2-1] оцінює достовірність даних [12 МАО 1.2.2-2] подає дані і зв’язки між ними в різних формах [12 МАО 1.2.2-3]	оцінює достовірність і доцільність використання даних у специфічних проблемних ситуаціях [12 МАО 1.2.2-1 П]
	добирає дані, потрібні для розв’язання проблемної ситуації, визначає межі даних, формулює припущення щодо даних [12 МАО 1.2.3]	добирає дані, потрібні для розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 1.2.3-1] визначає межі даних у комплексних проблемних ситуаціях [12 МАО 1.2.3-2]	визначає межі даних, формулює припущення щодо даних у специфічних проблемних ситуаціях [12 МАО 1.2.3-1 П]
Прогнозує результат розв’язання проблемної ситуації [МАО 1.3]	визначає, що саме може бути результатом розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 1.3.1]	прогнозує межі і точність результатів розв’язання проблемної ситуації та можливі форми представлення їх [12 МАО 1.3.1-1]	визначає типи можливих результатів розв’язання специфічної проблемної ситуації [12 МАО 1.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	пропонує шляхи досягнення результатів розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 1.3.2]	пропонує шляхи досягнення результатів розв’язання проблемної ситуації, передбачає можливі ризики [12 МАО 1.3.2-1]	пропонує альтернативні шляхи досягнення результатів розв’язання специфічної проблемної ситуації, оцінює можливі ризики [12 МАО 1.3.2-1 П]
2. Моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв’язання проблемних ситуацій			
Сприймає і перетворює інформацію математичного змісту [МАО 2.1]	сприймає інформацію математичного змісту в різних формах [12 МАО 2.1.1]	розрізняє форми подачі інформації математичного змісту (текст, графік, аудіо, відео тощо) [12 МАО 2.1.1-1]	сприймає інформацію математичного змісту в декількох формах [12 МАО 2.1.1-1 П]
	вишукує додаткову інформацію, зокрема з різних галузей знань [12 МАО 2.1.2]	добирає, фіксує інформацію з різних джерел [12 МАО 2.1.2-1]	добирає додаткову інформацію з різних джерел і галузей знань [12 МАО 2.1.2-1 П]
	перетворює інформацію математичного змісту з однієї форми в іншу [12 МАО 2.1.3]	впорядковує інформацію математичного змісту [12 МАО 2.1.3-1] перетворює інформацію математичного змісту з однієї форми в іншу, зокрема із	впорядковує та перетворює інформацію математичного змісту в специфічних проблемних ситуаціях, зокрема із застосуванням інформаційних технологій [12 МАО 2.1.3-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		застосуванням інформаційних технологій [12 МАО 2.1.3-2]	
Розробляє стратегії розв'язання проблемних ситуацій [МАО 2.2]	розробляє стратегії розв'язування комплексних проблемних ситуацій [12 МАО 2.2.1]	пропонує ідеї щодо способу розв'язання комплексних проблемних ситуацій, зокрема пов'язаних із питаннями щодо екологічної безпеки і сталого розвитку суспільства [12 МАО 2.2.1-1]	виявляє ініціативу, пропонує та обґрунтовує ідеї щодо способу розв'язання специфічних проблемних ситуацій [12 МАО 2.2.1-1 П]
	вибирає серед декількох різних стратегій розв'язання проблемних ситуацій таку, що задовольняє певні умови [12 МАО 2.2.2]	обирає серед кількох різних стратегій розв'язання комплексних проблемних ситуацій таку, що задовольняє певні умови, використовуючи статистичні дані, зокрема економічного характеру [12 МАО 2.2.2-1]	обирає серед кількох різних стратегій розв'язання специфічних проблемних ситуацій таку, що задовольняє певні умови [12 МАО 2.2.2-1 П]
	планує дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації [12 МАО 2.2.3]	планує дії та співпрацює у групі для розв'язання комплексних проблемних ситуацій [12 МАО 2.2.3-1]	планує дії та організовує роботу групи, ураховуючи розподіл ролей та оцінюючи внесок кожного [12 МАО 2.2.3-1 П]
Створює математичну	визначає компоненти математичної моделі	визначає компоненти математичної моделі комплексної	визначає компоненти математичної моделі специфічної проблемної

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
модель проблемної ситуації [МАО 2.3]	комплексної проблемної ситуації, взаємозв'язки між ними [12 МАО 2.3.1]	проблемної ситуації, взаємозв'язки між ними [12 МАО 2.3.1-1]	ситуації, їх достатність і взаємозв'язки між ними [12 МАО 2.3.1-1 П]
			здійснює перехід від абстрактного до конкретного та від конкретного до абстрактного [12 МАО 2.3.1-2 П]
	створює різні математичні моделі проблемних ситуацій [12 МАО 2.3.2]	самостійно або у співпраці з іншими будує математичну модель проблемної ситуації, доречно добирає математичні засоби для побудови моделі [12 МАО 2.3.2-1]	самостійно або у співпраці з іншими будує математичні моделі специфічних проблемних ситуацій, добирає математичні засоби для побудови моделей, ураховуючи можливі ризики [12 МАО 2.3.2-1 П]
	змінює модель відповідно до особливостей проблемної ситуації [12 МАО 2.3.3]	за потреби змінює модель або її компоненти відповідно до особливостей проблемної ситуації [12 МАО 2.3.3-1]	вишукує додаткові дані для вдосконалення моделі специфічної проблемної ситуації [12 МАО 2.3.3-1 П]
Представляє результати розв'язання проблемної ситуації та	представляє результати розв'язання проблемної ситуації [12 МАО 2.4.1]	представляє результати самостійної роботи та/або у співпраці з іншими [12 МАО 2.4.1-1]	оцінює результати за наданими чи самостійно розробленими критеріями [12 МАО 2.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
конструктивно обговорює їх [МАО 2.4]		відображає результати розв’язання проблемної ситуації в різноманітних формах, зокрема із використанням інформаційних технологій [12 МАО 2.4.1-2]	
	конструктивно обговорює результати розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 2.4.2]	наводить аргументи, формулює контраргументи, керуючи при цьому власними емоціями, ураховує емоційний стан інших осіб [12 МАО 2.4.2-1]	заохочує і підтримує членів групи під час представлення та обговорення результатів, конструктивно реагує на критику [12 МАО 2.4.2-1 П]
		висловлює ідеї, пов’язані з розумінням комплексної проблемної ситуації [12 МАО 2.4.2-2]	
3. Критичне оцінювання процесу та результату розв’язання проблемних ситуацій			
Оцінює дані проблемної ситуації, необхідні і достатні для її розв’язання [МАО 3.1]	оцінює необхідність, достатність і значущість даних для розв’язання комплексної та/або специфічної проблемної ситуації [12 МАО 3.1.1]	самостійно або у співпраці з іншими визначає суттєві дані в комплексній проблемній ситуації, достовірність їх [12 МАО 3.1.1-1]	самостійно або у співпраці з іншими визначає суттєві дані в специфічній проблемній ситуації, достовірність їх [12 МАО 3.1.1-1 П]
			визначає необхідність і достатність набору даних проблемної ситуації та

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			математичних фактів для її розв’язання [12 МАО 3.1.1-2 П]
	визначає, яких даних недостатньо чи є надлишкові дані, під час розв’язання складної та/або специфічної проблемної ситуації [12 МАО 3.1.2]	вирізняє надлишкові дані для розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 3.1.2-1] визначає, яких даних недостатньо для розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 3.1.2-2]	визначає, яких даних недостатньо чи є надлишкові дані, під час розв’язання специфічної проблемної ситуації [12 МАО 3.1.2-1 П]
Критично оцінює спосіб розв’язання та різні моделі проблемної ситуації, обирає раціональний шлях її розв’язання [МАО 3.2]	аналізує та оцінює різні способи розв’язання і різні моделі комплексної проблемної ситуації [12 МАО 3.2.1]	самостійно та у співпраці з іншими оцінює різні моделі і шляхи розв’язання комплексної проблемної ситуації [12 МАО 3.2.1-1]	аналізує спільні та відмінні риси різних моделей і шляхів розв’язання специфічної проблемної ситуації [12 МАО 3.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	обґрунтовано добирає відповідну математичну модель до складної та/або специфічної проблемної ситуації з кількох можливих [12 МАО 3.2.2]	самостійно або у співпраці з іншими обирає математичну модель розв'язання проблемної ситуації з урахуванням різних умов, зокрема бажаної точності результату і ресурсів, необхідних для застосування цієї моделі, на засадах ощадливості та поміркованості [12 МАО 3.2.2-1]	обирає математичну модель розв'язання специфічної проблемної ситуації з урахуванням різних умов [12 МАО 3.2.2-1 П]
	застосовує математичну модель проблемної ситуації, критично оцінює отриманий результат і за потреби змінює модель та/або спосіб розв'язання [12 МАО 3.2.3]	за потреби виправляє помилки і вносить зміни в математичну модель та/або спосіб розв'язання [12 МАО 3.2.3-1]	оцінює обґрунтованість математичного розв'язання в контексті реальної комплексної проблемної ситуації [12 МАО 3.2.3-1 П]
4. Розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою			
Мислить математично [МАО 4.1]	визначає зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу [12 МАО 4.1.1]	визначає, аналізує та узагальнює зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу [12 МАО 4.1.1-1]	пов'язує різні математичні знання і вміння, узагальнює їх, робить висновки [12 МАО 4.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	класифікує і структурує визначену множину математичних понять і фактів, робить висновки щодо можливого застосування їх, досліджує та доводить математичні твердження [12 МАО 4.1.2]	класифікує і структурує математичні поняття і факти [12 МАО 4.1.2-1] досліджує та доводить математичні твердження [12 МАО 4.1.2-2]	робить висновки щодо застосування математичних понять і фактів [12 МАО 4.1.2-1 П]
	визначає та усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 МАО 4.1.3]	визначає прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 МАО 4.1.3-1] усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях [12 МАО 4.1.3-2]	визначає та усуває прогалини у власних математичних знаннях і вміннях у специфічних проблемних ситуаціях [12 МАО 4.1.3-1 П]
Застосовує математичні поняття, факти і послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [МАО 4.2]	добирає і застосовує доцільні математичні поняття, факти і послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [12 МАО 4.2.1]	визначає можливості застосування відомих математичних фактів і послідовність дій для розв’язання проблемних ситуаціях [12 МАО 4.2.1-1] самостійно та у співпраці з іншими добирає доцільні математичні поняття, факти і	добирає доцільні математичні поняття, факти і послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [12 МАО 4.2.1-1 П] реалізовує визначену послідовність дій для розв’язання специфічних

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [12 МАО 4.2.1-2] застосовує визначену послідовність дій для розв’язання проблемних ситуацій [12 МАО 4.2.1-3]	проблемних ситуацій, перевіряє та досліджує отримані результати [12 МАО 4.2.1-2 П]
	оперує математичними об’єктами і використовує різні форми подання їх у процесі розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 4.2.2]	оперує математичними об’єктами у процесі розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 4.2.2-1] використовує різні форми подання математичних об’єктів [12 МАО 4.2.2-2]	аналізує результати дій із математичними об’єктами у процесі розв’язання проблемної ситуації [12 МАО 4.2.2-1 П] використовує різні форми подання математичних об’єктів відповідно до специфіки проблемної ситуації [12 МАО 4.2.2-2 П]
	використовує приладдя та інформаційно-комунікаційні технології [12 МАО 4.2.3]	використовує приладдя та інформаційно-комунікаційні технології для представлення результату [12 МАО 4.2.3-1]	використовує приладдя та інформаційно-комунікаційні технології для представлення результату у специфічних проблемних ситуаціях [12 МАО 4.2.3-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Володіє математичною термінологією, ефективно використовує її [МАО 4.3]	читає та розуміє тексти математичного змісту, формулює математичні поняття і факти, описує математичні процедури, доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [12 МАО 4.3.1]	читає та розуміє тексти математичного змісту, поповнюючи свій словниковий запас математичними термінами, зокрема іншомовного походження [12 МАО 4.3.1-1] доцільно та правильно використовує математичну термінологію і символіку [12 МАО 4.3.1-2]	використовує математичні поняття, факти і процедури, пояснює застосування їх, наводить аргументи [12 МАО 4.3.1-1 П] аргументовано пояснює суть основних математичних понять, фактів і процедур, зважаючи на мету та учасників спілкування, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії [12 МАО 4.3.1-2 П]
	висловлюється математично грамотно, змістовно, точно, лаконічно; чітко структурує власне мовлення, обґрунтовано пояснює хід своїх міркувань [12 МАО 4.3.2]	висловлюється математично грамотно, змістовно, точно, лаконічно, структурує власне мовлення [12 МАО 4.3.2-1]	описує проблемну ситуацію математичною мовою, формулює припущення [12 МАО 4.3.2-1 П] обґрунтовано пояснює хід своїх міркувань, зважаючи на мету і учасників спілкування [12 МАО 4.3.2-2 П]

Додаток 9
до Державного стандарту

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: використовувати україномовні джерела для здобуття інформації природничого і технічного змісту; тлумачити інформацію природничого змісту, описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження мовою природничих наук; чітко, лаконічно і зрозуміло формулювати питання, думку, аргументувати, доводити правильність тверджень і суджень, ефективно комунікувати у групі у процесі обговорення та розв'язання проблем; інтерпретувати інформацію, подану в інфографіці, таблицях, діаграмах, графіках тощо; поповнювати словниковий запас науковою термінологією українською мовою ставлення — повага до державної мови, усвідомлення її значення для здійснення різних видів комунікації
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: використовувати різні джерела рідною мовою для здобуття інформації природничого і технічного змісту; тлумачити рідною мовою в усній чи письмовій формі інформацію природничого змісту, використовуючи наукову термінологію; описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження рідною мовою;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	обговорювати рідною мовою і розв’язувати проблеми природничого змісту, зокрема екологічні; поповнювати словниковий запас науковою термінологією рідною мовою ставлення — цінування здобутків учених-природничників і винахідників, заінтересованість у популяризації науки рідною мовою
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	уміння: сприймати природничі поняття і терміни в усних чи письмових текстах іноземними мовами; використовувати навчальні іншомовні джерела для здобуття інформації природничого і технічного змісту; аналізувати та оцінювати інформацію природничого і технічного змісту іноземними мовами, використовуючи іншомовну наукову термінологію ставлення — розуміння потреби популяризувати здобутки українських учених-природничників для зарубіжної спільноти іноземними мовами
Математична компетентність	уміння: оперувати математичними поняттями і величинами під час характеристики природних об’єктів, явищ і технологічних процесів; розв’язувати проблеми природничого змісту за допомогою математичних методів і моделей природних об’єктів, явищ і процесів, графіків, таблиць, діаграм тощо ставлення — оцінювання доцільності математичних методів під час розв’язання проблем природничого змісту

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	уміння:
	здійснювати вимірювання, фіксувати результати та оцінювати точність вимірювань;
	класифікувати об’єкти, явища природи, технологічні процеси;
	характеризувати об’єкти, науково пояснювати природні явища і технологічні процеси, використовуючи наукову термінологію;
	виявляти дослідницькі проблеми, досліджувати природу самостійно/у групі, установлювати причиново-наслідкові зв’язки, презентувати результати досліджень;
	використовувати наукові знання, здобутки техніки і технології для розв’язання проблем;
	реагувати на виклики, зумовлені людською діяльністю, і діяти для забезпечення сталого розвитку
	ставлення:
	емоційно-ціннісне сприйняття природи та її пізнання для успішного життя в соціоприродному середовищі;
	виявлення допитливості і пізнавального інтересу до природничих проблем, цивілізована взаємодія з природою
Інноваційність	уміння:
	описувати тенденції розвитку природничих наук, техніки і технологій;
	генерувати та втілювати нові ідеї в моделях, розробках, проектах;
	підтримувати конструктивні ідеї інших осіб, сприяти їх реалізації
	ставлення:
	усвідомлення інноваційності як запоруки успіху і конкурентної переваги;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	оцінювання ризиків утілення ідей і здобутків у галузі природничих наук і техніки, впливу їх на якість життя і стан довкілля
Екологічна компетентність	уміння: визначати і аналізувати проблеми довкілля; відповідально та ощадно використовувати природні ресурси; реагувати на виклики, пов'язані із станом довкілля; ініціювати розв'язання локальних екологічних проблем, реалізовувати екологічні проекти; прогнозувати екологічні наслідки результатів діяльності людини ставлення: усвідомлення важливості раціонального природокористування; оцінювання власних дій у довкіллі з позицій безпеки життєдіяльності, етичних норм і принципів сталого розвитку суспільства; цінування розмаїття природи, визнання життя як найвищої цінності
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: вишукувати, обробляти, зберігати інформацію природничого змісту, перетворювати її з одного виду на інший із використанням інформаційно-комунікаційних технологій; використовувати і створювати цифровий контент природничого змісту; досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій ставлення: критичне оцінювання інформації природничого змісту, здобутої з різних джерел;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	дотримання авторського права, принципів академічної доброчесності та етичної взаємодії у віртуальному просторі
Навчання впродовж життя	уміння:
	визначати цілі навчальної діяльності, способи і засоби їх досягнення;
	планувати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність під час досліджень або розв’язання проблем;
	працювати над самовдосконаленням, адаптуватися до змінюваних умов діяльності;
	розвивати здібність досліджувати природу;
	здійснювати рефлексію власної діяльності
	ставлення — усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	уміння:
	поширювати важливу для суспільства інформацію природничого змісту;
	брати участь у розв’язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього місцеву громаду;
	дотримуватися норм законодавства з охорони природи;
	обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля, брати участь у природоохоронних заходах;
	застосовувати здобуті у природничій освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення — визнання існування різних думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв’язання
	Соціальні компетентності
	уміння:
	співпрацювати у групі під час розв’язання проблем, досліджень природи, реалізації проектів;
	застосовувати набутий досвід щодо проведення досліджень і природоохоронної діяльності для збереження власного здоров’я і здоров’я інших осіб;
	обирати здоровий спосіб життя;
	переконувати інших осіб щодо пріоритетності збереження здоров’я в інформаційному і технологічному суспільстві
	ставлення:
	оцінювання впливу досягнень природничих наук і техніки на добробут і здоров’я людини;
	цінування внеску кожного в діяльність групи;
	усвідомлення переваги конструктивної співпраці для розв’язання проблем
Культурна компетентність	уміння:
	застосовувати досягнення природничих наук і технологій, технічних засобів для втілення мистецьких ідей;
	пояснювати природничо-наукове підґрунтя різних видів мистецтва
	ставлення:
	усвідомлення значення природничих наук і техніки для розвитку культури;
	шанування науки як складника світової культури

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння: генерувати, презентувати і реалізовувати ініціативи для проектної діяльності, ефективного використання природних ресурсів; використовувати можливості проектної діяльності для створення цінностей (матеріальних, суспільних, культурних); прогнозувати вплив природничих наук на розвиток технологій, нових напрямів підприємницької діяльності; пояснювати значення заощадження природних ресурсів, інвестування у природоохоронну діяльність, страхування власного здоров'я і життя тощо; обчислювати економічний ефект ініціатив і діяльності, пов'язаних із реалізацією прикладних наукових рішень ставлення: виявлення конструктивної активності та відповідальності за прийняття виважених рішень під час самостійної/групової діяльності; усвідомлення значення набутих компетентностей для успішного самовизначення і самореалізації, залежності добробуту і фінансового успіху від рівня оволодіння здобутками сучасної науки і техніки; обстоювання важливості ощадливого та раціонального використання природних ресурсів і продуктів їх переробки, раціонального господарювання тощо

Базові знання (поглиблений рівень)

Методологія природничих наук: наука і псевдонаука; закони і принципи науки; наукова термінологія; наукові факти, їх інтерпретація; наукові методи пізнання природи; моделі в пізнанні природи; обладнання для проведення

досліджень; точність вимірювань; форми представлення результатів дослідження; узагальнення, інтерпретація та критичне оцінювання результатів дослідження.

Науковий світогляд. Цілісність природи: обмін речовин, енергії та інформації в довкіллі; рівні організації живої та неживої природи; взаємодія і взаємозв'язки у природі; взаємозв'язки людини з природою, екологічний баланс; відновлювані і невідновлювані природні ресурси; новітні технології, процеси, пристрої і матеріали; концепція сталого розвитку суспільства; значення науки, техніки і технологій для сталого розвитку, глобальні проблеми людства.

Астрономічний складник: будова та еволюція Всесвіту, галактики, зорі; небесна сфера, сузір'я; Сонце і сонячна система, планети; Земля і Місяць; рух небесних тіл; комети, астероїди, метеори і метеорити; космос, дослідження космосу; астрономічні спостереження; значення астрономії.

Біологічний складник: система органічного світу; основні систематичні категорії, їх підпорядкованість; різноманіття організмів та еволюція живої природи; механізми і результати еволюції; ознаки організмів: клітинна будова, особливості хімічного складу, обмін речовин і перетворення енергії, ріст, розвиток, розмноження, рух, подразливість, спадковість і мінливість; взаємозв'язки організмів і навколишнього середовища; екологічні фактори, їх вплив на організми; екосистемна організація живої природи: різноманітність та особливості структури екосистем; колообіг речовин і перетворення енергії в екосистемах; сучасні напрями біологічних досліджень; біотехнології, генна інженерія, біобезпека.

Географічний складник: значення географічної освіти у життєдіяльності людини; геопросторова грамотність: геозображення, зокрема практичний аспект використання їх під час орієнтування на місцевості і прокладання маршрутів, географічні інформаційні системи, дистанційне зондування Землі; географічний простір, його закономірності; взаємозв'язки явищ і процесів у антропосфері, соціосфері і техносфері; ресурсний потенціал оболонок Землі, сучасні аспекти його використання.

Фізичний складник: фізика і сучасні цифрові технології в техніці, виробництві, побуті; речовина і поле; молекулярно-кінетична теорія; властивості речовин у різних агрегатних станах; тепловий рух; види теплообміну; мікроскопічні та макроскопічні стани речовини; фазові перетворення; термодинамічні процеси; матерія і рух, види руху; відносність руху; кінематичні і динамічні характеристики руху; механічні та електромагнітні коливання і хвилі; звукові явища; властивості та фізична природа світла; світлові кванти/фотони; оптичні явища; гравітаційна та електромагнітна, слабка і сильна взаємодія; енергія та імпульс; електричні взаємодії та електричне поле; речовина в електричному полі; електричний струм; магнітне поле; електромагнітна взаємодія; атомні та ядерні явища; елементи спеціальної теорії

відносності; закони, що визначають перебіг механічних, теплових, світлових, електричних, магнітних і ядерних явищ; закони збереження енергії та імпульсу.

Хімічний складник: правила безпеки під час роботи з речовинами; хімічний елемент: особливості будови електронних оболонок атомів; колообіг хімічних елементів у природі; речовина: метали і неметали, сполуки металічних і неметалічних елементів, гомологічні ряди і класи органічних речовин; хімічні і структурні формули речовин; систематична номенклатура речовин; будова речовин; явища: алотропії, гомології та ізомерії органічних речовин; дисперсні системи; розчини; розчинність; водневий показник pH; хімічна реакція: класифікації хімічних реакцій за різними ознаками, хімічні реакції у водних розчинах і розплавах електролітів, якісне визначення іонів, неорганічних та органічних речовин; перетворення енергії в хімічних процесах; швидкість хімічних процесів; оборотні і рівноважні процеси; сучасні напрями хімічних досліджень.

Базові знання (основний рівень)

Науковий світогляд. Цілісність природи: обмін речовин, енергії та інформації в довкіллі; рівні організації живої та неживої природи; взаємодія і взаємозв’язки у природі; взаємозв’язки людини з природою, екологічний баланс; відновлювані і невідновлювані природні ресурси; новітні технології, процеси, пристрої та матеріали; концепція сталого розвитку суспільства; значення природничих наук, техніки і технологій для сталого розвитку, глобальні проблеми людства.

_____

Додаток 10
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
здобувачів профільної середньої освіти в природничій освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження			
Виявляє і формулює проблему дослідження [ПРО 1.1]	формулює самостійно або у співпраці з іншими проблему дослідження [12 ПРО 1.1.1]	формулює з допомогою вчителя чи інших осіб проблему дослідження [12 ПРО 1.1.1-1]	виявляє самостійно або у співпраці з іншими невизначеність/протиріччя в інформації щодо ознак/будови/ властивостей об’єктів природи, умов виникнення, прояву і перебігу природних явищ [12 ПРО 1.1.1-1 П] формулює самостійно або у співпраці з іншими дослідницьку проблему, аргументує вибір проблеми дослідження [12 ПРО 1.1.1-2 П]
Визначає мету і завдання дослідження та формулює гіпотезу [ПРО 1.2]	формулює самостійно або у співпраці з іншими мету дослідження [12 ПРО 1.2.1]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб мету і завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1]	визначає самостійно або у співпраці з іншими мету відповідно до сформульованої проблеми дослідження [12 ПРО 1.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	формулює та обґрунтовує самостійно або у співпраці з іншими гіпотези відповідно до проблеми і мети дослідження, визначає завдання [12 ПРО 1.2.2]		формулює самостійно або у співпраці з іншими гіпотезу дослідження [12 ПРО 1.2.2-1 П] визначає самостійно або у співпраці з іншими завдання дослідження відповідно до гіпотези [12 ПРО 1.2.2-2 П]
Планує дослідження [ПРО 1.3]	добирає самостійно або у співпраці з іншими методи відповідно до мети і гіпотези дослідження [12 ПРО 1.3.1]		добирає самостійно або у співпраці з іншими методи дослідження, зважаючи на умови його проведення [12 ПРО 1.3.1-1 П] оцінює ризики використання певних методів/засобів/прийомів проведення дослідження [12 ПРО 1.3.1-2 П]
	визначає самостійно або у співпраці з іншими етапи і складає план дослідження [12 ПРО 1.3.2]		визначає і пояснює самостійно або у співпраці з іншими необхідні етапи дослідження [12 ПРО 1.3.2-1 П] прогнозує самостійно результати кожного етапу дослідження [12 ПРО 1.3.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			складає самостійно або у співпраці з іншими план дослідження [12 ПРО 1.3.2-3 П]
Досліджує (спостерігає, експериментує, моделює) [ПРО 1.4]	створює і аналізує самостійно або у співпраці з іншими моделі об’єктів і явищ, які необхідно дослідити [12ПРО 1.4.1]	спостерігає, досліджує об’єкти та явища самостійно/у групі за наданим планом [12 ПРО 1.4.1-1]	продукує самостійно або у співпраці з іншими ідеї щодо створення математичних/реальних/віртуальних моделей об’єктів і явищ [12 ПРО 1.4.1-1 П] створює самостійно або у співпраці з іншими математичні/реальні, віртуальні моделі об’єктів і явищ [12 ПРО 1.4.1-2 П] аналізує за наданими критеріями самостійно або у співпраці з іншими математичні/реальні/ віртуальні моделі об’єктів і явищ [12 ПРО 1.4.1-3 П]
	здійснює самостійно або у співпраці з іншими дослідження, фіксує результати [12 ПРО 1.4.2]	використовує наданий для виконання дослідження інструментарій за призначенням [12 ПРО 1.4.2-1]	спостерігає/досліджує самостійно або у співпраці з іншими об’єкти і явища за складеним планом із використанням розроблених математичних/реальних/ віртуальних моделей [12 ПРО 1.4.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		дотримується правил безпеки життєдіяльності під час дослідження [12 ПРО 1.4.2-2]	добирає самостійно або у співпраці з іншими інструментарій, необхідний для проведення дослідження [12 ПРО 1.4.2-2 П]
			фіксує результати дослідження в самостійно визначений спосіб [12 ПРО 1.4.2-3 П]
Аналізує результати, формулює висновки, презентує результати дослідження [ПРО 1.5]	опрацьовує та аналізує самостійно або у співпраці з іншими результати дослідження [12 ПРО 1.5.1]		використовує самостійно або у співпраці з іншими математичні/логічні/графічні методи опрацювання результатів дослідження [12 ПРО 1.5.1-1 П]
	формулює самостійно або у співпраці з іншими висновки за результатами досліджень та обґрунтовує їх [12 ПРО 1.5.2]	формулює висновки з допомогою вчителя чи інших осіб відповідно до мети дослідження [12 ПРО 1.5.2-1]	підтверджує/спростовує самостійно або у співпраці з іншими гіпотезу дослідження [12 ПРО 1.5.2-1 П]
			формулює самостійно або у співпраці з іншими висновки відповідно до завдань дослідження [12 ПРО 1.5.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			оцінює самостійно або у співпраці з іншими можливість використання результатів дослідження для розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 1.5.2-3 П]
	презентує самостійно або у співпраці з іншими результати дослідження в обраний спосіб [12 ПРО 1.5.3]	презентує результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема із використанням цифрових пристроїв [12 ПРО 1.5.3-1]	обирає самостійно або у співпраці з іншими спосіб представлення результатів дослідження, аргументує свій вибір [12 ПРО 1.5.3-1 П]
			презентує самостійно або у співпраці з іншими (зважаючи на аудиторію і мету презентації) результати дослідження, зокрема із використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 1.5.3-2 П]
Здійснює самоаналіз дослідницької діяльності [ПРО 1.6]	аналізує самостійно або у співпраці з іншими доцільність проведення дослідження [12 ПРО 1.6.1]		аналізує самостійно або у співпраці з іншими доцільність обраних методів, визначених етапів, плану дослідження [12 ПРО 1.6.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	аналізує самостійно або у співпраці з іншими відповідність дослідницької діяльності проблемі та меті дослідження [12 ПРО 1.6.2]		оцінює самостійно або у співпраці з іншими доказовість і вагомість аргументів у висновках дослідження [12 ПРО 1.6.2-1 П]
	виявляє ціннісне ставлення до набутих дослідницьких навичок для пізнання природи [12ПРО 1.6.3]		оцінює значущість набутого досвіду практичної діяльності для розв’язання життєвої/навчальної проблеми [12 ПРО 1.6.3-1 П]
	2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту		
Здійснює пошук інформації, оцінює та систематизує її [ПРО 2.1]	планує, здійснює пошук, опрацьовує, порівнює, аналізує, оцінює самостійно або у співпраці з іншими надійність джерел і достовірність інформації для розв’язання життєвої/навчальної проблеми [12 ПРО 2.1.1]	аналізує, систематизує і використовує інформацію природничого змісту, здобуту з різних джерел [12 ПРО 2.1.1-1]	планує і здійснює самостійно або в співпраці з іншими пошук інформації, наданої в різний спосіб, відповідно до визначеного завдання [12 ПРО 2.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		оцінює достовірність здобутої інформації [12 ПРО 2.1.1-2]	оцінює самостійно або у співпраці з іншими надійність джерел і достовірність інформації в самостійно обраний спосіб [12 ПРО 2.1.1-2 П]
		розрізняє спроби маніпулювання даними, факти та їх інтерпретацію [12 ПРО 2.1.1-3]	розрізняє самостійно або у співпраці з іншими наукове/псевдонаукове пояснення інформації природничого змісту [12 ПРО 2.1.1-3 П]
			розрізняє самостійно або у співпраці з іншими спроби маніпулювання даними, факти та їх інтерпретацію [12 ПРО 2.1.1-4 П]
			аналізує, систематизує, оцінює самостійно або у співпраці з іншими опрацьовану інформацію [12 ПРО 2.1.1-5 П]
			використовує самостійно або у співпраці з іншими здобуту інформацію для оцінювання природних і техногенних об’єктів, явищ і процесів, розв’язання життєвої/навчальної проблеми [12 ПРО 2.1.1-6 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Подає інформацію в різних формах та інтерпретує її [ПРО 2.2]	добирає самостійно або у співпраці з іншими форми подання інформації і її перетворення [12 ПРО 2.2.1]	описує самостійно явища і процеси, використовуючи наукову термінологію [12 ПРО 2.2.1-1]	пояснює самостійно або у співпраці з іншими явища і процеси, використовуючи наукову термінологію, враховує під час планування структури повідомлення/ доповіді потреби і запити аудиторії [12 ПРО 2.2.1-1 П]
		перетворює інформацію з однієї форми представлення (текстової, відео, аудіо, графічної, табличної) в іншу [12 ПРО 2.2.1-2]	добирає та інтегрує самостійно або у співпраці з іншими інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.1-2 П]
			виявляє самостійно або у співпраці з іншими очевидну і приховану інформацію в медіаповідомленнях [12 ПРО 2.2.1-3 П]
	інтерпретує самостійно або у співпраці з іншими інформацію природничого змісту, представлену в різний спосіб [12 ПРО 2.2.2]	інтерпретує інформацію природничого змісту, представлену в різних формах [12 ПРО 2.2.2-1]	пов’язує самостійно або у співпраці з іншими інформацію природничого змісту, представлену в різних формах, із реальними об’єктами і явищами [12 ПРО 2.2.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		формулює словесні описи об’єктів, явищ і процесів на основі нетекстової інформації (табличної, графічної/інфографіки) [12 ПРО 2.2.2-2]	описує і пояснює самостійно або у співпраці з іншими природні і техногенні об’єкти, явища і процеси на основі нетекстової інформації, представленої в різних формах [12 ПРО 2.2.2-2 П]
		створює/розробляє самостійно або у співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема з використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3]	створює/розробляє самостійно або у співпраці з іншими медіапродукти на основі опрацьованої інформації, зокрема із використанням цифрових ресурсів, технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-3 П]
		презентує створені продукти в обраний спосіб, зокрема із використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4]	презентує (зважаючи на аудиторію/мету презентації) самостійно або у співпраці з іншими здобуту інформацію/створені продукти в обраний спосіб, зокрема із використанням цифрових технологій і пристроїв [12 ПРО 2.2.2-4 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства			
Усвідомлює розмаїття природи, техніки і технологій [ПРО 3.1]	порівнює, аналізує самостійно або у співпраці з іншими природні і техногенні об’єкти, явища і процеси на основі наукових методів пізнання та законів природи [12 ПРО 3.1.1]	характеризує властивості об’єктів природи, пояснює природні явища і процеси, використовуючи мову науки [12 ПРО 3.1.1-1]	характеризує, використовуючи мову науки, самостійно або у співпраці з іншими, властивості природних і техногенних об’єктів, явища і процеси [12 ПРО 3.1.1-1 П]
		оцінює довкілля як джерело здоров’я, добробуту і безпеки людини та суспільства [12 ПРО 3.1.1-2]	визначає самостійно або у співпраці з іншими властивості об’єктів, істотні ознаки явищ і процесів, необхідні для розв’язання життєвої/навчальної проблеми [12 ПРО 3.1.1-2 П] оцінює самостійно або у співпраці з іншими ризики і небезпеки, пов’язані із природними і техногенними об’єктами, явищами і процесами [12 ПРО 3.1.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Класифікує об’єкти/явища природи, техніки і технологій [ПРО 3.2]	добирає самостійно або у співпраці з іншими ознаки класифікації природних і техногенних об’єктів, явищ і процесів [12 ПРО 3.2.1]	вирізняє спільні ознаки/властивості об’єктів/ явищ природи [12 ПРО 3.2.1-1]	визначає самостійно або у співпраці з іншими ознаки класифікації об’єктів і явищ [12 ПРО 3.2.1-1 П]
			класифікує (розрізняє/ систематизує/упорядковує) самостійно або у співпраці з іншими об’єкти і явища за визначеними ознаками/властивостями [12 ПРО 3.2.1-2 П]
Виявляє взаємозв’язки об’єктів і явищ природи, техніки і технологій [ПРО 3.3]	установлює та обґрунтовує самостійно або у співпраці з іншими взаємозв’язки між природними, техногенними об’єктами, закономірності явищ природи [12 ПРО 3.3.1]	установлює причиново-наслідкові зв’язки між певними явищами і процесами та їх наслідками [12 ПРО 3.3.1-1]	установлює самостійно або у співпраці з іншими причиново-наслідкові зв’язки між певними явищами і процесами та їх наслідками [12 ПРО 3.3.1-1 П]
		обґрунтовує вплив діяльності людини/власної діяльності на збереження/порушення взаємозв’язків у природі [12 ПРО 3.3.1-2]	виявляє взаємозв’язки у природі, необхідні для розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 3.3.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		дотримується правил поводження у природі для збереження здоров’я і довкілля [12 ПРО 3.3.1-3]	пояснює самостійно або у співпраці з іншими причини локальних, регіональних, глобальних проблем людства [12 ПРО 3.3.1-3 П] прогнозує самостійно або у співпраці з іншими зміни об’єктів, явищ і процесів на основі базових знань про взаємозв’язки в природі і дослідницьких навичок [12 ПРО 3.3.1-4 П] оцінює самостійно або у співпраці з іншими вплив діяльності людини/власної діяльності на збереження/ порушення зв’язків у природі [12 ПРО 3.3.1-5 П]
Усвідомлює значення природничих наук, техніки і технологій [ПРО 3.4]	оцінює самостійно або у співпраці з іншими значення природничих наук, техніки і технологій для суспільного прогресу і сталого розвитку [12 ПРО 3.4.1]	пояснює причини глобальних проблем людства і наводить приклади використання здобутків природничих наук, технологій і техніки для їх розв’язання [12 ПРО 3.4.1-1]	пропонує самостійно або у співпраці з іншими способи використання здобутків природничих наук, техніки і технологій для розв’язання глобальних проблем людства [12 ПРО 3.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		оцінює внесок природничих наук, технологій і техніки в забезпечення сталого розвитку суспільства [12 ПРО 3.4.1-2]	оцінює самостійно або у співпраці з іншими значення природничих наук, техніки і технологій для сталого розвитку суспільства [12 ПРО 3.4.1-2 П]
	виявляє емоційно-ціннісне ставлення до діяльності вчених і винахідників, їх внеску у прогрес людства [12 ПРО 3.4.2]	висловлює судження щодо значення науково-природничих знань і діяльності науковців-природничників і винахідників для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1]	оцінює самостійно або у співпраці з іншими значення наукових знань, діяльності науковців і винахідників для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя [12 ПРО 3.4.2.-1 П]
4. Розвиток власного наукового мислення, набуття досвіду розв’язання (індивідуально та у співпраці з іншими особами) проблем природничого змісту			
Розрізняє наукове і ненаукове мислення [ПРО 4.1]	визначає самостійно або у співпраці з іншими аргументи/твердження, теорії, що ґрунтуються на наукових фактах і доказах [12 ПРО 4.1.1]	розрізняє з допомогою вчителя наукові факти, їх інтерпретації, судження [12 ПРО 4.1.1-1]	розрізняє самостійно або у співпраці з іншими наукові факти, їх інтерпретації, судження [12 ПРО 4.1.1-1 П]
		пояснює з допомогою вчителя ризики використання наукової/	розрізняє самостійно або у співпраці з іншими аргументи, що ґрунтуються на

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		ненаукової/псевдонаукової/ спотвореної інформації для розв’язання життєвих/навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-2]	наукових твердженнях, доказах, теоріях, і такі, що ґрунтуються на псевдонаукових уявленнях [12 ПРО 4.1.1-2 П] інтерпретує самостійно або у співпраці з іншими наукові факти [12 ПРО 4.1.1-3 П] пояснює самостійно або у співпраці з іншими ризики використання ненаукового мислення для розв’язання життєвих/навчальних проблем [12 ПРО 4.1.1-4 П]
Усвідомлює проблему і аналізує її [ПРО 4.2]	ідентифікує, формулює та аналізує самостійно або у співпраці з іншими життєву/навчальну проблему [12 ПРО 4.2.1]	ставить з допомогою вчителя чи інших осіб/самостійно/у групі проблемні питання і формулює навчальну/життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1]	виокремлює, ідентифікує, формулює самостійно або у співпраці з іншими навчальну/життєву проблему [12 ПРО 4.2.1-1 П] виокремлює самостійно або у співпраці з іншими складники комплексної проблеми і упорядковує їх [12 ПРО 4.2.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			визначає самостійно або у співпраці з іншими ресурси і обмеження щодо розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.2.1-3 П] розробляє самостійно або у співпраці з іншими критерії оцінювання результатів розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.2.1-4 П]
Розв’язує проблеми [ПРО 4.3]	розробляє самостійно або у співпраці з іншими стратегії ефективного розв’язання життєвої/навчальної проблеми [12 ПРО 4.3.1]	пропонує варіанти розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-1]	пропонує самостійно або у співпраці з іншими варіанти розв’язання навчальної/життєвої проблеми, оцінює можливості їх реалізації [12 ПРО 4.3.1-1 П]
		розробляє з допомогою вчителя способи розв’язання навчальної/ життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2]	розробляє самостійно або у співпраці з іншими стратегії розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-2 П] добирає самостійно або у співпраці з іншими ресурси для розв’язання

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.1-3 П]
	застосовує самостійно або у співпраці з іншими наукове знання і власний досвід для розв'язання життєвої/ навчальної проблеми [12 ПРО 4.3.2]	розв'язує самостійно/у групі навчальні/життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1]	розв'язує самостійно або у співпраці з іншими навчальні/життєві проблеми, використовуючи здобуті наукові знання і набутий досвід [12 ПРО 4.3.2-1 П]
		застосовує способи перевірки розв'язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2]	оцінює самостійно або у співпраці з іншими ефективність і варіативність обраних способів/засобів розв'язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.3.2-2 П]
Працює у групі для розв'язання проблеми [ПРО 4.4]	пропонує варіанти організації роботи групи: розподілення обов'язків, налагодження комунікації для розв'язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.4.1]	бере участь у розробленні та корегуванні (за потреби) плану діяльності групи для розв'язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.4.1-1] бере участь у розподіленні обов'язків, налагоджує комунікацію/комунікує у групі [12 ПРО 4.4.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	виконує завдання відповідно до визначеної ролі у групі, окреслених завдань і зазначеного часу [12 ПРО 4.4.2]	виконує окреслені групою завдання відповідально та вчасно [12 ПРО 4.4.2-1] обстоює власну позицію, дискутує: наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи у групі [12 ПРО 4.4.2-2] враховує міркування/аргументи інших під час ухвалення спільних рішень [12 ПРО 4.4.2-3]	
Оцінює власну діяльність/ діяльність групи [ПРО 4.5]	виявляє емоційно-ціннісне ставлення щодо власного внеску і внеску кожного члена групи у розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1]	аналізує самостійно на основі розроблених критеріїв співпраці власну діяльність і діяльність групи щодо виконання завдання/розв’язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-1] оцінює за розробленими критеріями досягнуті результати розв’язання групою	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 4.5.1-2] робить висновки щодо ефективності діяльності групи для розв’язання визначеної навчальної/життєвої проблеми, обґрунтовує їх [12 ПРО 4.5.1-3] висловлює судження щодо мотивації власної діяльності і діяльності інших членів групи для досягнення результату [12 ПРО 4.5.1-4] здійснює рефлексію щодо особистісного розвитку за результатами спільної діяльності [12 ПРО 4.5.1-5]	

_____

Додаток 11
до Державного стандарту

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: оперувати технологічними поняттями, фактами державною мовою в усній і письмовій формі; обговорювати питання, пов’язані із проектною діяльністю, державною мовою; комунікувати державною мовою у спільних проектах ставлення: усвідомлення важливості розвитку техніко-технологічної термінології і номенклатури державною мовою; шанування державної мови під час виконання завдань у різних сферах діяльності
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: висловлювати власні ідеї, думки, коментувати і оцінювати власну діяльність і діяльність інших осіб рідною мовою; шукати інформацію в технічній літературі, підручниках, посібниках, технологічній документації, періодичних виданнях, електронних, зокрема онлайн-джерелах, рідною мовою; критично оцінювати і використовувати її ставлення — усвідомлення важливості розвитку технічної, технологічної термінології і номенклатури рідною мовою

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Здатність спілкуватися іноземними мовами
	уміння:
	читати технологічні карти, розуміти технічні записи в інструкціях, відеоматеріали іноземними мовами;
	шукати, критично оцінювати і використовувати інформацію для виконання завдань у проектній діяльності, за потреби презентувати проекти іноземними мовами;
	застосовувати за потреби іноземні мови для ефективної діяльності
	ставлення — усвідомлення зростання власних можливостей у проектній діяльності за умови володіння іноземними мовами
Математична компетентність	уміння:
	застосовувати математичні методи для виконання практичних завдань у різних сферах діяльності;
	розуміти, використовувати і будувати прості математичні моделі у проектній діяльності
	ставлення — усвідомлення ролі і значення точності і правильності вимірювань, обчислень і розрахунків для проектування, виготовлення продукту/виробу чи надання послуги
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	уміння:
	порівнювати властивості матеріалів під час проектування, виготовлення продукту/виробу чи надання послуги;
	логічно обґрунтовувати технології, зокрема енергоефективні та енергозбережувальні, для проектування, виготовлення продукту/виробу чи надання послуги;
	виготовляти продукти/вироби чи надавати послуги, доцільно застосовуючи технології та обладнання;
	формувати уявлення про наукову картину світу відповідно до проекту/трудової діяльності;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти (випробування) із виготовленими продуктами/виробами чи наданими послугами, аналізувати і узагальнювати результати проектної діяльності;
	використовувати наукові відомості для досягнення мети проектної діяльності, приймати обґрунтовані рішення чи формулювати висновки
	ставлення:
	усвідомлення значення технологій у повсякденному житті, необхідності дотримання технологічної послідовності у виготовленні виробів, використання наукового підґрунтя в процесі проектування;
	сприйняття енергозбереження як норми у професійному житті і побуті, ставлення до енергоефективності як важливого аспекту сталого розвитку
Інноваційність	уміння — трансформувати здобуті знання про матеріали, технології та обладнання у вдосконалення технологічного процесу, новий або покращений продукт (послугу) із новими якостями, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації соціальних послуг, адаптування їх до нагальних потреб суспільства
	ставлення — усвідомлення важливості інновацій у технологічних процесах для сталого розвитку суспільства
Екологічна компетентність	уміння:
	розумно і раціонально використовувати природні ресурси, енергоресурси, добирати енергоефективне устаткування, ощадливо використовувати матеріали;
	долучатися в доступний спосіб до безвідходного виробництва, вторинної переробки матеріалів;
	використовувати наукові відомості для збереження довкілля

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення:
	усвідомлення ролі довкілля для життя і здоров’я людини, розуміння важливості грамотної утилізації побутових відходів і відходів виробництва;
	усвідомлення переваги використання сучасних технологій і приладів, спрямованих на зменшення споживання енергії;
	виявлення шанобливого ставлення до довкілля і праці
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння:
	безпечно та ефективно використовувати соціальні мережі для обговорення ідей, пов’язаних із виконанням проектів, критично застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією, етично працювати з інформацією на засадах академічної доброчесності;
	використовувати цифрові технології в сучасному виробництві, зокрема робототехніці;
	здійснювати проектування із використанням цифрового середовища;
	застосовувати цифрові пристрої для презентації власних і спільних результатів діяльності
	ставлення:
	шанування норм авторського права, виявлення поваги до інтелектуальної власності;
	усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій у проектуванні, виготовленні і просуванні продукту/виробу чи наданні послуги, просуванні їх на споживчому ринку
Навчання протягом життя	уміння:
	визначати потребу в навчанні, шукати і застосовувати потрібну інформацію для реалізації власних освітньо-професійних цілей та особистісного саморозвитку;
	долучатися до організації освітнього процесу (власного і групового), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; самостійно пристосовуватися до швидкозмінного соціального середовища ставлення: виявлення допитливості та наполегливості, самостійності, здатності долати труднощі та реагувати на зміни; усвідомлення потреб у постійному самовдосконаленні, пізнанні нового, підвищенні рівня власних знань
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності уміння: застосовувати доступні стратегії ефективної і конструктивної участі у громадському житті та реалізації громадських проектів; співпрацювати, спілкуватися, взаємодіяти, приймати колективні рішення, оцінювати їх результативність і вплив на інших осіб, попереджувати і залагоджувати конфлікти, досягати компромісу; працювати, виконувати різні ролі у групі, брати участь у виконанні складних завдань (реалізації проектів), розв’язанні проблем групи, прийнятті спільних рішень; застосовувати здобуті в технологічній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України ставлення — визнання рівності прав і свобод людини, дотримання принципів колегіальності під час прийняття рішень і прийняття різнорівневих інтересів і можливостей громадян

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	Соціальні компетентності
	уміння:
	виступати ініціатором і брати участь у соціально важливих проектах, спрямованих на покращення власного добробуту і добробуту інших осіб, місцевої громади і суспільства;
	застосовувати технології виготовлення продуктів/виробів чи надання послуг, які покращують умови здорового способу життя;
	піклуватися про власний добробут;
	безпечно застосовувати техніку і технології у процесі діяльності
	ставлення — усвідомлення важливості рівних прав і можливостей усіх учасників освітнього процесу як запорука ефективної роботи, спрямованої на досягнення успішного кінцевого результату
Культурна компетентність	уміння:
	виражати власні ідеї, досвід і почуття через виготовлені продукти/вироби чи наданні послуги, ставитися із повагою до культурних традицій України та світу;
	вивчати і популяризувати культурні та мистецькі традиції місцевої громади, рідного краю, держави;
	досліджувати технології виготовлення продуктів/виробів чи надання послуги на основі культурних традицій своєї країни, ураховуючи перспективні світові тенденції
	ставлення:
	шанування творчого вираження ідей, народних звичаїв, традицій, культури;
	збереження і розвиток традиційних технологій виготовлення продуктів/виробів чи надання послуг

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння: проектувати власну професійну діяльність відповідно до своїх здібностей, переваг і недоліків; творчо мислити, генерувати нові ідеї та ініціативи, втілювати їх під час проектування власних освітньо-професійних цілей та особистісного саморозвитку, покращення рівня власного добробуту, розвитку суспільства і держави; формулювати цілі і завдання, розробляти плани для їх досягнення, прогнозувати і мінімізувати ризики, приймати рішення та оцінювати їх ефективність; розраховувати і раціонально використовувати ресурси; застосовувати економічні знання під час проектування власних освітньо-професійних цілей та особистісного саморозвитку, у повсякденному житті; розраховувати вартість матеріальних і трудових ресурсів та оперувати коштами самостійно або з допомогою інших осіб на етапах планування, проектування і виготовлення продуктів/виробів чи надання послуг ставлення: виявлення ініціативності, відкритості до нових ідей, упевненості та рішучості під час реалізації власних ідей, визнання своїх талантів, здібностей, умінь у проектуванні, трудовій діяльності, професійній активності; відповідальність за кінцевий результат власної і групової діяльності; усвідомлення ролі фінансів, потреби ощадливого та ефективного використання коштів у проектуванні, трудовій діяльності

Базові знання

Проект, бюджет проекту. Бізнес-план. Ринок. Потреби ринку. Маркетингові дослідження ринку. Проект в умовах сучасного виробництва. Реклама продукту проектної діяльності. Науково-технічні основи сучасного виробництва. Галузі виробничої діяльності. Промисловий дизайн як галузь виробничої діяльності.

Дизайн у створенні продукту проектування. Правила і основні принципи ергономіки.

Основи стандартизації графічних зображень; види графічних зображень. Кресленик як засіб візуалізації ідей на етапі генерування їх у процесі проектної діяльності. Загальні правила читання технічних схем/принципових схем дії технічних об’єктів або механізмів. Правила деталювання і читання креслеників. Правила зображення з’єднань деталей. Основні види технічних схем, їх призначення. Правила створення графічних зображень засобами комп’ютерних технологій.

Сучасна техніка і технології. Технологічний процес. Матеріали природного і хімічного походження, вторинного використання. Механізовані та автоматизовані засоби праці. Роботизація, закономірності розвитку. Сучасні системи автоматизованого проектування. Енергоефективні та енергозбережувальні технології. Раціональне використання енергоресурсів. Добір енергоефективного устаткування. Джерела споживання енергії та можливості їх оптимізації. Природоохоронні та безвідходні технології, екологічні наслідки виробництва. Інноваційні технології та матеріали у проектуванні та виготовленні продуктів/виробів чи наданні послуг.

_____

Додаток 12
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в технологічній освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Створення проекту з підприємницьким потенціалом на основі попередньо набутого досвіду			
Обирає ідею/ проблему для проекту з підприємницьким потенціалом [ТЕО 1.1]	збирає та аналізує інформацію про об’єкт проектування, можливі ринки для його реалізації тощо [12 ТЕО 1.1.1]	здійснює рефлексію власного набутого досвіду у проектуванні за допомогою прийомів візуалізації [12 ТЕО 1.1.1-1]	оцінює достовірність інформації та надійність джерел, використовуючи чинні критерії та пропонуючи власні, зокрема за допомогою технічних пристроїв [12 ТЕО 1.1.1-1 П]
		застосовує інформаційні та комунікаційні технології у власній пошуковій діяльності про регіональні особливості/потреби ринку/ суспільства в продуктах/послугах, зокрема інноваційних і традиційних, і користується надійними джерелами [12 ТЕО 1.1.1-2]	здійснює аналіз напрямів і тенденцій розвитку технологій актуальних для теми проекту, конструктивно обґрунтовує, висловлюючи власну думку в усній та/або письмовій формі [12 ТЕО 1.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		формулює ідею/проблему на основі зібраної інформації [12 ТЕО 1.1.1-3]	
	аналізує потенціал ідеї або наявної проблеми для проекту з підприємницьким потенціалом [12 ТЕО 1.1.2]	визначає і оцінює можливі ризики в роботі над проектом [12 ТЕО 1.1.2-1]	складає самостійно/спільно з іншими перелік критеріїв для виявлення ризиків у роботі над проектом [12 ТЕО 1.1.2-1 П]
		оцінює наявні ресурси для втілення ідеї/вирішення проблеми для проекту з підприємницьким потенціалом [12 ТЕО 1.1.2-2]	обґрунтовує конкурентну спроможність ідеї чи вирішення проблеми/бізнес-ідеї/моделі проекту [12 ТЕО 1.1.2-2 П]
Розробляє стратегії для втілення ідеї/вирішення проблеми у проекті з підприємницьким потенціалом [ТЕО 1.2]	створює план/алгоритм реалізації проекту [12 ТЕО 1.2.1]	визначає та формулює місію проекту, шукає і пропонує рішення для її розвитку та перевірки [12 ТЕО 1.2.1-1]	пропонує декілька варіантів плану під час розроблення бізнес-ідеї/моделі проекту/власної справи [12 ТЕО 1.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		бере участь у роботі різних робочих груп, команд для досягнення навчальних цілей/спільної мети, конструктивно керуючи своїми емоціями та застосовуючи прийоми підтримки/заохочення/ допомоги щодо учасників команди [12 ТЕО 1.2.1-2]	ухвалює рішення, зважуючи ризики та очікувані вигоди діяльності [12 ТЕО 1.2.1-2 П]
		розраховує бюджет проекту, фінансову спроможність для реалізації ідеї [12 ТЕО 1.2.1-3]	обґрунтовує переваги співпраці під час роботи в команді над власним/спільним проектом/бізнес-ідеєю/моделлю власної справи [12 ТЕО 1.2.1-3 П]
		складає план власного/колективного проекту у співпраці з іншими, оцінює роль і значення співробітництва [12 ТЕО 1.2.1-4]	виявляє здатність до спільного розв’язання проблем, прийняття спільних рішень, знаходить порозуміння та ефективно взаємодіє з учасниками групи, які мають відмінні погляди, переконання [12 ТЕО 1.2.1-4П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		реалізує задум у готовому проекті [12 ТЕО 1.2.1-5]	
	визначає та застосовує електронні ресурси в рекламі/просуванні/реалізації проекту [12 ТЕО 1.2.2]	генерує ідеї для реклами проекту/просування/реалізації , шануючи культурні традиції своєї країни та враховуючи перспективні світові тенденції [12 ТЕО 1.2.2-1] визначає електронні ресурси в рекламі проекту/просуванні та/або його реалізації [12 ТЕО 1.2.2-2]	обирає шляхи комунікацій з потенційними клієнтами для просування та реалізації бізнес-ідеї/моделі проекту/власної справи (цифровий маркетинг) [12 ТЕО 1.2.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Оцінює і презентує результати проекту [ТЕО 1.3]	оцінює результати діяльності на основі аналізу стратегії бізнес-ідеї [12 ТЕО 1.3.1]	презентує результати ідеї/проекту, зокрема із застосуванням інформаційно-цифрових технологій, обираючи відповідні мовленнєві стратегії, зважаючи на аудиторію/цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-1]	визначає потреби аудиторії та враховує їх під час планування чіткої структури презентації [12 ТЕО 1.3.1-1 П]
		володіє прийомами емоційної саморегуляції під час публічного виступу, обговорення, дискусії тощо [12 ТЕО 1.3.1-2]	презентує результати проекту/бізнес-ідею/модель власної справи із застосуванням інформаційно-цифрових технологій, обираючи відповідні мовленнєві стратегії, зважаючи на аудиторію/цільову групу [12 ТЕО 1.3.1-2 П]
		здійснює рефлексію власної діяльності та емоційного стану в проекті відповідно до своїх здібностей [12 ТЕО 1.3.1-3]	обговорює з аудиторією/цільовою групою ефективність результатів проекту/бізнес-ідеї/моделі власної справи відповідно до розробленого плану/алгоритму реалізації проекту [12 ТЕО 1.3.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		виявляє здатність до спільного розв’язання проблем, прийняття спільних рішень, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх на засадах доброчесності [12 ТЕО 1.3.1-4]	
	2. Використання графічних зображень та цифрових засобів у проектуванні		
Застосовує власний досвід графічної підготовки та дизайну у проекті [ТЕО 2.1]	визначає можливості власного досвіду графічних зображень у проекті [12 ТЕО 2.1.1]	визначає зміст роботи над навчальним проектом із застосуванням власного досвіду графічної підготовки та дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1]	будує алгоритм роботи самостійно/у співпраці з іншими, розділяючи складну (комплексну) проблему на прості на основі власного досвіду графічної підготовки та дизайну [12 ТЕО 2.1.1-1 П]
	здійснює побудову об’ємно-графічних моделей і креслеників, читає їх [12 ТЕО 2.1.2]	висловлює обґрунтовані/логічні міркування у вигляді суджень і висновків щодо застосування графічної підготовки та дизайну в проектуванні [12 ТЕО 2.1.2-1]	здійснює побудову об’ємно-графічних моделей і креслеників із застосуванням дизайну та інструментів графічних редакторів [12 ТЕО 2.1.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		володіє засобами та прийомами формоутворення, макетування та моделювання [12 ТЕО 2.1.2-2]	
Застосовує основи ергономіки та дизайну в проекті [ТЕО 2.2]	здійснює проектування, застосовуючи основи ергономіки та дизайну [12 ТЕО 2.2.1]	аналізує та застосовує основи ергономіки та дизайну в проекті [12 ТЕО 2.2.1-1]	виконує проект з урахуванням фізіологічних і санітарно-гігієнічних вимог [12 ТЕО 2.2.1-1 П]
			оцінює одержаний результат за заданими або самостійно розробленими критеріями [12 ТЕО 2.2.1-2 П]
	розробляє та читає проектно-технологічну документацію [12 ТЕО 2.2.2]	створює та читає графічні зображення [12 ТЕО 2.2.2-1]	розробляє проектно-технологічну документацію для виготовлення виробу [12 ТЕО 2.2.2-1 П]
			володіє спеціальною термінологією, що застосовується під час розроблення проектно-технологічної документації [12 ТЕО 2.2.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			розробляє проектну документацію відповідно до вимог і використовує сучасні комп’ютерні програми для її створення [12 ТЕО 2.2.2-3 П]
Застосовує комп’ютерну графіку в проекті [ТЕО 2.3]	аналізує інформаційні джерела про сучасні програмні продукти та цифрові пристрої та застосовує комп’ютерну графіку, сучасні технології, 3D-моделювання в проектуванні [12 ТЕО 2.3.1]	ознайомлюється з інформацією про сучасні програмні продукти та пристрої для створення комп’ютерної графіки, 3D-моделювання тощо [12 ТЕО 2.3.1-1]	відстежує, аналізує та порівнює інформацію про сучасні програмні продукти та пристрої для створення комп’ютерної графіки, 3D-моделювання тощо [12 ТЕО 2.3.1-1 П]
		використовує програмні продукти та пристрої в проектно-технологічній діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2]	обґрунтовано обирає відповідні програмні продукти та пристрої для проектно-технологічної діяльності [12 ТЕО 2.3.1-2 П]
			творчо та відповідально володіє програмними продуктами і цифровими пристроями в роботі [12 ТЕО 2.3.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			обґрунтовано обирає засоби 3D-моделювання для створення наочних зображень майбутнього проекту [12 ТЕО 2.3.1-4 П]
	застосовує системи автоматизованого проектування для реалізації проекту [12 ТЕО 2.3.2]	сприймає, розуміє і оцінює інформацію про сучасні системи автоматизованого проектування [12 ТЕО 2.3.2-1]	
	3. Втілення науково-технічних досліджень у різних сферах трудової діяльності		
Формує уявлення наукової складової у технологіях та сферах трудової діяльності [ТЕО 3.1]	організовує і здійснює пошукову/дослідницьку роботу в різних сферах трудової діяльності на основі опрацювання інформаційних джерел для планування дослідницьких проектів, що відповідають власним інтересам [12 ТЕО 3.1.1]	визначає надійність джерел і достовірність інформації, розпізнає способи маніпулювання даними про наукові знання під час здійснення пошуку в інформаційних джерелах [12 ТЕО 3.1.1-1]	формулює (висуває) гіпотезу на основі науково-технічних, інженерних знань [12 ТЕО 3.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		аналізує інформацію для формування уявлень про наукову картину світу відповідно до технологій у проекті/сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.1-2]	здійснює самостійну пошукову роботу із застосуванням інформаційних джерел наукового/науково-популярного спрямування за сферами власних інтересів у трудовій діяльності державною та іноземною мовами [12 ТЕО 3.1.1-2 П] аналізує переваги та соціальні наслідки технічних розробок/технологій на конкретних прикладах (наприклад, робототехніка, автоматизація будівель, цифрові побутові пристрої, енергоефективні та енергозберігаючі технології, штучний інтелект тощо) [12 ТЕО 3.1.1-3 П] використовує цифрові, зелені переходи з метою забезпечення стратегій сталого розвитку у проекті/сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.1-4 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	планує проект на основі наукового знання з природничих наук [12 ТЕО 3.1.2]	пояснює застосування технологій у різних сферах трудової діяльності [12 ТЕО 3.1.2-1]	обґрунтовує закони природничих наук на прикладах технічних застосувань/технологій, зокрема цифрових, їх структури та функціональності (наприклад, робототехніки, транспортних засобів, енергоефективних і енергозберігаючих технологій, електроприладів у побуті тощо) [12 ТЕО 3.1.2-1 П]
		планує проект/трудову діяльність на основі функціонування сучасних технологій, фактичних текстів та окреслює можливості їх застосування за різних умов [12 ТЕО 3.1.2-2]	визначає основні джерела споживання енергії та можливості їх оптимізації; розуміє переваги використання сучасних технологій і приладів, спрямованих на зменшення споживання енергії [12 ТЕО 3.1.2-2 П]
			використовує знання з природничих наук для продукування власних нових ідей/розвитку та доопрацювання ідей інших у плануванні

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			проекту/трудової діяльності, дотримуючись принципів доброчесності [12 ТЕО 3.1.2-3 П]
Використовує дослідження для проекту/трудової діяльності [ТЕО 3.2]	проектує на основі досліджень за сферами власних інтересів [12 ТЕО 3.2.1]	безпечно застосовує техніку/раціонально використовує енергоресурси/добирає енергоефективне устаткування в процесі проектування [12 ТЕО 3.2.1-1]	здійснює науково-технічне дослідження/експеримент/ інноваційну діяльність/ розроблення продукту/послуги в проекті [12 ТЕО 3.2.1-1 П]
		проектує на основі природоохоронних і безвідходних технологій [12 ТЕО 3.2.1-2]	працює точно та структуровано під час практично-лабораторних завдань, виконання технічних процесів/науково-технічних досліджень/виробничої або дослідницької діяльності [12 ТЕО 3.2.1-2 П]
	оптимізує проект, випробовує продукт чи послугу [12 ТЕО 3.2.2]	шукає і пропонує рішення для розвитку та перевірки ідей, вирішення проблем [12 ТЕО 3.2.2-1]	визначає критерії, яким має відповідати проект/продукт чи послуга/технічний виріб, що ґрунтується на ретельному аналізі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			різної інформації з широкого кола надійних джерел, довідкової літератури державною та іноземною мовами і за потреби додає/продукує нові критерії, доповнюючи визначені [12 ТЕО 3.2.2-1 П]
		оптимізує застосовані технологічні процеси/матеріали на основі прийнятих рішень [12 ТЕО 3.2.2-2]	встановлює відповідність проекту/продукту чи послуги/технічного виробу визначеним критеріям [12 ТЕО 3.2.2-2 П]
			розрізняє прийнятні і неприйнятні ризики (під час створення продукту/послуги, під час прийняття рішень), зважаючи на екологічні, правові, культурні чинники [12 ТЕО 3.2.2-3 П]
			здійснює пошук рішення проблем, що виникали під час випробовування нових ідей [12 ТЕО 3.2.2-4 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			випробовує та оптимізує проект/продукт/технічний виріб з урахуванням запланованих результатів/сформульованої гіпотези [12 ТЕО 3.2.2-5 П]
	оцінює результати науково-технічних досліджень у проекті [12 ТЕО 3.2.3]	оцінює результати науково-технічних досліджень у проекті, обираючи відповідні мовленнєві стратегії та зважаючи на аудиторію/цільову групу [12 ТЕО 3.2.3-1]	висловлює обґрунтовані/логічні міркування у вигляді суджень і висновків, у яких виявляє власне ставлення з погляду науково-технічних досліджень і користі для суспільства [12 ТЕО 3.2.3-1 П]
4. Проектування шляхів реалізації власних освітньо-професійних цілей та особистісного потенціалу			
Формує уявлення та систему знань про професії [ТЕО 4.1]	оперує інформацією про різні форми професійної активності [12 ТЕО 4.1.1]	здійснює пошук та аналіз інформації державною та іноземною мовами з надійних джерел щодо ринку праці, галузей і професійних сфер, пов’язаних з використанням різних технологій [12 ТЕО 4.1.1-1]	висловлює обґрунтовані судження про значення та можливості реалізації різних форм професійної активності [12 ТЕО 4.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		презентує опрацьовану інформацію про різні форми професійної активності в зручній формі, зважаючи на мету і цільову аудиторію, зокрема з використанням цифрових пристроїв, відповідно до власних потреб та потреб аудиторії [12 ТЕО 4.1.1-2]	
Планує поступ власної професійної активності [ТЕО 4.2]	досліджує власні професійні наміри, планує їх професійний поступ та адаптує до сучасних умов за потреби [12 ТЕО 4.2.1]	визначає власні здібності, природні нахили, інтереси, знання, навички і компетентності для професійної активності [12 ТЕО 4.2.1-1]	оцінює роль і значення якостей, необхідних у професійній діяльності, та зіставляє їх з власними (зокрема лідерськими здібностями, ініціативністю, проактивною позицією, відповідальністю тощо) [12 ТЕО 4.2.1-1 П]
		висловлює ставлення/рефлексує щодо власних здібностей, природних нахилів, інтересів [12 ТЕО 4.2.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	планує шляхи реалізації власних освітньо-професійних цілей та особистісного потенціалу відповідно до власних професійних намірів [12 ТЕО 4.2.2]	визначає власні професійні та життєві наміри і відповідні вміння стосовно варіантів професійної активності [12 ТЕО 4.2.2-1]	обговорює спільно з іншими особами та аргументовано доводить важливість значення роботи (продуктивної діяльності) для свого життя і суспільства [12 ТЕО 4.2.2-1 П]
		аналізує думку інших осіб стосовно розроблених шляхів реалізації власних освітньо-професійних цілей та особистісного потенціалу [12 ТЕО 4.2.2-2]	самостійно аргументовано складає короткостроковий і довгостроковий кар’єрний план [12 ТЕО 4.2.2-2 П]
		висловлює власні судження щодо побудови кар’єри, ураховуючи власні здібності/схильності та потреби місцевої громади/суспільства [12 ТЕО 4.2.2-3]	

Додаток 13
до Державного стандарту

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: створювати інформаційні продукти державною мовою; спілкуватися державною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; висловлюватися та дискутувати на тему сучасних інформаційних технологій з використанням відповідної термінології; презентувати українською мовою власну чи групову діяльність, зокрема з використанням інформаційних технологій; використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення слів, перевірки правопису, перекладу тексту та веб-сторінок, зокрема під час голосового введення тексту ставлення: надання переваги програмним засобам і ресурсам з інтерфейсом державною мовою (за наявності); усвідомлення комунікаційної ролі інформаційних технологій
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: створювати інформаційні продукти рідною мовою; спілкуватися рідною мовою з використанням інформаційних технологій; використовувати програмні засоби, сервіси та ресурси з інтерфейсом рідною мовою;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	використовувати програмні засоби для перекладу текстів рідною мовою; використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення слів, перевірки правопису та перекладу ставлення — усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій для здійснення перекладів рідною мовою, комунікації та створення інформаційних продуктів Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння: створювати інформаційні продукти іноземними мовами; спілкуватися іноземними мовами з використанням інформаційних технологій; використовувати програмні засоби, сервіси та ресурси з інтерфейсом іноземною мовою; використовувати програмні засоби для перекладу текстів, зокрема під час голосового введення тексту; використовувати словники та інші програмні засоби для тлумачення іноземних слів; оперувати міжнародною термінологією у сфері інформаційних технологій ставлення: усвідомлення ролі сучасних інформаційних технологій для здійснення перекладів іноземними мовами; розуміння можливостей інформаційних технологій для спілкування, опанування іноземних мов, онлайн-навчання
Математична компетентність	уміння: використовувати математичні методи для розв’язання задач засобами інформаційних технологій;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	створювати математичні моделі об’єктів і процесів для розв’язання задач різних предметних галузей засобами інформаційних технологій;
	проводити дослідження з використанням математичних моделей засобами інформаційних технологій;
	створювати діаграми різних типів засобами інформаційних технологій для візуалізації числових даних та їх аналізу
	ставлення — усвідомлення важливості математики як однієї з основ інформаційних технологій
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	уміння:
	використовувати наукові методи для розв’язання задач природничо-технічного змісту засобами інформаційних технологій;
	проводити навчальні дослідження та експерименти природничо-технологічного змісту за допомогою інформаційних технологій;
	будувати та використовувати інформаційні моделі об’єктів, явищ і процесів для розв’язання проблем реального і віртуального світу, проводити експерименти та дослідження;
	використовувати технологічні знаряддя та пристрої, зокрема робототехнічні;
	визначати загальні фізичні принципи будови та функціонування інформаційних систем і середовищ, цифрових пристроїв
	ставлення:
	усвідомлення впливу інформаційних технологій на модернізацію інформаційних процесів у науці та техніці;
	визнання ролі наукових ідей у розвитку інформаційних технологій;
	залученість до формування власної наукової культури, культурних цінностей науки

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інноваційність	уміння: розпізнавати та описувати поширені цифрові інновації в науці і суспільстві; генерувати, оцінювати та реалізовувати ідеї та підходи до вирішення проблем з використанням інформаційних технологій; наводити приклади реалізації інноваційних ідей у різних предметних галузях, життєвих, зокрема професійних, ситуаціях з використанням інформаційно-комунікаційних технологій ставлення: відкритість новому у сфері інформаційних технологій, готовність до змін, виважене прийняття ризиків, неочікуваних результатів під час здійснення інформаційних процесів; готовність до інтеграції знань з різних предметних галузей під час створення інформаційних продуктів, застосування інформаційних технологій у різних сферах життєдіяльності
Екологічна компетентність	уміння: використовувати інформаційні системи, цифрові пристрої і програмні засоби для моніторингу та розв’язання проблем довкілля; проектувати особисту екологічну поведінку та дотримуватися її норм під час використання інформаційних технологій; розв’язувати задачі екологічного змісту засобами інформаційних технологій ставлення: усвідомлення впливу інформаційно-комунікаційних технологій і пристроїв на довкілля; визнання необхідності застосування екологічних засад використання та утилізації цифрових пристроїв

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: розв’язувати проблеми з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій для власного та суспільного розвитку і добробуту; знаходити, подавати, перетворювати, аналізувати, узагальнювати та систематизувати дані з використанням цифрових пристроїв і програм для розв’язання життєвих, зокрема професійних, задач; застосовувати алгоритмічний підхід та обчислювальне мислення для планування, розроблення та налагодження програмних проектів для ефективного розв’язання задач і творчого самовираження; створювати індивідуально або в групі інформаційні продукти з використанням різних цифрових пристроїв та інформаційних технологій; використовувати логічне, системне та структурне мислення для побудови інформаційних моделей і розуміння інформаційної картини світу ставлення: готовність критично оцінювати інформацію, її значення та вплив на людину і суспільство; прагнення відповідально та безпечно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування і співпраці; зважений підхід до використання інформаційних технологій, дотримання етичних, міжкультурних і правових норм інформаційної взаємодії
Навчання впродовж життя	уміння: використовувати програмні засоби планування роботи для організації навчальної діяльності та особистого розвитку; співпрацювати та комунікувати з іншими особами для досягнення навчальних цілей засобами

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	інформаційних технологій; використовувати критерії оцінювання власних досягнень; використовувати різноманітні підходи та форми навчання, можливості сучасних навчальних середовищ (зокрема онлайн-середовищ) для побудови власної траєкторії розвитку ставлення: здатність адаптуватися до нових інформаційних технологій; прагнення самостійно опановувати нові інформаційні технології та цифрові інструменти; відкритість до отримання нового досвіду, допитливість, наполегливість, ініціативність, мотивація до навчальної діяльності у сфері інформаційних технологій; відповідальність за власне навчання; готовність ділитися власним досвідом з іншими особами; усвідомлення власних досягнень і потреб у навчанні у сфері інформаційних технологій; готовність дотримуватися принципів академічної доброчесності під час навчання та обміну досвідом
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності уміння: дотримуватися принципів цифрового громадянства; дотримуватися законодавства в інформаційній діяльності; вести дискусію та обстоювати свою позицію щодо актуальних питань сучасності, пов’язаних із сферою інформаційних технологій; застосовувати здобуті в інформатичній освітній галузі знання та набуті вміння для формування

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України ставлення: визнання впливу сучасних інформаційних технологій на розвиток особистості, місцевої громади і суспільства; вміння розрізняти право на свободу слова та зловживання цим правом (зокрема ті, які спрямовані проти української державності та національних інтересів, завдання шкоди особистості), насамперед у цифровому світі; повага до прав і свобод, конфіденційності в Інтернеті, авторського права та інтелектуальної власності, права на захист персональних даних тощо; відповідальна громадянська позиція щодо дотримання норм ліцензування об'єктів права інтелектуальної власності; готовність рішуче протистояти загрозам національній безпеці та обороні в цифровому світі Соціальні компетентності уміння: використовувати цифрові засоби для роботи і спілкування на засадах інклюзивності, доступності та рівності; планувати та організовувати власну діяльність і відпочинок з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; захищати себе та цифрові пристрої від типових кіберзагроз, зокрема під час інформаційної війни або блокади; виявляти гнучкість у спілкуванні та співпраці за допомогою цифрових пристроїв, повагу до думок

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	та ідей інших; розпізнавати ознаки та наслідки комп'ютерної залежності, звертатися за потреби по допомогу, співпрацювати з іншими особами, розуміти і враховувати погляди та емоційний стан інших учасників групи під час роботи над інформаційними продуктами; виявляти ініціативність, надавати підтримку іншим особам, за потреби сприяти запобіганню або вирішенню конфліктів у груповій роботі над інформаційними продуктами; дотримуватися основних правил безпечного та відповідального використання інформаційно-комунікаційних технологій, мережевого етикету; використовувати цифрові засоби та технології для забезпечення особистої та громадської безпеки в умовах надзвичайних ситуацій ставлення: конструктивне ставлення до проблемних ситуацій, які виникають під час використання цифрових пристроїв і технологій; усвідомлення переваг і ризиків застосування інформаційних і комунікаційних технологій і пристроїв для себе, суспільства, навколишнього середовища
Культурна компетентність	уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументовано вести діалог у віртуальному просторі, ураховуючи національні та культурні особливості співрозмовників; створювати різнопланові медіапродукти з використанням інформаційних технологій; враховувати художньо-естетичний і культурний аспект у створенні інформаційних продуктів ставлення: усвідомлення власної культурної ідентичності, повага до розмаїття культурного вираження інших

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	осіб у глобальному інформаційному суспільстві; готовність до неперервного розвитку власної інформаційної культури
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння: планувати власну і групову діяльність для проектування та створення інформаційного продукту з урахуванням інтересів, цінностей, ризиків та інших чинників; ідентифікувати можливості інформаційних технологій і пристроїв для створення цінностей, провадження діяльності та розвитку підприємливості; оцінювати і враховувати власні сильні та слабкі сторони у груповій та особистій діяльності; визначати можливі варіанти розв’язання проблеми, переваги і ризики, перевіряти результати засобами інформаційних технологій і пристроїв; аргументовано обстоювати свою позицію, вести переговори та досягати узгодженостей під час провадження інформаційної діяльності; визначати сфери людської діяльності, пов’язані з інформатикою та інформаційними технологіями, для вибору майбутньої професії; використовувати інформаційні технології для розв’язання задач, пов’язаних із фінансовою діяльністю та підприємництвом; приймати прості фінансові рішення на основі аналізу даних за допомогою інформаційних технологій ставлення: відповідальність за власну діяльність і результати роботи над спільним проектом, створення інформаційного продукту, конструктивне прийняття індивідуальних особливостей інших членів групи;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	сприйняття помилок як поштовху для вдосконалення інформаційного продукту і власного розвитку; виявлення лідерства, ініціативності під час провадження інформаційної діяльності, визнання лідерства інших; прагнення до високих стандартів власної і групової діяльності під час створення інформаційного продукту; зважене оцінювання наслідків власної діяльності у формуванні цифрової репутації; розуміння ролі інтернет-технологій як засобу маркетингу і підприємницької діяльності; повага до приватної, зокрема фінансової, інформації інших осіб

Базові знання

Інформаційна картина світу. Інформаційні процеси в обраній галузі. Інформаційні технології в цифровому суспільстві і тенденції їх розвитку, зокрема в обраній галузі. Галузеві інформаційні системи, зокрема бази даних і системи на основі штучного інтелекту.

Особисте інформаційне середовище та його технологічне забезпечення. Апаратні засоби комунікації, їх характеристики, забезпечення функціонування. Стратегії опанування нових цифрових пристроїв і програмного забезпечення. Програмні та/або апаратні збої, їх можливі причини і способи усунення.

Моделювання в обраній предметній галузі. Дані, їх типи, особливості опрацювання і подання в обраній галузі. Кодування і візуалізація цифрових даних в обраній галузі та особливості їх використання. Принципи синтезу та декомпозиції у застосуванні для розв’язування задач з обраної галузі. Алгоритми для розв’язування задач з обраної галузі: вибір, розробка, оцінювання ефективності. Структури даних та алгоритми їх опрацювання. Життєвий цикл розробки програмного проекту.

Технології створення інформаційних продуктів. Програмні засоби та цифрові пристрої, що використовуються для розв’язування задач з обраної галузі. Критерії оцінювання якості інформаційних продуктів в обраній галузі. Універсальний дизайн інформаційних продуктів, його принципи та засоби забезпечення.

Організація командної роботи для створення інформаційних продуктів. Ефективна взаємодія та комунікація, технології та засоби їх реалізації під час розроблення проекту.

Глобальний інформаційний простір як середовище спілкування та співпраці. Цифрова комунікація та її особливості в обраній галузі. Соціальні мережі та професійні спільноти. Цифровий розрив і засоби його подолання. Кібербезпека в інформаційному середовищі. Стратегії критичного мислення для перевірки достовірності інформації та надійності інформаційних джерел, протидії/захисту маніпуляціям. Інформаційні війни.

Здоров’язбережувальні підходи в організації особистого інформаційного середовища. Цифрова гігієна, цифрова залежність.

Правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій.

Цифрове громадянство. Цифрова репутація, цифровий слід, цифрова компетентність фахівця обраної галузі.

_____

Додаток 14
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти
в інформатичній освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Пошук, подання, перетворення, аналіз, узагальнення та систематизація даних, критичне оцінювання інформації для розв’язання життєвих проблем			
Досліджує і оцінює вплив інформаційних технологій на своє життя, навколишній світ і розвиток [ІФО 1.1]	обґрунтовано обирає та доцільно використовує цифрові пристрої та/або інформаційні технології для розв’язування задач з різних галузей, забезпечення життєвих потреб, спілкування, власного розвитку та навчання [12 ІФО 1.1.1]	обґрунтовано обирає та доцільно використовує цифрові пристрої та/або інформаційні технології для розв’язування задач з обраної галузі, зокрема під час здійснення професійної діяльності, забезпечення життєвих потреб, спілкування, власного розвитку та навчання [12 ІФО 1.1.1-1]	оцінює можливості, функціонал, обмеження, переваги використання інформаційних технологій для вирішення проблем обраної галузі [12 ІФО 1.1.1-1 П] пояснює та наводить аргументи доцільності та ефективності використання цифрових пристроїв/інформаційних технологій в обраній галузі для вирішення життєвих, зокрема професійних, задач [12 ІФО 1.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			доцільно добирає цифрові пристрої та/або інформаційні технології для забезпечення життєвих потреб, спілкування державною, рідною та іноземною мовами, власного розвитку і навчання [12 ІФО 1.1.1-3 П]
	аналізує та оцінює сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій у різних галузях [12 ІФО 1.1.2]	аналізує та оцінює сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в обраній галузі, їх специфіку та обсяги впливу [12 ІФО 1.1.2-1]	наводить приклади застосування, пояснює перспективи використання та обмеження сучасних інформаційних технологій, а також оцінює їх вплив на власне життя і суспільство [12 ІФО 1.1.2-1 П] пояснює та враховує переваги і ризики використання конкретних сучасних інформаційних технологій в обраній галузі [12 ІФО 1.1.2-2 П] використовує доступні передові інформаційні технології для

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 1.1.2-3 П] висловлює прогнози щодо розвитку обраної галузі під впливом інформаційних технологій [12 ІФО 1.1.2-4 П]
	пояснює і враховує фактори, які впливають на розподіл і використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві [12 ІФО 1.1.3]	пояснює фактори, які впливають на розподіл і використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві [12 ІФО 1.1.3-1]	наводить приклади факторів, які впливають на розподіл і використання цифрових ресурсів у глобальному суспільстві [12 ІФО 1.1.3-1 П] розробляє критерії оцінювання переваг і негативних впливів комп’ютерних інновацій на особистий розвиток, суспільство та довкілля, аргументує висновки [12 ІФО 1.1.3-2 П] описує суспільні проблеми, пов’язані з цифровим розривом та нерівним доступом до

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			обчислювальних ресурсів [12 ІФО 1.1.3-3 П] використовує галузеву термінологію та розширює словниковий запас, спілкуючись державною, рідною та іноземною мовами на тему інформаційних технологій [12 ІФО 1.1.3-4 П]
Знаходить, збирає, зберігає, представляє, перетворює, структурує, аналізує і узагальнює дані різних типів [ІФО 1.2]	розуміє та пояснює сутність інформаційних процесів, які виконуються в різних галузях [12 ІФО 1.2.1]	розуміє та пояснює сутність інформаційних процесів, які виконуються в обраній галузі [12 ІФО 1.2.1-1]	аналізує інформаційні процеси, що здійснюються в інформаційних системах різних галузей [12 ІФО 1.2.1-1 П] задовольняє власні інформаційні потреби, активно шукає нові рішення та ідеї, зокрема читаючи та аналізуючи текстові джерела [12 ІФО 1.2.1-2 П]
	пояснює принципи кодування цифрових даних, які використовуються в різних галузях, і враховує їх під час	пояснює особливості кодування цифрових даних, які використовуються в	розуміє та пояснює принципи кодування і декодування цифрових даних, які використовуються в обраній

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	створення інформаційних продуктів і розв’язування задач [12 ІФО 1.2.2]	обраній галузі, і враховує їх під час створення інформаційних продуктів і розв’язування задач [12 ІФО 1.2.2-1]	галузі, і враховує їх під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 1.2.2-1 П] пояснює принципи стиснення даних, обґрунтовано обирає метод стиснення, ураховуючи можливість їх втрати [12 ІФО 1.2.2-2 П] пояснює особливості та загальні принципи подання даних у файлах різних форматів [12 ІФО 1.2.2-3 П] обґрунтовано обирає формати файлів під час створення та збереження інформаційних продуктів з урахуванням принципів кодування цифрових даних, які використовуються в обраній галузі [12 ІФО 1.2.2-4 П]
	досліджує та аналізує набори даних, взаємозв’язки та	досліджує та аналізує набори даних,	класифікує, структурує та узагальнює дані з обраної галузі,

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	залежності між ними [12 ІФО 1.2.3]	взаємозв’язки та залежності між ними [12 ІФО 1.2.3-1]	використовуючи відповідні методи та засоби [12 ІФО 1.2.3-1 П] обирає ефективний спосіб пошуку, опрацювання та візуалізації структурованих даних [12 ІФО 1.2.3-2 П]
Будує інформаційні моделі об’єктів, явищ і процесів [ІФО 1.3]	створює, оцінює та використовує інформаційні моделі для розв’язування задач з різних галузей, зокрема з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1]	створює, оцінює та використовує інформаційні моделі для розв’язування задач з обраної галузі, зокрема з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1-1]	пояснює різні способи подання об’єктів галузі [12 ІФО 1.3.1-1 П] будує і використовує інформаційні моделі для розв’язання проблем реального та віртуального світу, зокрема моделі “сутність — зв’язок”, із застосуванням інформаційних технологій [12 ІФО 1.3.1-2 П] аналізує та оцінює інформаційну модель для розв’язування задачі за власними критеріями [12 ІФО 1.3.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			пояснює можливості та обмеження комп'ютерного моделювання [12 ІФО 1.3.1-4 П]
	формує і пояснює власну інформаційну картину світу [12 ІФО 1.3.2]	пояснює використання інформаційних систем в обраній галузі [12 ІФО 1.3.2-1]	розпізнає та класифікує інформаційні системи різних типів (соціальні, біологічні, технічні тощо) та пояснює взаємозв'язки між ними [12 ІФО 1.3.2-1 П] описує власне бачення світу як інформаційної системи [12 ІФО 1.3.2-2 П]
Критично оцінює інформацію, отриману з різних джерел [ІФО 1.4]	обґрунтовує власну позицію щодо достовірності інформації та надійності джерел, застосовуючи стратегії критичного мислення [12 ІФО 1.4.1]	оцінює достовірність інформації та надійність її джерел, використовуючи надані критерії та пропонуючи власні [12 ІФО 1.4.1-1]	обґрунтовує власну позицію щодо достовірності інформації та надійності джерел, застосовуючи стратегії критичного мислення [12 ІФО 1.4.1-1П] відстежує появу нових способів і інструментів, а також пропонує власні стратегії перевірки

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			достовірності інформації та надійності джерел [12 ІФО 1.4.1-2 П] аналізує та оцінює доказовість і вагу (сильні — слабкі) аргументів у текстах, своїх твердженнях і судженнях інших [12 ІФО 1.4.1-3 П] аргументовано обстоює використання надійних джерел і достовірної інформації [12 ІФО 1.4.1-4 П]
	використовує стратегії захисту/протидії маніпуляціям, зокрема в цифровому світі [12 ІФО 1.4.2]	використовує різні методи для захисту/протидії маніпуляціям, зокрема в цифровому світі [12 ІФО 1.4.2-1]	оцінює роль і вплив маніпуляцій і пропаганди в особистому та суспільному житті, навчальній діяльності, цифровому світі [12 ІФО 1.4.2-1 П] аргументовано обирає методи і стратегії для розпізнавання маніпулятивних технік [12 ІФО 1.4.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			розпізнає маніпулятивні впливи, які здійснюються цифровими та іншими каналами передавання інформації [12 ІФО 1.4.2-3 П] описує, застосовує та за потреби розробляє стратегії захисту або протидії маніпуляціям, зокрема емоційним, у цифровому світі [12 ІФО 1.4.2-4 П] діє незалежно, уміє долати власні упередження [12 ІФО 1.4.2-5 П]
2. Створення інформаційних продуктів і програм для ефективного розв’язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально і у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них			
Розробляє і реалізовує алгоритми [ІФО 2.1]	обирає відомі та розробляє власні алгоритми для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.1.1]	пояснює та застосовує основні алгоритми, які типово застосовують для розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.1-1]	окреслює алгоритмічну складову задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.1-1 П] обирає різні стратегії вирішення проблем (індуктивні, дедуктивні, евристичні, алгоритмічні) [12 ІФО 2.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			аргументовано обирає та складає алгоритми для розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.1-3 П]
	оцінює ефективність власних і відомих алгоритмів для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.1.2]	оцінює ефективність власних і відомих алгоритмів для розв’язування задач з обраної галузі за наданими критеріями [12 ІФО 2.1.2-1]	пояснює поняття часової та ємнісної складності алгоритмів і способи їх оцінювання [12 ІФО 2.1.2-1 П] оцінює ефективність алгоритмів розв’язування задач з обраної галузі, застосовуючи критерії часової та ємнісної складності [12 ІФО 2.1.2-2 П]
	обґрунтовує вибір структур даних для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.1.3]	використовує різні структури даних для розв’язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.3-1]	аргументовано обирає структури даних для розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.1.3-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Створює і налагоджує програмні проекти [ІФО 2.2]	самостійно або в співпраці реалізовує розроблені алгоритми у програмних проектах для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.2.1]	у співпраці реалізовує алгоритми в програмних проектах для розв’язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 2.2.1-1]	формулює очікуваний результат розробки та вимоги до програмного проекту для розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.2.1-1 П] обґрунтовано обирає інформаційні технології для реалізації програмних проектів [12 ІФО 2.2.1-2 П] описує етапи виконання комп’ютером коду високого рівня (компіляція, інтерпретація, оптимізація) [12 ІФО 2.2.1-3 П] створює нові, розширює або змінює наявні програмні проекти [12 ІФО 2.2.1-4 П] випробовує нові ідеї, обґрунтовано ризикує під час розроблення програмних проектів [12 ІФО 2.2.1-5 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	тестує, налагоджує та вдосконалює програмні проекти, ураховуючи/ аналізуючи відгуки користувачів і зміни середовища розроблення та виконання [12 ІФО 2.2.2]	тестує, налагоджує та пропонує вдосконалення програмних проектів [12 ІФО 2.2.2-1]	пропонує і застосовує методи перевірки коректності роботи програмного проекту [12 ІФО 2.2.2-1 П] створює тестові приклади для перевірки різних сценаріїв роботи програмного проекту [12 ІФО 2.2.2-2 П] самостійно або в співпраці налагоджує програмні проекти [12 ІФО 2.2.2-3 П] активно шукає і пропонує конструктивні рішення для розвитку та перевірки ідей, удосконалення програмного проекту на основі власних оцінок, відгуків користувачів і зміни умов його реалізації [12 ІФО 2.2.2-4 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розробляє модульні проекти [ІФО 2.3]	створює програмні проекти за модульною технологією індивідуально чи в проектній групі [12 ІФО 2.3.1]	бере участь у створенні програмних проектів за модульною технологією в проектній групі [12 ІФО 2.3.1-1]	застосовує принципи декомпозиції та синтезу під час розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.3.1-1 П] обґрунтовано обирає бібліотеки або інші зовнішні модулі для розв’язування задач з обраної галузі [12 ІФО 2.3.1-2 П] обґрунтовано та доцільно використовує функції, класи або інші компоненти в програмних проектах [12 ІФО 2.3.1-3 П] інтегрує компоненти програмного проекту [12 ІФО 2.3.1-4 П] документує програмний проект, що складається з окремих компонентів [12 ІФО 2.3.1-5 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Створює та опрацьовує інформаційні продукти з використанням даних різних типів [ІФО 2.4]	створює та вдосконалює інформаційні продукти для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.4.1]	створює та вдосконалює інформаційні продукти для розв’язування задач з обраної галузі з використанням кількох інформаційних технологій [12 ІФО 2.4.1-1]	обґрунтовано обирає комплекс програмних засобів для опрацювання даних різних типів у процесі створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.1-1 П] створює та вдосконалює інформаційні продукти з використанням кількох інформаційних технологій [12 ІФО 2.4.1-2 П]
	комбінує дані різних типів під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2]	комбінує дані різних типів під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2-1]	обирає доречні типи даних для створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2-1 П] інтегрує різнотипні дані під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	активно шукає і пропонує нестандартні та інноваційні рішення під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.3]	самостійно опановує роботу з новими програмними продуктами [12 ІФО 2.4.3-1]	продукує нові ідеї щодо створення, удосконалення та застосування інформаційних продуктів, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх [12 ІФО 2.4.3-1 П] аналізує наявні розробки та шукає інноваційні рішення під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.4.3-2 П]
	оцінює якість інформаційних продуктів для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 2.4.4]	оцінює якість інформаційних продуктів для розв’язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 2.4.4-1]	пропонує критерії оцінювання інформаційних продуктів та їх відповідності поставленій задачі [12 ІФО 2.4.4-1 П] оцінює якість інформаційних продуктів на основі вироблених критеріїв [12 ІФО 2.4.4-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Співпрацює в команді для створення інформаційного продукту [ІФО 2.5]	демонструє здатність гнучко взаємодіяти в команді та пристосовуватися до нових умов під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.1]	демонструє здатність взаємодіяти в команді під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.1-1]	оцінює роль і внесок кожного члена команди під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.5.1-1 П] планує і організовує власну та командну діяльність під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.1-2 П] бере активну участь у розробленні інформаційних продуктів у складі команди, надає належну оцінку ідеям, підтримку та допомогу за потреби [12 ІФО 2.5.1-3 П] гнучко реагує на зміни умов і вимог під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 2.5.1-4 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	розуміє ідеї та емоції інших членів команди та конструктивно реагує на них під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.2]	розуміє ідеї та емоції інших членів команди та конструктивно реагує на них під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.2-1]	враховує різні погляди, національні та культурні особливості для прийняття зважених рішень під час створення інформаційного продукту [12 ІФО 2.5.2-1 П] використовує та ефективно опрацьовує ідеї інших членів команди під час розроблення програмного проекту з належними посиланнями [12 ІФО 2.5.2-2 П] розпізнає власний емоційний стан і емоційний стан членів команди, ураховує його вплив під час розроблення проектів з використанням інформаційних технологій [12 ІФО 2.5.2-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
3. Організація та усвідомлене використання цифрових середовищ для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творця та/або споживача			
Використовує широкий спектр цифрових пристроїв [ІФО 3.1]	самостійно опановує цифрові пристрої, досліджуючи їх можливості, та застосовує їх для розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 3.1.1]	досліджує можливості цифрових пристроїв з метою їх застосування для розв’язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 3.1.1-1]	пояснює принципи функціонування різних цифрових пристроїв і їх розвиток [12 ІФО 3.1.1-1 П] обґрунтовує доцільність застосування різних цифрових пристроїв для розв’язування задач з обраної галузі та використовує їх [12 ІФО 3.1.1-2 П] демонструє здатність до самостійного опанування нових пристроїв і технологій [12 ІФО 3.1.1-3 П]
Організовує власне інформаційне середовище [ІФО 3.2]	обґрунтовано обирає технологічні рішення для організації власного інформаційного середовища під час розв’язування задач з різних галузей [12 ІФО 3.2.1]	організовує власне інформаційне середовище з метою ефективного розв’язування типових задач з обраної галузі [12 ІФО 3.2.1-1]	аналізує інформаційні системи та їх компоненти, описує та порівнює їх функціонування і принципи організації [12 ІФО 3.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			компонує інформаційну систему під задачу та визначає ефективність її функціонування [12 ІФО 3.2.1-2 П] надає перевагу програмним засобам і ресурсам з інтерфейсом державною мовою (за наявності) [12 ІФО 3.2.1-3 П] будує індивідуальну траєкторію навчання, зокрема для розвитку власної цифрової компетентності та інформаційної культури, використовуючи можливості сучасних цифрових освітніх середовищ [12 ІФО 3.2.1-4 П]
	визначає та формулює можливі причини типових апаратних та/або програмних збоїв, пояснює спосіб їх усунення [12 ІФО 3.2.2]	фіксує типові апаратні та/або програмні збої, описує їх можливі причини, пояснює спосіб їх усунення [12 ІФО 3.2.2-1]	описує можливі причини типових апаратних або програмних збоїв і способи їх усунення [12 ІФО 3.2.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			діагностує апаратні або програмні збої, усуває типові несправності під контролем учителя [12 ІФО 3.2.2-2 П] аналізує необхідність оновлення компонентів інформаційної системи [12 ІФО 3.2.2-3 П]
Використовує комунікаційні технології та мережі для власного розвитку, спілкування і співпраці [ІФО 3.3]	свідомо використовує технологічні засоби для індивідуальної або групової діяльності та комунікації [12 ІФО 3.3.1]	обґрунтовано обирає та використовує технологічні засоби для індивідуальної або групової діяльності та комунікації [12 ІФО 3.3.1-1]	пропонує критерії вибору, обґрунтовано обирає, налаштовує та ефективно використовує технологічні засоби для індивідуальної або групової діяльності та комунікації [12 ІФО 3.3.1-1 П]
4. Усвідомлення результатів використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього середовища і сталого розвитку суспільства, дотримання етичних і правових норм інформаційної взаємодії			
Обґрунтовує вплив технологій на навколишнє середовище і власний добробут, захищає себе і свій	піклується про власну та громадську безпеку, добробут і здоров'я під час використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.1.1]	піклується про власну безпеку, добробут і здоров'я під час використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.1.1-1]	розуміє проблему інформаційного перевантаження під час роботи в цифровому середовищі та описує його наслідки [12 ІФО 4.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
інформаційний простір [ІФО 4.1]			описує способи регулювання власного інформаційного навантаження та застосовує їх (обмеження, тайм-менеджмент, відключення певних функцій програм, перемикання на інші види діяльності, фізичні вправи тощо) [12 ІФО 4.1.1-2 П] використовує цифрові засоби та технології для забезпечення особистої та громадської безпеки в умовах надзвичайних ситуацій [12 ІФО 4.1.1-3 П]
	обирає і застосовує стратегію кібербезпеки для власного інформаційного середовища [12 ІФО 4.1.2]	обирає і застосовує політики кібербезпеки для власного інформаційного середовища [12 ІФО 4.1.2-1]	наводить приклади вразливостей інформаційних систем і можливих наслідків зловмисного їх використання [12 ІФО 4.1.2-1 П] пояснює поняття конфіденційності, цілісності та доступності даних [12 ІФО 4.1.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			порівнює заходи та засоби інформаційної безпеки за наданими критеріями та аргументовано обирає їх [12 ІФО 4.1.2-3 П] застосовує засоби та стратегії захисту конфіденційності та цілісності даних [12 ІФО 4.1.2-4 П] критично оцінює нові інформаційні технології щодо їх відповідності засадам кібербезпеки [12 ІФО 4.1.2-5 П]
	враховує наслідки власних дій у цифровому середовищі та їх вплив на власну цифрову репутацію та цифрову репутацію інших осіб [12 ІФО 4.1.3]	враховує наслідки власних дій у цифровому середовищі та їх вплив на власну цифрову репутацію та цифрову репутацію інших осіб [12 ІФО 4.1.3-1]	прогнозує наслідки дій у цифровому середовищі, їх вплив на власну цифрову репутацію та цифрову репутацію інших осіб [12 ІФО 4.1.3-1 П] пояснює можливості впливу цифрової репутації на взаємини в реальному світі [12 ІФО 4.1.3-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			враховує наслідки поширення інформації для особистої репутації або репутації групи, яку представляє [12 ІФО 4.1.3-3 П]
Усвідомлено дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії [ІФО 4.2]	дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії під час спілкування та співпраці в глобальному інформаційному просторі [12 ІФО 4.2.1]	дотримується норм соціальної, міжкультурної і міжособистісної взаємодії під час спілкування та співпраці в інформаційному просторі [12 ІФО 4.2.1-1]	розуміє і враховує особливості (зокрема національні, мовні й культурні) аудиторії, з якою взаємодіє [12 ІФО 4.2.1-1 П] адаптується під потреби аудиторії під час цифрової комунікації, зокрема з використанням програмних засобів штучного інтелекту та перекладу текстів [12 ІФО 4.2.1-2 П] дотримується норм етичної поведінки під час цифрової комунікації [12 ІФО 4.2.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			конструктивно реагує на агресивні висловлювання, зокрема в глобальному інформаційному просторі [12 ІФО 4.2.1-4 П] наводить приклади стратегій запобігання та протидії кібербулінгу та застосовує їх за потреби [12 ІФО 4.2.1-5 П] наводить приклади та розуміє упередження, пов’язані з використанням інформаційних технологій, і їх наслідки [12 ІФО 4.2.1-6 П]
	враховує потребу в забезпеченні універсального дизайну під час використання інформаційних технологій і створення інформаційних продуктів [12 ІФО 4.2.2]	враховує засади універсального дизайну під час використання інформаційних технологій і створення інформаційних продуктів [12 ІФО 4.2.2-1]	пояснює поняття універсального дизайну інформаційних продуктів і демонструє його реалізацію в обраній галузі [12 ІФО 4.2.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			враховує засади універсального дизайну та ергономічності під час створення інформаційних продуктів [12 ІФО 4.2.2-2 П] оцінює інформаційні технології та системи за критеріями інклюзивності, доступності та рівності [12 ІФО 4.2.2-3 П]
Усвідомлено дотримується норм правової взаємодії [ІФО 4.3]	дотримується норм законодавства, що регулює правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.3.1]	дотримується норм законодавства, що регулює правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.3.1-1]	знає норми законодавства, що регулюють правові відносини у сфері інтелектуальної власності та використання інформаційних технологій [12 ІФО 4.3.1-1 П] розпізнає різновиди прав інтелектуальної власності на інформаційні продукти та дотримується їх [12 ІФО 4.3.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			пояснює призначення простих засобів захисту авторських прав і доречно застосовує їх [12 ІФО 4.3.1-3 П] аргументовано обирає вид ліцензії програмних засобів та інформаційних продуктів для розв’язання задач з обраної галузі [12 ІФО 4.3.1-4 П] аргументовано пояснює суспільні та правові наслідки порушення прав інтелектуальної власності [12 ІФО 4.3.1-5 П] пояснює особливості реалізації та захисту прав людини в контексті інформаційних технологій [12 ІФО 4.3.1-6 П] обстоює особисті права на інтелектуальну власність з дотриманням норм права та етики [12 ІФО 4.3.1-7 П]

Додаток 15
до Державного стандарту

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: спілкуватися українською мовою в усній і письмовій формі в різних життєвих ситуаціях, висловлювати думки, почуття, переживання; розуміти інформацію державною мовою, записану (передану) в різний спосіб або відтворену технічними пристроями; формулювати, тлумачити, обговорювати, аргументувати думки, поняття, факти, базові концепції, інструкції та попередження щодо соціальної та здоров’язбережувальної тематики; презентувати власне бачення та спільні рішення щодо здоров’я, безпеки та добробуту відповідно до прагнень і потреб; створювати українською мовою власні ресурси з пропаганди різних аспектів здоров’я, безпеки та добробуту ставлення — цінування державної мови, потреба соціально відповідального ставлення до неї, усвідомлення необхідності володіння державною мовою для власного добробуту та використання української мови в усіх сферах життя
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: спілкуватися рідною мовою в усній і письмовій формі в різних життєвих ситуаціях, висловлювати думки, почуття, переживання, що стосуються здоров’я, безпеки та добробуту;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
державної) та іноземними мовами	формулювати, тлумачити, обговорювати, аргументувати думки, поняття, факти, базові концепції, інструкції та попередження, інформацію про здоров’я, безпеку та добробут, щодо соціальної та здоров’язбережувальної тематики, користуватися відповідно до потреб довідковими засобами рідною мовою; презентувати власне бачення та спільні рішення щодо здоров’я, безпеки та добробуту відповідно до прагнень і потреб ставлення: цінування рідної мови як засобу спілкування, вираження емоцій, почуттів, переживань як чинника духовного та психічного здоров’я; усвідомлення потреби володіння рідною мовою для власної безпеки та добробуту; усвідомлення ролі володіння рідною мовою для запобігання конфліктам Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння: сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, перетворювати, оцінювати, використовувати інформацію іноземними мовами; розрізняти маркувальні знаки, попередження та інструкції іноземною мовою у різних життєвих ситуаціях; володіти навичками розуміння іноземної мови на слух під час повідомлень та інформації про надзвичайні ситуації у мирний і воєнний час; читати та розуміти іншомовні джерела для отримання інформації щодо роботи з пам’ятками міжнародного гуманітарного права

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення:
	усвідомлення потреби володіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування, власних здоров’я, безпеки та добробуту;
	позитивне ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, повага до народу, носія цієї мови, толерантне ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
	толерантність у взаємодії з носіями інших культур, повага до культурних і особистісних відмінностей співрозмовників, урахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб
Математична компетентність	уміння:
	застосовувати математичне мислення, використовувати формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, схеми, моделі для обґрунтування та розв’язання проблем і питань безпеки, збереження здоров’я, покращення добробуту;
	відстежувати ланцюжки аргументів для розв’язання проблем і питань безпеки в повсякденному житті для збереження здоров’я, покращення добробуту (особистого, родинного, суспільного);
	проводити розрахунки для прогнозування можливих наслідків впливу на здоров’я, безпеку та добробут;
	логічно обґрунтовувати позицію власного ставлення до проблем безпеки, збереження та зміцнення здоров’я, покращення добробуту шляхом послідовних, несуперечливих, обґрунтованих міркувань і суджень
	ставлення — усвідомлення цінності математичного мислення, прагнення шукати причини та оцінювати їх для вирішення питань здоров’я, безпеки та добробуту
Компетентності в галузі природничих наук,	уміння:
	використовувати наукові відомості для досягнення мети, прийняття рішення чи формулювання висновку на основі здобутої інформації з урахуванням тенденцій розвитку науки про здоров’я та

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
техніки і технологій	безпеку; розпізнавати вплив природних і технологічних чинників на здоров’я, безпеку та добробут; виявляти готовність визнати помилковість своїх переконань, якщо вони суперечать підтвердженим науковим експериментальним даним щодо формування, розвитку та збереження здоров’я, забезпечення безпеки та добробуту; критично оцінювати наслідки використання сучасних технологій для природного та соціального середовища; діяти в умовах загрози виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру, застосування різних видів зброї та хімічних речовин з метою збереження життя; аналізувати та оцінювати досягнення природничих наук і технологій для виявлення ознак і характеристики безпечних для здоров’я та добробуту людини процесів, явищ, станів ставлення: усвідомлення основних принципів безпеки в контексті науково-технічного прогресу, що стосуються здоров’я та добробуту (особистого, родинного, суспільного); ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела життя, усвідомлення важливості бережного ставлення до природокористування; готовність до вирішення проблем, пов’язаних із станом довкілля, що є наслідком надзвичайних ситуацій; розуміння впливу воєнних дій і надзвичайних ситуацій різного характеру на природу
Інноваційність	уміння: генерувати та втілювати нові ідеї щодо забезпечення здоров’я, безпеки та добробуту (особистого, родинного, суспільного); оцінювати ризики втілення інноваційних ідей і здобутків;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	моделювати та корегувати індивідуальні оздоровчі програми, стратегії безпечної поведінки відповідно до життєвих ситуацій
	ставлення — відкритість до нових ідей, усвідомлення важливості ініціювання змін, впровадження інноваційних технологій для збереження, формування та розвитку індивідуального, родинного і громадського здоров'я, безпеки та добробуту, захисту довкілля
Екологічна компетентність	уміння:
	дотримуватися ідей сталого розвитку для забезпечення екологічної безпеки, особистого і суспільного добробуту, здоров'я;
	раціонально використовувати природні ресурси;
	дотримуватися правил безпечної поведінки у довкіллі;
	виявляти залежність між станом довкілля та рівнем здоров'я, безпеки та добробуту суспільства;
	визначати та аналізувати стан довкілля, рівень його проблем, загроз і ризиків для особистих здоров'я, безпеки та добробуту, приймати відповідальні рішення для їх уникнення;
	створювати та реалізовувати соціально важливі екологічні проекти;
	прогнозувати наслідки впливу природно-техногенного середовища на здоров'я, безпеку та добробут людини;
	оцінювати та проектувати власні дії в довкіллі, що сприятимуть здоров'ю, безпеці та добробуту (особистому, родинному, суспільному)
	ставлення:
	ціннісне ставлення до довкілля як до потенційного джерела здоров'я, безпеки та добробуту людини і суспільства;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	усвідомлення важливості ощадливого природокористування, відповідальність за власну діяльність та її вплив на довкілля
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: використовувати цифрові технології для ефективної комунікації, активної участі в суспільному житті, співпраці з іншими особами для досягнення особистих чи соціальних цілей; знаходити, представляти, добирати, перетворювати, аналізувати, узагальнювати та логічно організовувати інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту (особистого, родинного, суспільного) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів; критично оцінювати достовірність і надійність інформації, різні аспекти цифрового контенту щодо здоров'я, безпеки та добробуту; безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в повсякденному житті (цифровий добробут); протидіяти дезінформації щодо причин, перебігу, стану, наслідків подій і процесів соціального, техногенного та природного характеру; виявляти інфомедійну грамотність і дотримуватися принципів академічної доброчесності під час використання інтернет-ресурсів щодо здоров'я, безпеки та добробуту ставлення: дотримання безпечного, відповідального та етичного спілкування в інформаційних мережах; усвідомлення переваг, впливу та загроз використання інформаційно-комунікаційних технологій; розуміння проблем і наслідків комп'ютерної залежності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Навчання впродовж життя	уміння:
	визначати власний стиль і способи індивідуального ефективного навчання, раціонально планувати час;
	здійснювати самооцінювання та самоконтроль, розробляти і використовувати індивідуальні навчальні стратегії, які передбачають раціональне планування, рефлексію та оцінювання результатів;
	визначати мету навчальної діяльності, застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення мети;
	керувати своїм навчанням, за потреби звертатися по допомогу до компетентних осіб
	ставлення:
	усвідомлення власних освітніх потреб, цінності нових знань і вмінь;
	зацікавленість у пізнанні світу;
	розуміння важливості навчання впродовж життя;
	позитивне ставлення до помилок, виявлення відкритості до критики, здатність долати труднощі та реагувати на зміни, мотивація та інтерес до навчання впродовж життя, впевненість в успішності власного навчання як засобу підвищення рівня добробуту та збереження здоров’я
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	уміння:
	діяти як відповідальний громадянин, брати конструктивну участь у громадській діяльності, яка стосується, зокрема, здоров’я, безпеки та добробуту;
	виявляти закономірності в розвитку демократії та суспільної довіри;
	застосовувати здобуті в соціальній і здоров’язбережувальній освітній галузі знання та набуті

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України; ставлення: повага до прав людини; сприйняття демократичних цінностей; усвідомлення потреби соціальної справедливості, необхідності стати на захист України та її інтересів; відповідальність за особистий і суспільний добробут; повага до історичного минулого України Соціальні компетентності уміння: пропагувати інформацію про здоров'я, безпеку та добробут, оборонну свідомість та власним прикладом демонструвати безпечну поведінку, що сприяє здоров'ю та добробуту; підтримувати власне здоров'я та добробут, вести здоровий спосіб життя; виявляти толерантність і розуміння різних поглядів, переконань; конструктивно керувати емоціями; адекватно реагувати на конфліктні ситуації; створювати атмосферу довіри; працювати в команді, планувати власну та групову роботу, підтримувати і допомагати іншим, заохочувати до досягнення спільної мети;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	обстоювати інтереси особистого, сімейного та суспільного добробуту; конструктивно комунікувати в різних середовищах, діяти відповідально в різних життєвих ситуаціях, зокрема в небезпечних, надавати першу допомогу; дотримуватися правил безпечної, відповідальної та етичної поведінки; оцінювати ризики, аналізуючи об'єктивні та суб'єктивні фактори впливу, розрізняти прийнятні та неприйнятні ризики ставлення: усвідомлення активної життєвої позиції і власної відповідальності за досягнення добробуту шляхом створення власного безпечного стилю життя; повага до себе та інших осіб, готовність брати на себе відповідальність; готовність до співпраці, наполегливість, чесність, толерантність, чуйність, емпатія; усвідомлення індивідуального здоров'я як суспільної цінності; відповідальність за збереження здоров'я майбутніх поколінь; відповідальне ставлення до здоров'я, безпеки та добробуту (особистого, родинного, суспільного); усвідомлення цінності родини, подружнього життя, материнства/батьківства
Культурна компетентність	уміння: розвивати емоційно-почуттєву сферу на основі сприймання мистецтва, застосовувати творчі здібності та життєві навички в різних ситуаціях; коригувати власний психоемоційний і фізичний стан за допомогою мистецтва; критично оцінювати вплив культури на здоров'я, безпеку та добробут (особистий, родинний, суспільний);

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	аналізувати досягнення української культури та культур інших народів
	ставлення:
	сприйняття мистецтва як засобу самоідентифікації, передачі духовних цінностей;
	етичне та відповідальне ставлення до інтелектуальної власності;
	свідоме ставлення і розвиток власної національної культури та історичної спадщини;
	повага до культури інших країн;
	піклування про пам’ятки української і світової культури;
	розуміння власної національної культури;
	осмислення значення мистецтва в історичному контексті
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння:
	визначати власні слабкі та сильні сторони для проектування майбутньої професійної діяльності та власного добробуту;
	формувати шляхи реалізації власних освітньо-професійних цілей та особистісного потенціалу;
	діяти в непередбачуваних ситуаціях, визначати мету і досягати її, прогнозувати та оцінювати ризики прийняття рішень;
	критично мислити, ініціювати та реалізувати соціальні проекти, які мають культурну, комерційну або суспільну цінність;
	вирізняти чинники фінансового добробуту, які мають позитивний вплив на здоров’я, безпеку та добробут;
	планувати та контролювати власні доходи і витрати;
	оцінювати вартість витрат на підтримання здоров’я і порівнювати ці витрати з витратами на

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	лікування та реабілітацію; розуміти законодавче підґрунтя економічних процесів (права та обов'язки, захист прав споживачів тощо) ставлення: усвідомлення важливості володіння інструментами планування та контролю доходів і витрат для майбутнього добробуту; розуміння важливості ощадливості та раціонального використання коштів

Базові знання

Безпека: цінність життя; національна безпека; глобальна безпека; система безпеки України; нормативно-правова база щодо права на безпеку людини; загрози для безпеки; види небезпек (природна, техногенна, соціальна); безпечний простір (екологічний, фізичний, психологічний та інформаційний); безпечне дозвілля; безпечне спілкування; безпечне споживання; алгоритми та протоколи дій (небезпечні ситуації, домедична допомога); допомога собі та іншим в разі небезпеки; стратегія безпечної поведінки; готовність до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності і територіальної цілісності України.

Здоров'я: цінність здоров'я; громадське здоров'я; нормативно-правова база щодо забезпечення права громадян України на охорону здоров'я; медицина; галузі та розділи медицини; медична освіта та професії; взаємозв'язок складників здоров'я (фізичне, репродуктивне та сексуальне, психічне, емоційне, соціальне); захворювання та їх наслідки; профілактика неінфекційних та інфекційних захворювань; вікові зміни організму; репродуктивне та сексуальне здоров'я; інфекції, які передаються статевим шляхом; соціально небезпечні хвороби та профілактика їх; психічне та емоційне здоров'я; розвиток особистості, її психічних процесів; розв'язання конфліктних ситуацій; стресостійкість; саморегуляція; соціальні детермінанти здоров'я; сім'я; відповідальне батьківство; наслідки соціальних впливів на здоров'я; культура здоров'я.

Добробут: сенс життя; ідеали та світогляд; життєва самоідентифікація; суспільний і особистий добробут; складники добробуту; складники якості життя; уміння вчитися впродовж життя; менеджмент навчання; ініціативність; ефективна співпраця; ефективне спілкування; самоаналіз; самоконтроль; особистісний розвиток; нахили, здібності; майбутня кар'єра; планування освітньо-професійного розвитку; власні слабкі та сильні сторони в проекції на майбутню професійну діяльність і власний добробут; власна діяльність для успішного майбутнього; ринок праці; законодавство про працю; соціальні та економічні можливості і виклики сучасного суспільства; економіка; потреби та ресурси; доходи та витрати; культура споживання; фінансова грамотність; фінансові ризики; фінансова стратегія; баланс життя; фінансове здоров'я; соціальна, культурна та економічна цінність; емоційний інтелект; підприємливість; ідеї та можливості; ресурси; діяльність із створення цінності для інших осіб; моральні та етичні цінності; етична поведінка; відповідальне споживання; доброчинність; допомога іншим особам; підтримка осіб з особливими потребами та осіб з інвалідністю; гуманне ставлення до живих істот; соціальні проекти; спонсорство; меценатство; волонтерство; волонтерський рух в Україні.

_____

Додаток 16
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в соціальній і здоров’язбережувальній освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Турбота про особисте здоров’я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на фактори і діяльність, що становлять загрозу для власного та суспільного життя, здоров’я та добробуту			
Діє відповідально [СЗО 1.1]	бере на себе відповідальність за збереження, формування і розвиток власних здоров’я, безпеки та добробуту та здоров’я, безпеки і добробуту інших осіб на основі особистих і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1]	аналізує вияви відповідальної і безвідповідальної поведінки в соціальному, родинному і природному середовищі з урахуванням суспільно-державних (національних) та особистих цінностей [12 СЗО 1.1.1-1]	обґрунтовує важливість усвідомленого ставлення і діяльності щодо розвитку власного освітньо-професійного шляху з урахуванням особистих можливостей, ресурсів, потреб і обмежень та суспільно-державних запитів [12 СЗО 1.1.1-1 П]
		застосовує інформацію щодо роботи служб, які надають компетентну і фахову допомогу, та за потреби відповідально її застосовує [12 СЗО 1.1.1-2]	демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		обґрунтовує важливість збереження українських суспільно-державних (національних) цінностей для забезпечення особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.1-3]	
	втілює в життєдіяльність оптимальні стратегії відповідальної поведінки для забезпечення особистого та суспільного добробуту на основі суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.2]	обґрунтовує оптимальні стратегії відповідальної поведінки щодо збереження здоров'я, формування і розвитку безпеки та добробуту [12 СЗО 1.1.2-1]	визначає та застосовує оптимальні стратегії поведінки, пов'язані із збереженням українських суспільно-державних (національних) цінностей для забезпечення особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-1 П]
		аналізує та моделює втілення у власне життя оптимальних стратегій безпечної поведінки для збереження власного життя та здоров'я, а також життя і здоров'я інших осіб у різних життєвих ситуаціях [12 СЗО 1.1.2-2]	пропагує та поширює науково обґрунтовані знання щодо відповідальної безпечної поведінки для збереження власного життя та здоров'я, а також життя і здоров'я інших осіб та забезпечення добробуту на основі суспільно-державних

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			(національних) цінностей [12 СЗО 1.1.2-2 П]
		обґрунтовує роль громадянської активності та оборонної свідомості для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3]	відповідально виконує обрані чи покладені обов'язки у межах навчальної, проектної, волонтерської діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]
			обґрунтовує значення готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності України [12 СЗО 1.1.2-4 П]
Обстоює права та інтереси власні та інших осіб [СЗО 1.2]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]	запобігає виникненню ситуацій неповаги до прав людини, приниження гідності себе та інших осіб [12 СЗО 1.2.1-1]	обстоює права свої та інших осіб шляхом звернення до відповідних органів правового захисту як України, так і міжнародних організацій, зокрема іноземною мовою [12 СЗО 1.2.1-1 П]
		вміє застосовувати стандартні моделі поведінки в ситуаціях	аргументовано обстоює думку про те, що збереження власного

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		порушення прав людини [12 СЗО 1.2.1-2]	здоров’я, власної безпеки та добробуту є правом кожного громадянина [12 СЗО 1.2.1-2 П]
		читає із розумінням документи, які гарантують права громадян, і вміє використовувати здобуті знання під час вирішення ситуацій, пов’язаних із здоров’ям, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1-3]	аналізує документи, які гарантують права та обов’язки громадян, пов’язані із забезпеченням добробуту України, та застосовує їх [12 СЗО 1.2.1-3 П]
	обстоює інтереси людини, пов’язані із збереженням здоров’я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.2]	визначає та пояснює інтереси людей з іншими переконаннями з питань збереження здоров’я, безпеки та добробуту [12 СЗО 1.2.2-1]	аналізує ситуацію із захисту інтересів осіб, ураховуючи нормативно-правову базу, зокрема іноземною мовою [12 СЗО 1.2.2-1 П]
Надає допомогу [СЗО 1.3]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних	володіє вміннями надання домедичної допомоги з урахуванням оцінки ризиків, власних можливостей і	науково обґрунтовує протокольні вимоги/дії щодо особливостей надання домедичної допомоги [12 СЗО 1.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]	дотримання правил безпеки [12 СЗО 1.3.1-1]	
		практично застосовує відповідні протоколи і алгоритми надання допомоги собі та іншим особам за потреби [12 СЗО 1.3.1-2]	застосовує техніки психологічної допомоги собі та іншим у кризових і стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-2 П]
		застосовує техніки самодопомоги в кризових і стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-3]	вміє надати інформаційно-консультаційну підтримку щодо застосування відповідних протоколів і алгоритмів надання домедичної допомоги та роботи українських і міжнародних служб допомоги [12 СЗО 1.3.1-3 П]
	запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії з іншими особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]	ідентифікує способи запобігання виникненню конфліктних ситуацій і вирішення їх самостійно та у взаємодії з іншими особами [12 СЗО 1.3.2-1]	володіє базовими стратегіями медіації та застосовує їх для вирішення конфліктних ситуацій з урахуванням безпекового фактора [12 СЗО 1.3.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		оцінює ризики і надає допомогу іншим особам у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2-2]	пояснює принципи і правила першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях [12 СЗО 1.3.2-2 П]
		розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб у разі виникнення в них проблемних ситуацій (фізичних, психічних, соціальних) [12 СЗО 1.3.2-3]	
	2. Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, покращення здоров'я та добробуту		
Розпізнає небезпечні ситуації [СЗО 2.1]	зіставляє прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та непрогнозовані життєві ситуації [12 СЗО 2.1.1-1]	досліджує прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації з використанням різних джерел інформації та знань з різних галузей [12 СЗО 2.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		визначає ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2]	класифікує ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2 П]
Прогнозує наслідки [СЗО 2.2]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення надзвичайних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-1]	аналізує, визначає та узагальнює рівні конкретних ризиків у професійній діяльності для власного здоров’я, безпеки та добробуту, а також для здоров’я, безпеки та добробуту інших осіб [12 СЗО 2.2.1-1 П]
		аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2]	аналізує ймовірні ризики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності з використанням науково-обґрунтованих досліджень [12 СЗО 2.2.1-2 П]
		здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]	визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв’язків [12 СЗО 2.2.2-1]	досліджує наслідки ризиків небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, використовуючи різноманітні джерела інформації [12 СЗО 2.2.2-1 П]
		прогнозує наслідки безвідповідальних статевих стосунків [12 СЗО 2.2.2-2]	прогнозує ймовірні моделі розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причиново-наслідкових зв’язків [12 СЗО 2.2.2-2 П]
		прогнозує наслідки порушення правил техніки безпеки на робочому місці [12 СЗО 2.2.2-3]	
Приймає рішення [СЗО 2.3]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих	обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки,	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]	здоров’я та добробуту з урахуванням аналізу опрацьованої інформації та ймовірних моделей небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.3.1-1] презентує обрану стратегію власного способу життя та обґрунтовує її з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1-2]	
Поводиться безпечно [СЗО 2.4]	демонструє безпечну поведінку вдома, у закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях, запобігає виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1]	визначає алгоритм і моделює безпечну поведінку для запобігання виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1-1]	складає інструкції щодо запобігання виникненню небезпечних ситуацій різного характеру і безпечної поведінки у разі виникнення небезпечних ситуацій з урахуванням нормативно-правової бази [12 СЗО 2.4.1-1 П]
		обирає безпечні моделі поведінки у разі виникнення небезпеки невизначеного характеру [12 СЗО 2.4.1-2]	моделює свою поведінку, уникаючи ситуацій підвищеної небезпеки з урахуванням її впливу на власні безпеку, життя та здоров’я, а також на безпеку,

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
			життя та здоров’я інших осіб [12 СЗО 2.4.1-2 П]
		презентує стратегії безпечної поведінки у різних заходах, які ґрунтуються на знаннях, здобутих під час критичного сприймання інформації з різних джерел [12 СЗО 2.4.1-3]	
		безпечно і конструктивно виявляє емоції, допомагає іншим під час стресових ситуацій [12 СЗО 2.4.1-4]	
		демонструє відповідальне ставлення до обрання рішень, які стосуються власного життя і здоров’я [12 СЗО 2.4.1-5]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	3. Аргументований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків та ризиків		
Обмірковує альтернативи власних дій і рішень [СЗО 3.1]	визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1]	аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень для забезпечення здорового способу життя, ураховуючи користь для себе та інших осіб [12 СЗО 3.1.1-1] вміє вирізняти прийнятні та неприйнятні альтернативні рішення і ризики для здоров'я, безпеки та добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій [12 СЗО 3.1.1-2] обґрунтовує альтернативи споживчого вибору використовує можливості дізнатися про безпечність продуктів і виробництва для підтримки здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1-3]	активно шукає, порівнює та зіставляє різні джерела інформації, оцінюючи їх надійність і достовірність, визначає власні альтернативні дії щодо здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Приймає зміни власного організму [СЗО 3.2]	сприймає вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання і розвитку, зумовлений різними факторами [12 СЗО 3.2.1]	сприймає вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання і розвитку, зумовлений різними факторами [12 СЗО 3.2.1-1] сприймає зміни свого організму і особливості стану здоров’я [12 СЗО 3.2.1-2] моделює алгоритми звернення за консультацією щодо власного розвитку і здоров’я до компетентних фахівців [12 СЗО 3.2.1-3] читає, розуміє і аналізує науково-популярні тексти щодо змін організму людини відповідно до віку [12 СЗО 3.2.1-4]	досліджує моделі поведінки, спрямовані на покращення стану організму, ураховуючи вікові зміни як закономірний процес [12 СЗО 3.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Аналізує вплив поведінки на здоров’я [СЗО 3.3]	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров’я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1]	аналізує власну поведінку та вміє оцінити наслідки в короткостроковій і тривалій перспективі для себе і для інших осіб [12 СЗО 3.3.1-1] оцінює ймовірну вартість витрат на підтримання здоров’я та порівнює такі витрати з витратами на лікування і реабілітацію [12 СЗО 3.3.1-2] обґрунтовує наслідки власних дій щодо безпеки і здоров’я та їх вплив на інших осіб [12 СЗО 3.3.1-3]	
	здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров’я, а також на безпеку, життя і здоров’я інших осіб [12 СЗО 3.3.2]	оцінює важливий вплив відповідальної поведінки на власні безпеку, життя, здоров’я і добробут тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.2-1]	обґрунтовує та оцінює вплив власної поведінки та поведінки інших осіб на власні безпеку, життя і здоров’я та на безпеку, життя і здоров’я інших осіб на прикладах власних знань і досвіду та відповідних джерел інформації [12 СЗО 3.3.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		оцінює вагомість норм безпечної поведінки для власного життя, здоров'я, добробуту з урахуванням традицій, звичаїв, сучасних тенденцій як захисту власних інтересів, так і інших осіб [12 СЗО 3.3.2-2]	
Здійснює вибір, що приносить користь і задоволення (радість) [СЗО 3.4]	аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту [12 СЗО 3.4.1]	моделює поведінку, яка приносить користь і задоволення для здоров'я і життя, зважаючи на вплив зовнішніх факторів [12 СЗО 3.4.1-1]	розуміє роль рішень на рівні органів влади для збереження індивідуального і колективного здоров'я [12 СЗО 3.4.1-1 П]
		уміє робити вибір на користь власного здоров'я і безпеки [12 СЗО 3.4.1-2]	бере участь у поширенні знань про важливу роль здорового способу життя серед населення [12 СЗО 3.4.1-2 П]
		аналізує та оцінює власне хобі щодо користі, задоволення з урахуванням сприяння безпеці, збереженню здоров'я,	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		добробуту [12 СЗО 3.4.1-3]	
	4. Підприємливість та етична поведінка для покращення здоров’я, безпеки і добробуту		
Вчиться вчитися [СЗО 4.1]	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]	обґрунтовує необхідність вибору на користь навчання впродовж життя на основі життєвих прикладів та інформації з різних джерел [12 СЗО 4.1.1-1]	досліджує необхідність навчання впродовж життя як ключової компетентності, визначеної у нормативно-правових актах [12 СЗО 4.1.1-1 П]
		демонструє здатність навчатися спільно та автономно і самостійно організувати навчання [12 СЗО 4.1.1-2]	досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П]
	створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]	визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності на основі самоаналізу і потреби в самореалізації [12 СЗО 4.1.2-1]	досліджує ефективні стратегії навчання для розвитку власної освітньої траєкторії [12 СЗО 4.1.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		обирає доцільні інструменти та методи навчання, різноманітні способи розвитку своїх здатностей, пріоритетів і потреб [12 СЗО 4.1.2-2] створює власну освітню траєкторію з урахуванням власних потреб і запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2-3]	шукає можливості зміцнення своїх сильних сторін та зменшення або компенсації своїх слабкостей для розвитку власної освітньої траєкторії [12 СЗО 4.1.2-2 П]
Знаходить і перевіряє інформацію [СЗО 4.2]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]	аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1] використовує підходи щодо уникнення небезпечного/шкідливого контенту і залучення до його поширення [12 СЗО 4.2.1-2]	активно шукає, порівнює різні джерела інформації щодо зменшення впливу неправдивої інформації щодо здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1 П] створює власний медіапродукт щодо безпеки, здоров'я і добробуту з використанням принципу медіаграмотності [12 СЗО 4.2.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] уміє розпізнавати приховану рекламу як комерційного, так і соціального характеру [12 СЗО 4.2.1-4]	
Діє ефективно та самостійно [СЗО 4.3]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1]	визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1] розпізнає і реалізує нові можливості власного розвитку в законний спосіб на основі самостійного аналізу досвіду та отриманих уроків [12 СЗО 4.3.1-2]	експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дії [12 СЗО 4.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		аналізує прояви тиску та маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам [12 СЗО 4.3.1-3]	
Спілкується конструктивно [СЗО 4.4]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [СЗО 4.4.1]	знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1] вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2]	демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]
Виявляє культуру споживання [СЗО 4.5]	демонструє свідому поведінку і раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]	здійснює раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей на основі їх впливу на здоров’я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-1]	досліджує вплив культури споживання з метою вироблення рекомендацій щодо покращення здоров’я, безпеки та добробуту місцевої громади і суспільства [12 СЗО 4.5.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		здійснює раціональний вибір з урахуванням фізіологічних, соціальних, моральних і духовних потреб [12 СЗО 4.5.1-2]	
		досліджує вибір матеріальних і культурних цінностей і критично оцінює їх вплив на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-3]	
Планує майбутнє [СЗО 4.6]	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1]	визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]	пояснює, що діяльність із створення цінності може набувати різних форм (бізнес, соціальне підприємництво тощо) [12 СЗО 4.6.1-1 П]
		визначає різницю між соціальною, культурною і економічною цінністю [12 СЗО 4.6.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]	
	моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]	ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	досліджує та презентує можливості для перетворення ідей в особисту, соціальну і професійну діяльність [12 СЗО 4.6.2-1 П]
		конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін як можливість нового рішення для задоволення своїх потреб [12 СЗО 4.6.2-2]	
		вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності та досягнення цілей в умовах швидких змін і складнощів [12 СЗО 4.6.2-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Співпрацює для досягнення результату діяльності [СЗО 4.7]	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності, спрямованої на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.7.1]	пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]	досліджує причини і наслідки ігнорування можливостей запобігання конфліктам [12 СЗО 4.7.1-1 П]
		демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій в команді, вирішує їх у разі виникнення, використовуючи ефективні методи [12 СЗО 4.7.1-2]	досліджує різні моделі створення команд і командної роботи за різних умов у різних життєвих ситуаціях [12 СЗО 4.7.1-2 П]
		демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює власні сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, зважаючи на обставини [12 СЗО 4.7.1-3]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Поводиться етично [СЗО 4.8]	демонструє і пропагує поведінку з урахуванням норм етики та моралі суспільства, суспільних цінностей, прав людини і соціальної справедливості [12 СЗО 4.8.1]	визначає вплив різних форм дискримінації на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.8.1-1]	поширює і детально роз'яснює користь поведінки, вільної від дискримінації, стереотипів та упереджень з урахуванням норм екологічної етики, етичного поводження з живою природою [12 СЗО 4.8.1-1 П]
		оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, сім'ю, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]	
Планує, запроваджує і оцінює фінансові рішення [СЗО 4.9]	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]	обґрунтовує фінансові рішення і моделює обачливу фінансову поведінку для досягнення цілей у законний спосіб на основі аналізу та застосування економічних знань [12 СЗО 4.9.1-1]	розуміє сутність підприємництва, фінансового планування та бюджету [12 СЗО 4.9.1-1 П]
		розрізняє форми особистої зайнятості [12 СЗО 4.9.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		розуміє, як формується винагорода за працю [12 СЗО 4.9.1-3]	
Підтримує доброчинність [СЗО 4.10]	ініціює, розробляє та реалізує доброчинні проекти, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]	пояснює доброчинну (волонтерську) діяльність як вияв соціальної відповідальності та суспільно-корисної діяльності [12 СЗО 4.10.1-1]	ініціює, розробляє та реалізує доброчинні проекти щодо здоров'я, безпеки та добробуту на місцевому, регіональному і міжнародних рівнях, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1-1 П]
		розробляє доброчинні проекти щодо здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.10.1-2]	
Планує освітньо-професійний розвиток [СЗО 4.11]	аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням власних здібностей, цінностей, інтересів, ресурсів і можливостей [12 СЗО 4.11.1]	оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1]	аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням імовірних обраних професій і можливостей подальшого навчання та розвитку кар'єри [12 СЗО 4.11.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		аналізує пропозиції закладів освіти, критерії зарахування, аналізуючи різні джерела інформації [12 СЗО 4.11.1-2] планує різні варіанти освітньо-професійного шляху на основі балансу власних ресурсів і цінностей, інформації щодо ринку праці, аналізуючи наслідки власних рішень [12 СЗО 4.11.1-3] аналізує варіанти власних рішень без впливу упереджень щодо професій і гендерно-рольових моделей [12 СЗО 4.11.1-4]	досліджує ринок праці на локальному рівні [12 СЗО 4.11.1-2 П]

Додаток 17
до Державного стандарту

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: інтерпретувати і коментувати створені чи перекладені державною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні та актуальні для суспільства теми; знаходити і застосовувати інформацію та використовувати різні види джерел, використовувати аргументацію та контраргументацію; коректно застосовувати понятєво-термінологічний апарат громадянської та історичної освітньої галузі створювати тексти та медіатексти на історичну і суспільно значущу тематику; застосовувати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції ставлення: повага до права і законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державотворчого чинника української нації; усвідомлення цінності кожної мови; критичне сприйняття інформації історичного і суспільно-політичного характеру; позитивне та соціально відповідальне використання мови
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: читати і розуміти науково-популярні публікації, публіцистичні та художні твори рідною

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
іноземними мовами	мовою в межах тематики галузі; знаходити потрібну інформацію рідною мовою за тематикою галузі; застосовувати рідною мовою основну термінологію в межах громадянської та історичної галузі; створювати рідною мовою тексти та медіатексти, вести дискусію на історичну і суспільно значущу тематику, зокрема щодо спільноти, регіону та/або країни, з якою пов’язане походження родини ставлення: повага до рідної мови, розуміння її цінності як ознаки належності до етнічної/національної спільноти; інтерес до різних мов і міжкультурного спілкування, повага до мовного розмаїття Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння: читати і розуміти науково-популярні публікації, публіцистичні та художні твори іноземними мовами в межах тематики громадянської та історичної галузі; знаходити потрібну інформацію іноземними мовами за тематикою галузі; створювати іноземною мовою тексти та медіатексти, вести дискусію на історичну і суспільно значущу тематику, зокрема щодо країни, мову якої вивчає; спілкуватися з носіями інших мов для обміну історичною, правовою та іншою актуальною для суспільства інформацією ставлення: інтерес до історії та сучасності інших країн, до різних мов і міжкультурного спілкування;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	визнання важливості іноземних мов для отримання інформації про світ
Математична компетентність	уміння: оперувати числовими та статистичними даними, математичними поняттями для пояснення минулого і сучасних суспільних подій; представляти дані в різних формах (текст, графік, таблиця, схема тощо); вирізняти і зіставляти дані з різних інформаційних джерел; використовувати математичні методи та дані, розуміти способи маніпулювання ними ставлення: готовність застосовувати математичні методи і моделі для опису та пояснення подій минулого, сучасних соціальних, політичних, економічних проблем; визнання важливості математичного опрацювання даних для створення науково обґрунтованих висновків
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	уміння: формулювати ідеї та пропозиції щодо гармонізації взаємодії людини і довкілля; характеризувати значення та вплив технологій і наукових досягнень на перебіг історичних і сучасних подій, явищ і процесів ставлення: готовність застосовувати природничі наукові знання для пояснення світу в минулому і сьогоденні; інтерес до наукових досягнень і здобутків у сфері природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сталого розвитку

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інноваційність	уміння: генерувати нові ідеї, оцінювати їх переваги і ризики для підвищення рівня суспільного добробуту; наводити історичні та сучасні приклади впливу інновацій на суспільне життя ставлення: готовність ініціювати, критично оцінювати та впроваджувати інновації, які забезпечують сталий розвиток місцевої громади і суспільства; інтелектуальна сміливість; ініціативність
Екологічна компетентність	уміння: визначати ризики та наслідки впливу людини на довкілля, передбачати ймовірність екологічних загроз; критично оцінювати роль людини і держав у досягненні Цілей сталого розвитку ООН, моделювати свою поведінку з урахуванням зазначених Цілей ставлення: готовність реагувати на ризики екологічних небезпек; усвідомлення важливості захисту довкілля, сприяння сталому розвитку суспільства як на локальному, так і на глобальному рівні
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: застосовувати цифрові технології для пошуку, добору, перевірки, впорядкування і поширення історичної та соціальної інформації;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	критично оцінювати онлайн-медіа, виявляти маніпуляції історичною та суспільно значущою інформацією під час аналізу;
	дотримуватися принципів академічної свободи і доброчесності та етичних норм у роботі з інформацією та спілкуванні онлайн;
	застосовувати правила особистої кібербезпеки
	ставлення:
	критичне ставлення до інформації, незалежно від її джерела;
	відповідальне використання онлайн-ресурсів;
	повага до інтелектуальної власності
Навчання впродовж життя	уміння:
	окреслювати власну освітню траєкторію;
	аргументувати важливість навчання впродовж життя для людини і суспільства;
	аналізувати та узагальнювати здобуту інформацію
	ставлення — відкритість до постійного самонавчання і взаємонавчання, бажання ділитися здобутими знаннями
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	уміння:
	моделювати власну поведінку як активного та відповідального громадянина України, представника громадянського суспільства, який усвідомлює власну відповідальність за розвиток успішної держави та важливість турботи про благо українського народу;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	обстоювати власну громадянську позицію щодо локальних, національних і глобальних викликів; протистояти проявам негативних стереотипів і узагальнень, мови ворожнечі в обговоренні проблем суспільства та різних соціальних груп, дискримінації та насильству; пропонувати шляхи розв'язання проблем різних спільнот, зважаючи на інтереси їх представників; конструктивно співпрацювати з іншими, ініціювати та/або брати участь у соціальних проектах, громадських заходах; аналізувати та оцінювати ідеологію і діяльність політичних партій, громадських об'єднань і визначати їх роль у розвитку демократичного суспільства в історичній ретроспективі; застосовувати здобуті в громадянській та історичній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України, зокрема для виконання свого конституційного обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України ставлення: стійке усвідомлення свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством; повага до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави; усвідомлення необхідності підтримувати розвиток демократичного суспільства та утверджувати верховенство права; громадянська стійкість як здатність виявляти свою національну і громадянську ідентичність у повсякденному житті та в умовах негативного зовнішнього впливу;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	готовність громадянина до захисту незалежності і територіальної цілісності України; свідоме сприйняття та готовність до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України, державної незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу; готовність до національного спротиву; усвідомлення суспільної значущості та поваги до військової служби; повага до прав і свобод людини та демократичних цінностей; самоповага, повага до прав і свобод людини, визнання рівних і невід'ємних прав кожної людини нульова толерантність до корупції в усіх її проявах, нерівності та недоброчесності, дискримінації та насильства Соціальні компетентності уміння: ідентифікувати себе як громадянина України, представника різних спільнот; обстоювати в дискусії власні погляди та переконання, конструктивно спілкуватися на різноманітні актуальні теми історії та суспільства; ілюструвати історичними прикладами конструктивні шляхи розв'язання соціальних конфліктів; взаємодіяти, досягати порозуміння з особами з відмінними цінностями та ідеями на основі власного досвіду, досвіду інших осіб, зокрема історичного

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення: стійке усвідомлення належності до української нації як самобутньої спільноти, об’єднаної назвою, національними і культурними символами, історичною пам’яттю, українською мовою та комплексом духовно-культурних цінностей; поціновування людини, її життя, здоров’я, честі та гідності, недоторканності і безпеки; повага до етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин (спільнот) України; повага до законів і традицій, досвіду інших народів, релігій і культур; толерантність щодо позиції іншої особи, громадської думки, виявів соціальної поведінки, способу життя інших осіб; підтримка громадських проектів та ініціатив, спрямованих на розв’язання актуальних суспільних проблем; готовність до активної участі в суспільному житті; усвідомлення власної відповідальності за розвиток успішної держави та важливості турботи про благо українського народу; готовність до пошуку компромісів або взаємовигідних рішень під час розв’язання міжособистісних і соціально-політичних суперечностей
Культурна компетентність	уміння: досліджувати тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; аналізувати надбання української національної культури в європейському і світовому контекстах; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого і сьогодення, осмислювати

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	твори мистецтва в історичному і сучасному контексті; характеризувати різні культури, їх цінності, традиції тощо; оцінювати вплив належності до різних спільнот на формування поглядів і переконань особи брати участь у збереженні пам’яток культурної спадщини ставлення: шанобливе ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин (спільнот), інших держав і народів; поціновування соціального і культурного різноманіття, повага до своєї та інших культур; відкритість до міжкультурного діалогу
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння: використовувати досвід пізнання історії для обрання дієвих життєвих стратегій; активно діяти, виявляти ініціативу, кмітливість та інтерес на шляху до досягнення мети; оцінювати зміни в минулому і сучасності, їх ризики та переваги для добробуту власного і спільноти; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти, оцінювати їх ефективність, представляти результати; характеризувати вплив психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях; визначати способи реалізації власних економічних інтересів з дотриманням вимог законодавства і прав інших осіб

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення: відкритість до нових ідей, економічних і соціальних можливостей і викликів, з якими стикається суспільство; прагнення до діяльності, що сприяє досягненню суспільного добробуту; зваженість в ухваленні рішень у фінансових питаннях і господарській діяльності; відповідальність за результат власної та командної діяльності

Базові знання

Людина і природа: сталий розвиток, глобальні проблеми людства, зелене споживання.

Людина і світ матеріальних речей: науково-технічний прогрес, роботизація, особливості різних економічних систем, постіндустріальна/інформаційна економіка.

Людина і суспільство: медіаграмотність, сучасні соціокультурні феномени (онлайн-спільноти, субкультури, лідери думок, соціальні рухи тощо), розвиток засобів зв’язку та засобів масової інформації, становище жінки і чоловіка в сучасному суспільстві, права спільнот і рівність, механізми запобігання та протидії всім формам дискримінації та насильства, підприємливість і фінансова грамотність, фінансова безпека, постіндустріальне/інформаційне суспільство, глобалізація, міграція.

Людина і влада: воєнні конфлікти, війна росії проти України, міжнародне гуманітарне право, історія боротьби за права людини, Перша і Друга світові війни, холодна війна, гібридні війни, міжнародні злочини, злочини проти людяності, проблема тероризму, державотворчі процеси на теренах України у XX — на початку XXI століття дисидентський рух, міжнародні інтеграційні об’єднання, демократія і тоталітаризм, деколонізація і розвиток національних держав, електронна демократія.

Людина і світ уявлень та ідей: історія ідеологій і політичних течій, прогнозування розвитку подій і процесів, популізм, культура і релігія в сучасному світі.

Додаток 18
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти
в громадянській та історичній освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв’язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства			
Орієнтується в історичному часі [ГІО 1.1]	виявляє суб’єктивність відчуття часу [12 ГІО 1.1.1]	пояснює особливості сприйняття і перебігу часу в різні історичні періоди [12 ГІО 1.1.1-1]	пояснює особливості сприйняття перебігу, цінності часу різними спільнотами в різні історичні періоди [12 ГІО 1.1.1-1 П]
	вільно оперує одиницями виміру історичного часу [12 ГІО 1.1.2]	визначає тривалість (хронологічні межі) історичних явищ і процесів [12 ГІО 1.1.2-1]	
		застосовує критерії періодизації історичного минулого [12 ГІО 1.1.2-2]	виявляє пов’язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГІО 1.1.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розкриває взаємозв'язки і тяглість суспільного розвитку [ГІО 1.2]	оцінює взаємовпливи історичних подій, явищ, процесів, вчинків історичних осіб [12 ГІО 1.2.1]	виявляє зв'язки між минулим і сучасністю (історичне значення факту), взаємовпливи історичних явищ і процесів, висловлює думку щодо ролі історичних осіб [12 ГІО 1.2.1-1] встановлює вплив особистості на історію [12 ГІО 1.2.1-2] характеризує вплив історичних процесів на людину і спільноти [12 ГІО 1.2.1-3]	обґрунтовує нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку [12 ГІО 1.2.1-1 П]
Виявляє і прогнозує суспільні (історичні) зміни [ГІО 1.3]	здійснює періодизацію історичних процесів [12 ГІО 1.3.1]	виокремлює етапи історичних процесів на основі усталених критеріїв [12 ГІО 1.3.1-1]	здійснює періодизацію історичних процесів на основі альтернативних критеріїв [12 ГІО 1.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	визначає тенденції розвитку суспільства, характерні для епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2]	виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2-1]	застосовує поняття “прогрес” для оцінювання змін, які відбулись або відбуваються сьогодні [12 ГІО 1.3.2-1 П]
		оцінює історичні зміни [12 ГІО 1.3.2-2]	розробляє моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГІО 1.3.2-2 П]
	2. Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і довкілля		
Орієнтується в соціально-історичному просторі [ГІО 2.1]	характеризує геополітичний простір окремих державних і суспільних утворень минулого і сьогодення [12 ГІО 2.1.1]		досліджує етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об’єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГІО 2.1.1-1 П]
		виявляє зміни в розташуванні просторово-історичних об’єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів	характеризує геополітичне становище України та інших держав у минулому і тепер [12 ГІО 2.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		державних утворень [12 ГІО 2.1.1-2] характеризує геополітичне становище в минулому і тепер на теренах України та її історичного оточення [12 ГІО 2.1.1-3]	
Виявляє взаємодію природного і соціального середовищ [ГІО 2.2]	характеризує історико-географічні і економічні регіони, кордони держав, налагодження торговельних відносин і міжетнічної взаємодії, розгортання процесів глобалізації [12 ГІО 2.2.1]	визначає природні і соціальні фактори, що сприяли формуванню історико-географічних, економічних та етнічних регіонів, кордонів держав, встановленню торговельних відносин і міжетнічної взаємодії, розгортанню процесів глобалізації [12 ГІО 2.2.1-1]	характеризує взаємозв’язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їх геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГІО 2.2.1-1 П]
		досліджує екологічні, економічні і демографічні проблеми, пропонує заходи щодо їх розв’язання [12 ГІО 2.2.1-2]	порівнює ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГІО 2.2.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		визначає тенденції розвитку соціально-історичного простору під впливом природних факторів і діяльності людини [12 ГІО 2.2.1-3]	оцінює можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГІО 2.2.1-3 П]
			досліджує моделі відбудови суспільства і економіки після катастроф, воєн, епідемій, геноцидів, депопуляцій [12 ГІО 2.2.1-4 П]
Орієнтується у громадському просторі та долучається до його формування [ГІО 2.3]	оцінює вплив різних чинників на формування громадського простору [12 ГІО 2.3.1]	оцінює якість громадського простору закладу освіти, свого населеного пункту за самостійно сформульованими (конкретизованими) критеріями [12 ГІО 2.3.1-1]	
	долучається до формування інклюзивного простору [12 ГІО 2.3.2]	обстоює думку щодо необхідності облаштування громадського простору свого міста/села/селища та протидії порушенням правил поведінки в громадських місцях [12 ГІО 2.3.2-1]	усвідомлено бере участь в облаштуванні громадського простору у своєму місті/селі/селищі [12 ГІО 2.3.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		обґрунтовує необхідність дотримання прав людини в громадському просторі, розпізнає їх порушення і дискримінацію [12 ГІО 2.3.2-2]	визначає способи запобігання порушенням правил поведінки в громадських місцях [12 ГІО 2.3.2-2 П] пропонує способи захисту прав людини в громадському просторі [12 ГІО 2.3.2-3 П]
3. Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично обґрунтованих питань			
Добирає джерела історичної та суспільно значущої інформації [ГІО 3.1]	добирає і систематизує джерела історичної та суспільної інформації за видами і походженням для реалізації пізнавально-дослідницьких проектів [12 ГІО 3.1.1]	виявляє відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх місця, часу та обставин походження, авторства і мети створення [12 ГІО 3.1.1-1]	обґрунтовує відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГІО 3.1.1-1 П]
		оцінює відмінності в джерелах різного походження [12 ГІО 3.1.1-2]	формує і характеризує джерельну базу теми/проекту [12 ГІО 3.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Аналізує та синтезує історичну та суспільно важливу інформацію [ГІО 3.2]	аналізує джерело інформації та оцінює його [12 ГІО 3.2.1]	формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1]	виявляє стереотипні судження в джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого/сучасності [12 ГІО 3.2.1-1 П] визначає способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії їм [12 ГІО 3.2.1-2 П]
	класифікує історичну і суспільно значущу інформацію за певними критеріями [12 ГІО 3.2.2]	досліджує збіги і розбіжності між даними різних джерел і позиціями авторів [12 ГІО 3.2.2-1] виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2]	обґрунтовано оцінює історичну і суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГІО 3.2.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Визначає достовірність історичної та суспільної інформації [ГІО 3.3]	установлює достовірність джерела інформації [12 ГІО 3.3.1]	оцінює джерела відповідно до заданих критеріїв для встановлення їх автентичності [12 ГІО 3.3.1-1]	систематизує джерела за рівнем достовірності наявної в них інформації [12 ГІО 3.3.1-1 П]
	критично аналізує причини різних інтерпретацій історичної та суспільної інформації [12 ГІО 3.3.2]	виявляє чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГІО 3.3.2-1]	визначає ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГІО 3.3.2-1 П] характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П] пояснює вплив трансформації соціокультурних цінностей на трактування історичної інформації [12 ГІО 3.3.2-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
4. Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого і сучасного та зіставлення їх інтерпретацій			
Систематизує і узагальнює соціальну та історичну інформацію [ГІО 4.1]	характеризує системно-структурні зв'язки в історичному процесі [12 ГІО 4.1.1]	систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1]	реконструює історичну ситуацію (період, явище, процес) на основі історичних джерел та сучасних досліджень [12 ГІО 4.1.1-1 П]
	оцінює історичну спільноту за сферами її діяльності (політична, економічна, соціальна, культурна) [12 ГІО 4.1.2]	порівнює історичні факти та артефакти за запропонованими критеріями [12 ГІО 4.1.2-1]	порівнює історичні факти і артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГІО 4.1.2-1 П]
	оперує історичною та соціально значущою інформацією [12 ГІО 4.1.3]	оцінює історичні процеси на основі їх передумов, перебігу і результатів [12 ГІО 4.1.3-1]	оцінює проблеми історичних досліджень [12 ГІО 4.1.3-1 П]
		зіставляє події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Добирає та оцінює аргументи [ГІО 4.2]	добирає аргументи для підтвердження або спростування судження, висновку, оцінки щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.1]	верифікує судження з використанням кількох джерел інформації [12 ГІО 4.2.1-1]	формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П]
		добирає та оцінює різноманітну інформацію щодо важливих суспільних питань [12 ГІО 4.2.1-2]	
	оцінює аргументованість суджень, висновків щодо історичної події, явища, процесу [12 ГІО 4.2.2]	аналізує аргументацію та пояснює критерії її оцінювання [12 ГІО 4.2.2-1]	
		обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2]	
Інтерпретує факти, явища, процеси з минулого і сучасного;	узагальнює та інтегрує різні трактування історичних подій, явищ і процесів, оцінки діяльності	доцільно застосовує понятєвий апарат історії та соціальних наук [12 ГІО 4.3.1-1]	оцінює історичні процеси за запропонованими/обраними самостійно критеріями [12 ГІО 4.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
формулює судження, гіпотезу [ГІО 4.3]	історичних осіб [12 ГІО 4.3.1]		
		реконструює історичну ситуацію на основі зібраних фактів з урахуванням різних інтерпретацій [12 ГІО 4.3.1-2]	
	досліджує історичну реальність з урахуванням причиново-наслідкових і системно-структурних залежностей [12 ГІО 4.3.2]	оцінює історичну постать, сучасника, окрему соціальну групу, народ як суб’єктів історичного процесу [12 ГІО 4.3.2-1]	обирає тему дослідження, формулює проблемне завдання і визначає стратегію його виконання [12 ГІО 4.3.2-1 П]
		узагальнює контроверсійні судження і оцінки минулого, сучасних суспільних процесів для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2]	формулює гіпотезу дослідження і добирає джерела інформації [12 ГІО 4.3.2-2 П]
		пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних і	узагальнює результати, формулює висновки і представляє результати дослідження [12 ГІО 4.3.2-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		культурних чинників у розвитку суспільства [12 ГІО 4.3.2-3]	

5. Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія проявам дискримінації та нерівного ставлення

Формує себе як особистість і частину суспільства, усвідомлює власну гідність [ГІО 5.1]	оцінює власну громадянську позицію [12 ГІО 5.1.1]	оцінює вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГІО 5.1.1-1]	проектує розвиток власної особистості з огляду на належність до різних спільнот [12 ГІО 5.1.1-1 П]
		аргументує власну належність і належність інших осіб до української нації [12 ГІО 5.1.1-2]	оцінює власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування [12 ГІО 5.1.1-2 П]
		моделює способи дій, спрямованих на утвердження демократії в Україні, захист національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		України, державної незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу [12 ГІО 5.1.1-3]	
	приймає себе і моделює власну особистість і поведінку, дотримуючись права на повагу гідності [12 ГІО 5.1.2]	визначає відповідальність за свої дії [12 ГІО 5.1.2-1]	
	обстоює власну гідність [12 ГІО 5.1.3]	виявляє у пропонованих для дослідження ситуаціях випадки порушення права на повагу до людської гідності і пропонує способи його захисту [12 ГІО 5.1.3-1]	
Діє з урахуванням принципів прав людини, прав та обов’язків громадянина [ГІО 5.2]	обґрунтовує необхідність відповідності законів, соціальних норм і правил правам людини і праву на повагу до людської гідності [12 ГІО 5.2.1]	обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1-1]	обстоює думку про те, що права людини повинні визначати положення законів та інших нормативно-правових актів [12 ГІО 5.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		пояснює способи реалізації та механізми захисту власних прав у демократичний і законний спосіб [12 ГІО 5.2.1-2]	
	оцінює ситуації щодо дотримання вимог законів, соціальних норм і правил [12 ГІО 5.2.2]	моделює соціальні ситуації з погляду дотримання прав людини і вимог законодавства [12 ГІО 5.2.2-1]	моделює ситуації порушення прав і гідності людини та пропонує доцільні національні та міжнародні механізми їх захисту і відновлення [12 ГІО 5.2.2-1 П] визначає основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГІО 5.2.2-2 П]
	відповідально ставиться до своїх обов’язків, які виникають з належності до спільноти і держави [12 ГІО 5.2.3]	пояснює суть політико-правового зв’язку громадянина з Україною, українським народом та громадянським суспільством [12 ГІО 5.2.3-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Поважає розмаїття серед людей, протидіє та запобігає виявам дискримінації та утисків [ГІО 5.3]	обґрунтовує цінність соціального і культурного розмаїття, пояснює його переваги і виклики в сучасному суспільстві [12 ГІО 5.3.1]	доводить та ілюструє прикладами цінність інклюзії різних груп і різноманітності в суспільстві [12 ГІО 5.3.1-1]	
	долучається до творення (або створює самостійно) безпечного середовища, вільного від утисків, насилля, булінгу, дискримінації [12 ГІО 5.3.2]	ідентифікує прояви дискримінації та утисків [12 ГІО 5.3.2-1]	доводить негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГІО 5.3.2-1 П]
		долучається до створення проектів рішень, спрямованих на подолання дискримінації [12 ГІО 5.3.2-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем			
Застосовує принципи та механізми демократії [ГІО 6.1]	обґрунтовує необхідність принципів і механізмів демократії для функціонування українського суспільства та європейської спільноти [12 ГІО 6.1.1]	пояснює механізм демократії в Україні та Європі [12 ГІО 6.1.1-1]	оцінює переваги і недоліки демократії [12 ГІО 6.1.1-1 П]
		характеризує способи впливу громадян на політику [12 ГІО 6.1.1-2]	визначає зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГІО 6.1.1-2 П]
		установлює залежності між розвитком демократії, дотриманням прав людини в державах і добробутом населення [12 ГІО 6.1.1-3]	обґрунтовує небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГІО 6.1.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		розпізнає виклики сучасних демократій [12 ГІО 6.1.1-4]	
	застосовує принципи і механізми демократії в житті закладу освіти, місцевої громади і суспільства [12 ГІО 6.1.2]	описує виборчий процес і пов’язані з ним ризики [12 ГІО 6.1.2-1]	пояснює механізм і процедури виборчого процесу і пов’язані з ними ризики [12 ГІО 6.1.2-1 П]
		оцінює ідеології та діяльність політичних партій, суспільних рухів, організацій та їх роль у розвитку демократичного суспільства [12 ГІО 6.1.2-2]	характеризує електронну демократію та особливості її реалізації в Україні [12 ГІО 6.1.2-2 П]
Бере участь у розв’язанні проблем спільнот [ГІО 6.2]	усвідомлено бере участь у розв’язанні проблем різних спільнот, ураховуючи інтереси їх представників [12 ГІО 6.2.1]	досліджує ситуації в місцевій громаді (у закладі освіти тощо), виокремлює явища чи процеси, які потребують змін [12 ГІО 6.2.1-1]	характеризує зв’язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		пропонує ефективні способи розв’язання виявлених проблем місцевих громад (закладу освіти) [12 ГІО 6.2.1-2]	аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв’язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П]
		оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3]	моделює варіанти власної участі в розв’язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П] ініціює та/або долучається до активних дій для розв’язання спільних проблем місцевих громад (закладу освіти) [12 ГІО 6.2.1-4 П]
Осмислює зв’язки між минулим і сучасним громадсько-політичним життям [ГІО 6.3]	висловлює ціннісні судження щодо історичних і суспільно значущих подій, явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1]	обґрунтовує необхідність захисту суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України та збройної відсічі агресії [12 ГІО 6.3.1-1]	досліджує важливість для інших держав їх власних державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей [12 ГІО 6.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		висловлює аргументовану думку щодо важливості для України власних державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей [12 ГІО 6.3.1-2]	характеризує стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П]
		висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]	застосовує історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГІО 6.3.1-3 П]
		прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4]	
		характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГІО 6.3.1-5]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	обґрунтовує цінність принципів і норм міжнародного гуманітарного права під час збройних конфліктів і надзвичайних ситуацій [12 ГІО 6.3.2]	тлумачить основні поняття міжнародного гуманітарного права та його роль у захисті життя і людської гідності [12 ГІО 6.3.2-1]	моделює способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГІО 6.3.2-1 П]
		пояснює важливість міжнародної співпраці у відсічі військовій агресії, необхідність обмеження насильства в умовах збройного конфлікту і невідворотності покарання за воєнні злочини [12 ГІО 6.3.2-2]	

Додаток 19
до Державного стандарту

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: грамотно висловлюватись усно і письмово українською мовою щодо мистецтва; дискутувати щодо мистецьких явищ, оцінювати власні мистецькі результати і творчість інших осіб ставлення: шанування державної мови; готовність активно користуватися українською мовою в мистецькій комунікації
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння — грамотно висловлюватись усно і письмово щодо мистецтва рідною мовою ставлення — шанування культурно-мистецького різноманіття світу Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння — використовувати іншомовні джерела інформації про мистецтво та іншомовну мистецьку термінологію ставлення: шанування культурно-мистецького різноманіття світу; усвідомлення можливостей спілкування в мистецькій діяльності іноземною мовою, готовність популяризувати культурно-мистецькі надбання України іноземними мовами

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Математична компетентність	уміння — використовувати математичні знання для декодування художньої виразності творів мистецтва і у процесі художньо-творчої діяльності
	ставлення:
	усвідомлення взаємозв’язків математики і мистецтва як універсальних мов людини;
	розуміння впливу художньої творчості на розвиток математичних здібностей
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	уміння:
	спостерігати і відтворювати довкілля засобами різних видів мистецтва; використовувати природні ресурси для творчості;
	використовувати інформаційно-комунікаційні технології для втілення художніх ідей і мистецької комунікації в медіапросторі;
	застосовувати мистецькі знання і вміння для естетизації соціально-освітнього середовища
	ставлення — усвідомлення взаємовпливу мистецтва і природничих наук, техніки, технологій
Інноваційність	уміння — впроваджувати мистецькі ідеї в різних сферах життєдіяльності, зокрема творенні культурних продуктів
	ставлення — відкритість до інновацій в мистецькій діяльності, прагнення творчої самореалізації
Екологічна компетентність	уміння — використовувати мистецькі засоби для збереження довкілля
	ставлення:
	усвідомлення необхідності гармонійної взаємодії людини і довкілля;
	розуміння потенціалу мистецтва для збереження довкілля

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: використовувати мистецьку інформацію у творчій, пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності; застосовувати цифрові технології для пошуку, презентації і популяризації мистецтва; визначати і оцінювати художню якість цифрового контенту, вирізняти маніпулятивну інформацію, запобігати її негативному впливу на людину; створювати електронні освітні ресурси для популяризації мистецтва; ставлення: усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження; розуміння впливу художніх медіатекстів на свідомість людини; визнання авторського права в мистецькій сфері і засудження плагіату
Навчання впродовж життя	уміння: визначати власні художні інтереси і потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких явищ і процесів; вибудовувати перспективу мистецького самовдосконалення, планувати і організовувати свій час; самопізнаватися і самовиражатися через мистецтво; критично оцінювати результати власної творчої діяльності, розвивати художнє мислення і емоційний досвід; ставлення: усвідомлення власних потреб у художньому пізнанні і самовираженні, готовність до самовдосконалення через мистецтво;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	розуміння ролі мистецтва у власному житті та його впливу на творчу самореалізацію
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності
	уміння:
	критично аналізувати і оцінювати вплив культурно-мистецьких явищ на громадянське суспільство;
	активно взаємодіяти для реалізації мистецьких проектів у місцевій громаді і суспільстві;
	брати участь у мистецькому житті України, бути причетним до соціокультурних процесів;
	застосовувати здобуті в мистецькій освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України”;
	ставлення:
	дбайливе ставлення до мистецьких традицій рідного краю, усвідомлення причетності до української культури;
	виявлення поваги до культурно-мистецьких надбань різних народів;
	виявлення активної громадянської позиції у збереженні досягнень української культури, культурно-мистецького різноманіття
	Соціальні компетентності
	уміння — визначати роль мистецтва в соціокультурному просторі, оцінювати результати креативної діяльності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення:
	розуміння важливості мистецтва і діяльності митців для соціального розвитку;
	готовність брати участь у мистецько-просвітницькій діяльності, зокрема у волонтерському русі
Культурна компетентність	уміння:
	орієнтуватися в культурному різноманітті сучасного світу;
	аналізувати, інтерпретувати і естетично оцінювати способи вираження мистецьких ідей у різних культурах;
	розвивати загальну естетичну культуру, художнє мислення і емоційний досвід під час сприймання мистецтва і художньо-творчої діяльності
	ставлення:
	виявлення пошани до мистецьких надбань українського народу і усвідомлення власної ідентичності у світовій культурі, потреба пропагування національної культури у власній мистецькій діяльності;
	виявлення здатності до вираження української національної та громадянської ідентичності, творчого самовираження;
	усвідомлення загальнолюдських та естетичних цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу, розуміння необхідності збереження мистецьких надбань людства;
	толерантне ставлення до культурного регіонального різноманіття світу, готовність до культурно-мистецького діалогу;
	розуміння важливості естетичних чинників у житті, цінності інтелектуальної і культурної власності

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння: виявляти творчу ініціативу і сприяти її реалізації, зокрема в практичній мистецькій діяльності; працювати в команді для виконання художньо-творчих завдань з урахуванням основ культурного менеджменту; реалізовувати мистецькі проекти і презентувати власні надбання, знаходити мистецькі форми самовираження в креативних індустріях; пояснювати значення інвестицій у культуру, зокрема на прикладах реалізації мистецьких проектів, фестивалів, виставок тощо ставлення: генерування ідей і здатність до підприємницьких ініціатив у царині мистецтва, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту і розвитку суспільства; ініціативність, самостійність і мобільність у прийнятті рішень щодо втілення мистецьких проектів, готовність до партнерства; усвідомлення взаємовпливів комерційного і некомерційного складників культурно-мистецьких явищ

Базові знання

Мистецтво, художня творчість; види і мова мистецтв (компоненти: музичний, образотворчий, архітектурний, сценічний, екранний тощо); мистецькі стилі і напрями; новітні технології та комунікації в мистецтві; медіамистецтво; креативні індустрії та арт-практики; професії в мистецько-культурній сфері; мистецьке різноманіття культурних регіонів світу; форми існування, зберігання і поширення творів мистецтва; взаємовплив мистецтва і науки.

Додаток 20
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання
здобувачів профільної середньої освіти в мистецькій освітній галузі

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Пізнання різних видів мистецтва, виявлення художнього мислення			
Добирає і використовує мистецьку інформацію [МИО 1.1]	знаходить і систематизує мистецьку інформацію в друкованих та електронних джерелах з урахуванням принципів доброчесності [12 МИО 1.1.1]	добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів/дескрипторів (автор, назва, дата, посилання) [12 МИО 1.1.1-1] використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів доброчесності, виявляє культуру використання авторського права [12 МИО 1.1.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Аналізує, характеризує явища мистецтва; виявляє художнє мислення [МИО 1.2]	декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/явища мистецтва [12 МИО 1.2.1]	декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду [12 МИО 1.2.1-1]	самостійно декодує/аналізує, характеризує, узагальнює, систематизує, мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду [12 МИО 1.2.1-1 П] визначає, пояснює національну специфіку явищ мистецтва культурних регіонів світу і діалогу культур [12 МИО 1.2.1-2 П]
	виявляє готовність до мистецької самоосвіти [12 МИО 1.2.2]	зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1] планує мистецьку самоосвіту [12 МИО 1.2.2-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
2. Художньо-творча діяльність, культурно-мистецька комунікація			
Реалізує мистецькі ідеї у власній діяльності [МИО 2.1]	ініціює мистецькі ідеї та втілює їх у власній діяльності [12 МИО 2.1.1]	пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї [12 МИО 2.1.1-1]	формулює задум і пропонує способи його реалізації в художньо-практичній діяльності відповідно до обраної мистецької спеціалізації [12 МИО 2.1.1-1 П] визначає напрями самовдосконалення [12 МИО 2.1.1-2 П]
Взаємодіє з іншими через мистецтво [МИО 2.2]	комунікує з іншими у процесі мистецької діяльності, зокрема проектній; виявляє толерантність [12 МИО 2.2.1]	співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва [12 МИО 2.2.1 -1] здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МИО 2.2.1-2]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Використовує медіатехнології в процесі мистецької комунікації [МИО 2.3]	використовує медіатехнології в процесі міжособистісної і цифрової мистецької комунікації [МИО 2.3.1]	використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1] виявляє культуру використання авторського права [12 МИО 2.3.1 -2]	
Естетизує навколишнє середовище [МИО 2.4]	застосовує мистецький досвід для естетизації середовища [12 МИО 2.4.1]	бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1]	бере участь у заходах мистецького спрямування, зокрема у сфері креативних індустрій, поширює створений контент/продукт [12 МИО 2.4.1-1 П]
		застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва, креативних індустрій [12 МИО 2.4.1-2]	експериментує у сфері мистецтва, креативних індустрій відповідно до обраної мистецької спеціалізації [12 МИО 2.4.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	розуміє естетичну складову різних професій [12 МИО 2.4.2]	характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1]	пояснює роль естетичних компонентів різних професій [12 МИО 2.4.2-1 П]
	3. Емоційний досвід, естетичне ставлення до мистецтва та життя		
Розпізнає емоційні стани у творах різних видів мистецтва [МИО 3.1]	відчуває і описує різноманіття емоцій, утілених у творах мистецтва, усвідомлює їх вплив на людину [12 МИО 3.1.1]	характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МИО 3.1.1-1] ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів і видів мистецької діяльності на власний емоційний стан [12 МИО 3.1.1-2]	ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, характеризує вплив творів та видів мистецької діяльності на власний емоційний стан [12 МИО 3.1.1-1 П]
	залучає твори мистецтва для емоційної саморегуляції [12 МИО 3.1.2]	використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Виявляє художньо-естетичне ставлення [МИО 3.2]	інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини і культури, аргументує власну позицію [12 МИО 3.2.1] оцінює свої досягнення в мистецтві [12 МИО 3.2.2]	інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1] визначає свої уподобання у мистецтві [12 МИО 3.2.2-1]	інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини і культури, аргументує власну позицію [12 МИО 3.2.1-1 П] визначає свої досягнення у мистецтві, шляхи самовдосконалення (відповідно до обраної мистецької спеціалізації) [12 МИО 3.2.2-1 П]

Додаток 21
до Державного стандарту

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ “ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА”

Компетентнісний потенціал

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: сприймати інформацію та грамотно висловлюватися державною мовою під час занять фізичною культурою; правильно використовувати терміни з фізичної культури і спорту; застосовувати доречні мовленнєві стратегії відповідно до мети спілкування під час занять фізичною культурою і спортом; застосовувати доречні мовні засоби для командної взаємодії під час занять фізичною культурою і спортом; залагоджувати конфлікти і проблемні ситуації; популяризувати заняття фізичною культурою і спортом ставлення: шанування українських національних традицій у сфері фізичної культури і спорту; цінування державної мови для розвитку національної фізичної культури і усвідомлення її ролі в гармонійному розвитку особистості; готовність вживати і розвивати спортивну термінологію державною мовою; готовність використовувати мовні засоби для досягнення особистих, командних і суспільних цілей; готовність використовувати мовні засоби для самовираження

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, перетворювати і оцінювати інформацію рідною мовою у процесі занять фізичною культурою і спортом; спілкуватися рідною мовою про значення занять фізичною культурою і спортом для становлення особистості; висловлюватися рідною мовою про важливість занять фізичною культурою і спортом для самореалізації людини; писати тексти рідною мовою про фізичну культуру і спорт; здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих і цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у сфері фізичної культури і спорту; використовувати інформацію для комунікації в усній і письмовій формі; використовувати мовні засоби для досягнення особистих, командних і суспільних цілей у процесі занять фізичною культурою і спортом; відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди і переконання в усній і письмовій формі в різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації ставлення: розуміння потреби популяризації рідною мовою національних традицій у сфері фізичної культури і спорту;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	готовність спілкуватися рідною мовою під час занять фізичною культурою і спортом; відповідальне використання мовних засобів для досягнення особистих, командних і суспільних цілей у процесі занять фізичною культурою і спортом; критичне осмислювання інформації з різних джерел рідною мовою; готовність до обстоювання власних поглядів, суспільних цінностей у процесі занять фізичною культурою і спортом Здатність спілкуватися іноземними мовами уміння: сприймати, розуміти інформацію та грамотно висловлюватися іноземними мовами в процесі занять фізичною культурою і спортом; здатність спілкуватися іноземними мовами на тему фізичної культури і спорту; писати тексти іноземними мовами на тему фізичної культури і спорту, шукати інформацію в іноземних джерелах про оздоровчі програми, спортивні новини; правильно використовувати терміни іноземною мовою ставлення: розуміння потреби популяризації досягнень українських спортсменів у світі іноземними мовами; розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування у процесі занять фізичною культурою і спортом; усвідомлення ролі іноземної мови як інструменту одержання інформації про фізичну культуру і спорт; готовність спілкуватися іноземною мовою під час занять фізичною культурою і спортом;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	готовність вживати спортивну термінологію іноземною мовою
Математична компетентність	уміння:
	використовувати математичні методи під час занять фізичною культурою і спортом для створення індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм;
	здійснювати самоконтроль власного фізичного стану в процесі занять фізичною культурою і спортом;
	вести рахунок, здійснювати вимірювання величин у фізичних вправах і різних видах спорту;
	розраховувати фізичні можливості для досягнення мети в процесі занять фізичною культурою і спортом;
	розраховувати раціон харчування, добову рухову активність, добові енерговитрати під час занять фізичними вправами і спортом тощо;
	моделювати процеси і ситуації у процесі занять фізичною культурою і спортом із застосуванням математичного апарату, зокрема для аналізу даних технічних засобів про стан організму і фізичне навантаження
	ставлення:
	усвідомлення важливості критичного мислення в процесі занять фізичною культурою і спортом;
	усвідомлення ролі математичних знань і вмінь у процесі занять фізичною культурою і спортом
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	уміння:
	застосовувати знання з природничих наук для покращення фізичного стану;
	застосовувати логічне, структурне і системне мислення для розроблення оздоровчих програм і технологій;
	застосовувати технічні засоби в процесі занять фізичною культурою і спортом;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	виконувати різні фізичні вправи (ігри) на природі;
	досліджувати свій фізичний стан залежно від навантаження у процесі занять фізичною культурою і спортом та формулювати доказові висновки на основі отриманої інформації
	ставлення:
	розуміння людини як частини природи, її діяльності;
	усвідомлення важливості бережливого природокористування;
	усвідомлення впливу вправ і рівня фізичного навантаження на організм людини;
	усвідомлення особливостей виконання фізичних вправ в умовах низьких і високих температур, високогір'я і рівнинних поверхонь, пересічених місцевостей;
	усвідомлення значення досягнень сучасної техніки і технологій для фізичного самовдосконалення
Інноваційність	уміння:
	застосовувати інноваційно-оздоровчі технології для покращення фізичного стану;
	розвивати нові ідеї та можливості для створення оздоровчих технологій (систем), досліджувати і експериментувати з інноваційними підходами у фізичному вихованні;
	розвивати нові ідеї та можливості для самовдосконалення і самореалізації;
	реагувати на зміни і долати труднощі, які виникають у процесі занять фізичною культурою і спортом;
	ставити перед собою цілі з фізичного самовдосконалення і самореалізації і досягати їх у процесі занять фізичною культурою і спортом;
	створювати інноваційні програми індивідуальних фізкультурно-оздоровчих занять;
	мотивувати себе на досягнення успіхів у процесі занять фізичною культурою і спортом

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення:
	усвідомлення значення інноваційних технологій для фізичного самовдосконалення особистості;
	розуміння: потреби впроваджувати інноваційні технології в процесі занять фізичною культурою і спортом;
	стійке переконання в тому, що нові ідеї, інноваційні зміни сприяють досягненню успіху
Екологічна компетентність	уміння:
	пристосовуватися до умов довкілля під час виконання фізичних вправ;
	дотримуватися екологічних засад природокористування під час занять фізичною культурою і спортом;
	використовувати допоміжні засоби фізичного виховання (оздоровчі сили природи і гігієнічні фактори) для поліпшення фізичного стану, загартованості;
	дотримуватися санітарно-гігієнічних норм під час занять фізичною культурою і спортом;
	організовувати і проводити різні форми фізичного виховання в довкіллі;
	надавати першу домедичну і медичну допомогу, пов’язану з біотичними і абіотичними небезпеками під час виконання фізичних вправ
	ставлення:
	розуміння гармонійного розвитку людини і природи, ціннісне ставлення до довкілля як до потенційного джерела зміцнення здоров’я;
	розуміння важливості дотримання санітарно-гігієнічних норм;
	усвідомлення важливості дотримання екологічних засад природокористування, правил поведінки в довкіллі

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: використовувати комп’ютерні технології, тренажерні пристрої для поліпшення власного фізичного стану, моніторингу рухової та ігрової активності; використовувати інформаційно-комунікаційні технології для спілкування, аналізу і розв’язання проблемних ситуацій під час занять фізичною культурою і спортом; використовувати цифрові засоби і технології для оцінювання фізичного стану і створення індивідуальних оздоровчих програм ставлення: усвідомлення впливу інформаційних і комунікаційних технологій і пристроїв на фізичний розвиток і здоров’я людини, переваг і ризиків їх використання; усвідомлення правил безпечного застосування інформаційно-комунікаційних засобів; розуміння проблем і наслідків комп’ютерної залежності
Навчання впродовж життя	уміння: шукати, аналізувати, систематизувати і використовувати інформацію в процесі занять фізичною культурою і спортом; вирішувати проблемні завдання під час занять фізичною культурою і спортом; досягати конкретних цілей, долати труднощі і перешкоди в процесі фізичного самовдосконалення; оцінювати власні потреби для фізичного вдосконалення і самореалізації та визначати ресурси і можливості для їх розвитку у процесі занять фізичною культурою і спортом; навчатися і працювати в колективі, команді, групі і самостійно в процесі занять фізичною культурою і спортом;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	розробляти і використовувати індивідуальні оздоровчі програми з урахуванням власних можливостей, здібностей, мотивів, потреб і стану здоров’я
	ставлення:
	розуміння потреби постійного фізичного вдосконалення, формування фізичної культури особистості;
	усвідомлення необхідності визначати і оцінювати власні потреби, можливості, наявні ресурси для особистісного розвитку
	Громадянські компетентності
Громадянські та соціальні компетентності	уміння:
	виявляти солідарність із командою і надавати підтримку її членам під час занять фізичною культурою і спортом;
	приймати спільні рішення на користь команди;
	дотримуватися демократичних принципів під час занять фізичною культурою і спортом;
	уникати дискримінаційних вчинків під час занять фізичною культурою і спортом;
	використовувати нормативно-правову базу в процесі фізичного виховання;
	брати участь у заходах громадського і суспільного життя команди, групи, закладу освіти;
	розв’язувати проблеми соціального характеру спираючись на загальнолюдські і суспільні цінності співіснування в колективі;
	застосовувати здобуті в освітній галузі фізичної культури знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	ставлення:
	розуміння ролі фізичної культури і спорту в дотриманні прав і свобод людини, утвердження демократичних цінностей — рівності, справедливості, відповідальності;
	відповідальне ставлення до власної участі в громадському і суспільному житті команди, групи, закладу освіти
	Соціальні компетентності
	уміння:
	ефективно співпрацювати з іншими особами під час занять фізичною культурою і спортом спілкуватися в різних ситуаціях, залагоджувати конфлікти, дотримуватися правил чесної гри
	організовувати гру, заняття чи інші види командної рухової діяльності;
	гідно вигравати і програвати, боротися, контролювати свої емоції, толерантно ставитися до суперників і членів своєї команди;
	співпереживати невдачам інших учасників у процесі занять фізичною культурою і спортом
	долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов’язаних із різними проявами дискримінації;
	виявляти доброчесність у процесі фізичного виховання;
	дотримуватися здорового способу життя, правил безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ, ігор;
	уникати ризиків для фізичного і психічного здоров’я під час занять фізичною культурою і спортом;
	контролювати особисті відчуття і почуття під час занять фізичною активністю;
	дотримуватися правил поведінки і спілкування під час занять фізичною культурою і спортом;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Культурна компетентність	розрізняти різні прояви дискримінації у процесі занять фізичною культурою ставлення: виявлення толерантності і небайдужості у процесі занять фізичною культурою і спортом; повага до альтернативних думок і поглядів; усвідомлення цінності рухової активності для здоров’я, фізичного розвитку і фізичної підготовленості; усвідомлення необхідності дослухатися до внутрішніх потреб, відчуттів і почуттів уміння: визначати проблеми, які потрібно розв’язати для формування високого рівня фізичної культури особистості; виражати свій культурний потенціал через рухову діяльність; коректно висловлювати і аргументувати думку, вести діалог у процесі фізичного виховання; розвивати українські національні традиції фізичної культури; удосконалювати культуру рухів; керуватися етичними нормами у взаємодії з іншими особами в процесі фізичного виховання; виражати свою індивідуальність через фізичну культуру; визначати і опановувати новітні культурні здобутки в галузі фізичної культури і спорту ставлення: усвідомлення важливості фізичної культури; відчуття культурної ідентичності, повага до розмаїття культурної спортивної спадщини;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	усвідомлення можливостей самовираження і самореалізації через фізичну культуру і спорт; дотримання мовленнєвого етикету; усвідомлення унікальності культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів у галузі фізичної культури і спорту
Підприємливість та фінансова грамотність	уміння: презентувати власні ідеї та ініціативи з використанням доцільних засобів фізичної культури; оцінювати власні можливості в процесі занять фізичною культурою і спортом; реалізувати різні соціальні ролі в процесі фізичного виховання; брати відповідальність за власні рішення, використовувати переваги і визнавати помилки в тактичних діях у різних видах спорту; планувати і реалізовувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); організовувати свій час і мобілізувати ресурси; планувати, оцінювати фінансові витрати, пов’язані з фізичною культурою і спортом; оперувати фінансовими документами, пов’язаними з фізичною культурою і спортом; планувати власний саморозвиток, самовдосконалення, досягнення в процесі занять фізичною культурою та спортом; працювати в команді над плануванням і реалізацією проектів та ідей ставлення: усвідомлення значення ініціативності, активності, відповідальності і важливості співпраці в процесі занять фізичною культурою і спортом;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	усвідомлення необхідності ощадного і раціонального використання коштів для організації фізкультурних і спортивних заходів

Базові знання

Здоровий спосіб життя: форми, засоби, методи фізичного виховання для підтримання, поліпшення (відновлення) фізичного, психічного і соціального здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості, загартування, збереження належної маси тіла (корекції надмірної, недостатньої), формування і підтримання правильної постави, правильної будови стопи з урахуванням індивідуальних особливостей. Контроль і самоконтроль навчальних досягнень, рівня розвитку фізичних якостей, фізичного розвитку, різних сторін підготовленості. Застосування інформаційних і технічних засобів контролю. Моделювання індивідуальних стратегій фізичного вдосконалення і самореалізації в процесі занять фізичною культурою і спортом.

Фізична підготовка: фізичні якості людини; взаємозв'язок фізичних якостей з якістю життя, індивідуальними досягненнями в різних видах фізичної активності і спорту; засоби і методи розвитку фізичних якостей, сенситивні періоди розвитку, методики збереження і зростання рівня їх розвитку; взаємозв'язок рівня розвитку фізичних якостей, здорового способу життя і збереження активного довголіття.

Техніко-тактична підготовка: індивідуальна техніка виконання фізичних вправ; тактичні дії у процесі занять фізичними вправами і спортом. Правила і організація змагань у фізкультурно-оздоровчій і спортивній діяльності.

Безпека в процесі занять фізичними вправами: правила техніки безпеки на уроках фізичної культури та в позаурочних формах занять фізичними вправами; самоконтроль у процесі фізичного виховання; застосування інноваційних, інформаційних технічних засобів для контролю, оцінювання, планування і корекції індивідуальних і командних дій, засобів, методів, моделювання процесу занять фізичною культурою та спортом для вдосконалення і самореалізації.

_____

Додаток 22
до Державного стандарту

ВИМОГИ
до обов’язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти
в освітній галузі фізичної культури

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
1. Формування психічної та соціально-психологічної сфер особистості засобами фізичного виховання			
Визначає мету систематичної рухової діяльності [ФІО 1.1]	формулює власну вимірювану спрямовану в часі мету рухової діяльності [12 ФІО 1.1.1]	досягає поставлених цілей з прогнозуванням і врахуванням можливих ризиків і наслідків фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.1.1-1] визначає та оцінює власні потреби і ресурси формування компетентностей для систематичної фізичної активності [12 ФІО 1.1.1-2] добирає оптимальні засоби, методи для досягнення самостійно поставленої мети [12 ФІО 1.1.1-3]	самостійно аналізує проблемні ситуації, обирає способи їх вирішення на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення [12 ФІО 1.1.1-1 П] добирає спеціальні фізичні вправи для досягнення самостійно поставленої мети в обраному виді спорту [12 ФІО 1.1.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		творчо, систематично застосовує фізичні вправи в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.1.1-4]	
Формує моральні та вольові якості у процесі виконання фізичних вправ [ФІО 1.2]	демонструє моральні та вольові якості у фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.2.1]	виявляє наполегливість, витримку під час виконання фізичних вправ [12 ФІО 1.2.1-1]	мотивує та надихає до вияву вольових зусиль інших осіб для досягнення бажаного результату [12 ФІО 1.2.1-1 П]
		виявляє сміливість, рішучість під час виконання фізичних вправ [12 ФІО 1.2.1-2] виявляє доброзичливість, толерантність і повагу до вияву емоцій учасників освітнього процесу [12 ФІО 1.2.1-3]	виявляє вольові якості під час самостійних занять фізичними вправами з урахуванням майбутньої професійної діяльності [12 ФІО 1.2.1-2 П] виявляє організованість, дисциплінованість, здатність до взаємодії з партнерами по команді для досягнення мети [12 ФІО 1.2.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		виявляє цілеспрямованість і самостійність у фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.2.1-4] виявляє патріотизм, мужність, національну свідомість, активну громадянську позицію, почуття обов'язку захисту України [12 ФІО 1.2.1-5]	
	аналізує та оцінює результати власної діяльності для моделювання індивідуальної траєкторії рухової активності [12 ФІО 1.2.2]	визначає ефективні форми, засоби і способи формування вольової сфери за допомогою систематичних занять фізичними вправами [12 ФІО 1.2.2-1]	організовує рухову діяльність, що потребує докладання вольових зусиль іншими особами [12 ФІО 1.2.2-1 П] формує траєкторію індивідуального фізичного вдосконалення на основі аналізу та оцінки результатів діяльності [12 ФІО 1.2.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Розвиває свої когнітивні властивості у процесі фізичного виховання [ФІО 1.3]	удосконалює властивості уваги, пам’яті і уяви в процесі фізичного виховання [12 ФІО 1.3.1]	концентрує, активізує, довільно переключає увагу в процесі фізичного виховання [12 ФІО 1.3.1-1]	корегує способи виконання фізичних вправ на основі зміни самопочуття [12 ФІО 1.3.1-1 П]
		розвиває пам’ять та уяву, зберігає здобуті знання і набуті вміння, відтворює і повторно застосовує їх у повсякденному житті [12 ФІО 1.3.1-2]	
	застосовує мисленнєві властивості і операції в процесі виконання фізичних вправ [12 ФІО 1.3.2]	виявляє гнучкість мислення в процесі рухової діяльності, змінюючи її тактику і стратегію [12 ФІО 1.3.2-1]	виявляє самостійність і стратегічність мислення щодо моделювання алгоритму власного спортивного вдосконалення [12 ФІО 1.3.2-1 П]
		виявляє самостійність мислення в плануванні фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.3.2-2]	демонструє критичність мислення за потреби внесення змін в стратегію спортивної діяльності [12 ФІО 1.3.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		самостійно знаходить нові, нестандартні способи виконання рухових дій за змінених умов [12 ФІО 1.3.2-3]	продукує нові ідеї для вирішення творчих завдань, зокрема щодо організації фізкультурно-оздоровчих і спортивних масових заходів, нові вправи, нові правила до змагань, комплекси вправ, нові види змагальної діяльності шляхом поєднання з новими руховими діями [12 ФІО 1.3.2-3 П]
		розробляє нові правила, нові рухові дії, комплекси і способи виконання вправ на основі мисленнєвих операцій (аналіз, оцінювання, синтез) [12 ФІО 1.3.2-4]	продукує нові ідеї у взаємодії із спортивним колективом для вирішення проблемних ситуацій у фізкультурно-оздоровчій і спортивній діяльності [12 ФІО 1.3.2-4 П]
		розробляє траєкторію саморозвитку і самореалізації у фізичному вихованні [12 ФІО 1.3.2-5]	

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Виконує різні соціальні ролі під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності) [ФІО 1.4]	співпрацює в колективі, виконує різні соціальні ролі в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.4.1]	демонструє поведінку лідера під час взаємодії в процесі рухової діяльності [12 ФІО 1.4.1-1] аналізує сильні і слабкі сторони, пропонує план із розподілом соціальних ролей для досягнення успіху [12 ФІО 1.4.1-2]	демонструє ознаки поведінки різних соціальних ролей: суддя — гравець, капітан — член команди; організатор — виконавець [12 ФІО 1.4.1-1 П] інтегрує складники спортивного менеджменту в спортивно-ігрову діяльність [12 ФІО 1.4.1-2 П] налаштовує співпрацю в команді для досягнення результату [12 ФІО 1.4.1-3 П]
	виявляє комунікабельність, емпатію, застосовує методи ненасильницького спілкування, медіацію [12 ФІО 1.4.2]	співпрацює з учасниками освітнього процесу, розуміє та враховує погляди і емоційний стан інших осіб [12 ФІО 1.4.2-1] вміє налагоджувати комунікацію на основі ненасильницького спілкування для плідної	визначає свою роль і завдання для підсилення взаємодії на основі аналізу сильних і слабких сторін — власних і команди [12 ФІО 1.4.2-1 П] вирішує конфлікти і суперечки під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.4.2-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		взаємодії під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [12 ФІО 1.4.2-2] демонструє вміння підтримати членів колективу в ігровій і змагальній діяльності [12 ФІО 1.4.2-3]	
Дотримується етичних норм у руховій діяльності [ФІО 1.5]	виявляє повагу, чесність, дотримується рівності, справедливості, протидіє дискримінації та насильству в освітньому процесі [12 ФІО 1.5.1]	обстоює правила “чесної гри”, чесності, справедливості в освітньому процесі та фізкультурно-оздоровчій діяльності і дотримується їх [12 ФІО 1.5.1-1] демонструє повагу до учасників освітнього процесу [12 ФІО 1.5.1-2] запобігає проявам дискримінації та насильства в освітньому процесі і фізкультурно-оздоровчій	демонструє повагу, рівність, порядність щодо учасників освітнього процесу, членів команди, суперників, суддів, глядачів [12 ФІО 1.5.1-1 П] діє відповідно до встановлених правил у змагальній і фізкультурно-оздоровчій діяльності [12 ФІО 1.5.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		діяльності [12 ФІО 1.5.1-3]	
	2. Систематичні заняття фізичними вправами, володіння технікою фізичних вправ		
Демонструє техніку фізичних вправ [ФІО 2.1]	демонструє індивідуальну техніку виконання фізичних вправ в обраних видах рухової діяльності [12 ФІО 2.1.1]	демонструє раціональний та оптимальний спосіб виконання фізичних вправ (амплітуду, темп, траєкторію рухів) і компетентнісно-орієнтованих рухових завдань [12 ФІО 2.1.1-1]	демонструє індивідуальну техніку виконання фізичних вправ в обраних видах рухової діяльності [12 ФІО 2.1.1-1 П] дотримується техніки фізичних вправ у нестандартних умовах (ігрових, змагальних, у різних психофізичних станах) [12 ФІО 2.1.1-2 П]
Моделює рухову діяльність [ФІО 2.2]	складає індивідуальну програму занять і вибудовує власну траєкторію фізичної активності [12 ФІО 2.2.1]	визначає мету занять, вправи і фізичні навантаження для побудови власної траєкторії фізичної активності [12 ФІО 2.2.1-1]	використовує технічні засоби та інформаційні технології, цифрові застосунки для контролю і управління різними аспектами рухової діяльності [12 ФІО 2.2.1-1 П]
		оцінює та аналізує ефективність індивідуальної програми і корегує її за	комбінує різні засоби (технічні засоби, фізичні вправи, гігієнічні фактори, оздоровчі сили

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		показниками контролю [12 ФІО 2.2.1-2] ініціює поєднання різних засобів (технічні засоби, фізичні вправи, гігієнічні фактори, оздоровчі сили природи) для досягнення бажаного результату [12 ФІО 2.2.1-3]	природи) для досягнення бажаного результату в обраному виді спорту [12 ФІО 2.2.1-2 П]
Виконує фізичні вправи під час ігрової та змагальної діяльності [ФІО 2.3]	бере участь у змаганнях з різних видів спорту [12 ФІО 2.3.1]	виявляє активність в ігровій і змагальній діяльності [12 ФІО 2.3.1-1] дотримується правил ігрової та змагальної діяльності, ураховує гендерні особливості, принципи демократії, рівності, запобігає проявам дискримінації під час виконання фізичних вправ [12 ФІО 2.3.1-2]	виявляє ініціативність в індивідуальних і командних спортивних іграх [12 ФІО 2.3.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
3. Усвідомлення значення фізичної/рухової активності для підтримування стану здоров’я та задоволення у процесі фізичного виховання			
Пізнає факти, явища та закономірності фізичної культури і спорту [ФІО 3.1]	на основі власного рухового досвіду і способу життя аналізує та оцінює факти, явища та закономірності фізичної культури і спорту [12 ФІО 3.1.1]	аналізує та обґрунтовує причини результативності виступів українських спортсменів на змаганнях різного рівня [12 ФІО 3.1.1-1] порівнює ефективність використання різних засобів і методів для досягнення запланованого результату [12 ФІО 3.1.1-2] демонструє готовність взяти на себе відповідальність за власний фізичний стан [12 ФІО 3.1.1-3]	аналізує та встановлює взаємозв’язки між власною спортивною підготовкою та результативністю виступів на змаганнях [12 ФІО 3.1.1-1 П] застосовує наукові знання, послуговується цінностями, створеними суспільством для забезпечення фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності [12 ФІО 3.1.1-2 П] встановлює причиново-наслідкові зв’язки між фактами та явищами у фізичній культурі [12 ФІО 3.1.1-3 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Контролює свій фізичний стан під час рухової діяльності [ФІО 3.2]	аналізує та встановлює взаємозв'язки між руховою діяльністю і власним фізичним станом [12 ФІО 3.2.1]	висуває гіпотези щодо впливу виконаної рухової діяльності на фізичну працездатність, фізичну підготовленість, стан здоров'я, фізичний розвиток [12 ФІО 3.2.1-1] визначає та аналізує показники власного фізичного стану під час і після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-2] аргументовано визначає засоби відновлення фізичного стану під час і після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-3]	оцінює власну фізичну працездатність, фізичну підготовленість, стан здоров'я, фізичний розвиток і добирає оптимальне фізичне навантаження [12 ФІО 3.2.1-1 П] вибирає ефективні засоби відновлення після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-2 П] розробляє програму відновлення організму після виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.2.1-3 П]
	оцінює ступінь впливу фізичного навантаження за суб'єктивними та об'єктивними ознаками [12 ФІО 3.2.2]	оцінює прогрес досягнень, виявляє сильні та слабкі сторони власного фізичного стану [12 ФІО 3.2.2-1]	передбачає власну фізичну спроможність з огляду на фізичний стан [12 ФІО 3.2.2-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		аргументовано оцінює ефективність різних видів фізичного навантаження на фізичний стан, фізичну спроможність і психічне здоров’я [12 ФІО 3.2.2-2]	складає портфоліо за результатами самоконтролю фізичного стану [12 ФІО 3.2.2-2 П]
Регулює свій психоемоційний стан у процесі рухової діяльності [ФІО 3.3]	застосовує засоби фізичної культури для регулювання психоемоційного стану, покращення психічного здоров’я, зниження рівня тривожності і стресу [12 ФІО 3.3.1]	тактовно і толерантно виражає емоції, використовуючи вербальні та невербальні засоби спілкування [12 ФІО 3.3.1-1] пояснює, як інші особи можуть впливати на емоції під час виконання фізичних вправ, використовує ресурсність спілкування для регулювання психоемоційного стану [12 ФІО 3.3.1-2]	добирає дієві способи впливу на психоемоційний стан команди для досягнення бажаного результату [12 ФІО 3.3.1-1 П] добирає засоби фізичного виховання, які покращують розумову працездатність і психоемоційний стан з урахуванням індивідуальних особливостей і зовнішніх обставин [12 ФІО 3.3.1-2 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
Дотримується здорового способу життя через фізкультурно-оздоровчу діяльність [ФІО 3.4]	моделює фізкультурно-оздоровчу діяльність і власним прикладом пропагує здоровий спосіб життя [12 ФІО 3.4.1]	самостійно планує і практикує, аналізує фізкультурно-оздоровчу діяльність відповідно до індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.4.1-1] систематично використовує фізичні вправи для профілактики (корекції) порушень морфо-функціонального стану організму [12 ФІО 3.4.1-2] усвідомлює потребу достатньої рухової активності, систематично виконує вправи для підтримання стану здоров’я і задоволення в процесі фізичного виховання [12 ФІО 3.4.1-3] контролює власну масу тіла шляхом дотримання	використовує способи самооцінювання морфо-функціонального стану з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності [12 ФІО 3.4.1-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		принципів харчування в поєднанні з оптимальною руховою активністю [12 ФІО 3.4.1-4]	
Дотримується правил безпечної поведінки під час фізкультурно-оздоровчої діяльності [ФІО 3.5]	дотримується правил безпечного використання технічних засобів навчання [12 ФІО 3.5.1]	самостійно перевіряє інвентар та обладнання на надійність безпечного застосування [12 ФІО 3.5.1-1]	самостійно перевіряє інвентар та обладнання на надійність безпечного застосування і долучається до усунення його несправностей [12 ФІО 3.5.1-1 П]
	враховує умови та ризики виконання фізичних вправ під час вибору технічних засобів фізичного виховання [12 ФІО 3.5.2]	обирає оптимальний інвентар, тренажери, тренувальні пристрої з урахуванням індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.5.2-1]	обирає оптимальний інвентар, тренажери, тренувальні пристрої з урахуванням професійної діяльності та специфіки виду спорту [12 ФІО 3.5.2-1 П]
	адаптовує фізичні навантаження під індивідуальні можливості [12 ФІО 3.5.3]	виконує оптимальне фізичне навантаження відповідно до індивідуальних особливостей [12 ФІО 3.5.3-1]	планує та виконує оптимальне фізичне навантаження з метою запобігання перевтомі і перетренованості [12 ФІО 3.5.3-1 П]

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
	дотримується гігієнічних вимог до спортивної форми і взуття [12 ФІО 3.5.4]	застосовує спортивну форму і взуття відповідно до змісту навчального матеріалу та сезонності виконання фізичних вправ [12 ФІО 3.5.4-1]	застосовує спортивне екіпірування і взуття відповідно до специфіки обраного виду спорту, спортивного амплуа та сезонності [12 ФІО 3.5.4-1 П]
	дотримується правил безпечної поведінки під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу [12 ФІО 3.5.5]	моделює безпечну поведінку під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу [12 ФІО 3.5.5-1]	моделює безпечну поведінку під час надзвичайних ситуацій в умовах мирного та воєнного часу [12 ФІО 3.5.5-1 П]
Демонструє готовність до захисту України [ФІО 3.6]	використовує знання, вміння і навички, фізичну підготовленість під час виконання елементів військово-прикладної підготовки та патріотичного виховання громадянина України [12 ФІО 3.6.1]	досліджує життєвий і воєнний шлях спортсменів, які боронили Україну і були учасниками визвольних змагань [12 ФІО 3.6.1-1]	виявляє в поведінці і фізкультурно-оздоровчій діяльності активну громадянську позицію, патріотизм, усвідомлює національну ідентичність, цінності [12 ФІО 3.6.1-1 П]
		демонструє у своїх судженнях і фізкультурно-оздоровчій діяльності активну громадянську позицію,	розвиває нові ідеї та можливості для реалізації інноваційних підходів до удосконалення воєнної справи засобами

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
		патріотизм, усвідомлює національну ідентичність, цінності [12 ФІО 3.6.1-2]	фізичного виховання [12 ФІО 3.6.1-2 П]
		моделює свою поведінку як активного та відповідального члена громадянського суспільства [12 ФІО 3.6.1-3]	досягає результатів військово-прикладної фізичної підготовки, займається військово-прикладними видами спорту [12 ФІО 3.6.1-3 П]
		виявляє готовність і спроможність виконувати покладені на нього завдання, переборювати труднощі і небезпеку в надзвичайних ситуаціях, витримувати психологічне навантаження [12 ФІО 3.6.1-4]	володіє теоретичною, військово-прикладною, фізичною, психологічною підготовкою до захисту України [12 ФІО 3.6.1-4 П]
		володіє на відповідному рівні військово-прикладною фізичною підготовкою [12 ФІО 3.6.1-5]	
Розвиває професійно-важливі фізичні	планує майбутнє з урахуванням ролі фізичної культури в майбутній	визнає фізичні якості, таланти, здібності, уміння для майбутньої професії, прагне	виявляє фізичні якості, таланти, здібності, уміння і демонструє їх у праці та творчості,

Загальні результати	10—12-й роки навчання		
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання	
		основний	поглиблений
якості та здібності майбутнього фахівця [ФІО 3.7]	професійній діяльності [12 ФІО 3.7.1]	вдосконалювати результати власної діяльності [12 ФІО 3.7.1-1]	удосконалює результати власної діяльності [12 ФІО 3.7.1-1 П]
		прогнозує результати власної фізкультурно-оздоровчої діяльності в майбутній професії [12 ФІО 3.7.1-2]	презентує результати власної фізкультурно-оздоровчої діяльності в майбутній професії [12 ФІО 3.7.1-2 П]
		формує готовність до свідомого вибору професії та самореалізації [12 ФІО 3.7.1-3]	демонструє готовність до свідомого вибору професії та самореалізації [12 ФІО 3.7.1-3 П]
		застосовує знання, вміння, фізичні здібності в реальних життєвих умовах, визначає та обґрунтовує власну життєву позицію [12 ФІО 3.7.1-4]	застосовує знання, вміння, навички, фізичні здібності в реальних життєвих умовах, демонструє та обґрунтовує власну життєву позицію, зокрема під час вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності [12 ФІО 3.7.1-4 П]

Додаток 23

БАЗОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для класів (груп) з українською мовою навчання закладів загальної середньої освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням; класів (груп) з українською мовою навчання закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій**			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік
Мовно-літературна	210	210	175												
Математична	70	70	70												
Природнича	140	70													
Технологічна	35			280	315	420	140	315	420						
Інформатична	35														
Соціальна та здоров'язбережувальна	105	105													

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій**			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік
Громадянська та історична	105	70	70												
Мистецька	35														
Фізична культура	105	105	105												
Усього	840	630	420	280	315	420	140	315	420	1155	1155	1155	1260	1260	1260

* Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти.

** Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на вибіркові освітні компоненти.

*** Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи), яка може бути визначена закладом освіти в межах визначеного показника для відповідного року навчання і яка може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, але не може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів.

******** Сума навчальних годин для вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом. Навчальні години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

Розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини закладів загальної середньої освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням; класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини закладів фахової передвищої освіти, закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним спрямуванням

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій**			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік
Мовно-літературна	280	280	245												
Математична	70	70	70												
Природнича	140	70													
Технологічна	35														
Інформатична	35			280	315	420	70	245	350						
Соціальна та здоров'язбережувальна	105	105													
Громадянська та історична	105	70	70												

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій**			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік	10-й рік	11-й рік	12-й рік
Мистецька	35														
Фізична культура	105	105	105												
Усього	910	700	490	280	315	420	70	245	350	1155	1155	1155	1260	1260	1260

* Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти.

** Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на вибіркові освітні компоненти.

*** Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи), яка може бути визначена закладом освіти в межах визначеного показника для відповідного року навчання і яка може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, але не може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів.

******** Сума навчальних годин для вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом. Навчальні години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

Розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти за роками навчання та освітніми галузями для закладів фахової передвищої освіти/закладів спеціалізованої освіти, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за професійним спрямуванням

Освітня галузь	Обов'язкові освітні компоненти*		Вибіркові освітні компоненти***** (кредитів ЄКТС)	Освітні компоненти освітньої програми профільної середньої освіти, які інтегруються в освітньо-професійну програму фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти або в освітню програму закладу спеціалізованої освіти (кредитів ЄКТС)	Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи) за роками навчання		
	кредитів ЄКТС	зокрема, кількість кредитів ЄКТС/мінімальна кількість годин навчальних занять для обов'язкових предметів державної підсумкової атестації**			1-й рік	2-й рік	3-й рік
Мовно-літературна	24	19/380					
Математична	12	12/240					
Природнича	12						
Технологічна***							
Інформатична	6						
Соціальна та здоров'язбережувальна	7						
Громадянська та історична	12	7/140					
Мистецька***							
Фізична культура****	7						
Усього:	80	38/760	40	60	1260	1260	1260

* Обов'язкові освітні компоненти, вибіркові освітні компоненти, освітні компоненти освітньої програми профільної середньої освіти, які інтегруються в освітньо-професійну програму фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти або в освітню програму закладу спеціалізованої освіти, розподіляються закладом освіти між першим — третім роками навчання.

** Перелік обов'язкових предметів державної підсумкової атестації визначений законодавством. Вивчення зазначених предметів завершується впродовж третього року навчання.

*** Освітні компоненти технологічної та мистецької галузей (не менше ніж три кредити ЄКТС у кожній) передбачено у вибіркових освітніх компонентах.

**** Предмет "Фізична культура" передбачено в обсязі не менш як 3 години навчальних занять на тиждень.

***** Обсяг навчального навантаження на обов'язкові освітні компоненти може бути збільшений за рахунок обсягу вибіркових освітніх компонентів.

Розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій ****			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік
Мовно-літературна	210	210	175												
Математична	70	70	70												
Природнича	140	70													
Технологічна	35														
Інформатична	35														
Соціальна та здоров'язбережувальна	105	105		280	315	420	140	315	420						
Громадянська та історична	105	70	70												
Мистецька	35														
Фізична культура	105	105	105												
Усього	840	630	420	280	315	420	140	315	420	1155	1155	1155	1260	1260	1260

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій ****			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік
Корекційно-розвиткова робота для здобувачів освіти з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату*****	70	70	70												

* Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти.

** Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на вибіркові освітні компоненти.

*** Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи), яка може бути визначена закладом освіти в межах визначеного показника для відповідного року навчання і яка може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, але не може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів.

******** Сума навчальних годин для вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом. Навчальні години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

*****Години корекційно-розвиткової роботи не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

Розподіл загального обсягу навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти за класами (роками навчання) та освітніми галузями для спеціальних закладів загальної середньої освіти та спеціальних класів (груп) закладів загальної середньої освіти з навчанням мовою корінного народу або національної меншини, які здійснюють реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій **			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік
Мовно-літературна	280	280	245												
Математична	70	70	70												
Природнича	140	70													
Технологічна	35														
Інформатична	35														
Соціальна та здоров'язбережувальна	105	105		280	315	420	70	245	350						
Громадянська та історична	105	70	70												
Мистецька	35														
Фізична культура	105	105	105												

Освітня галузь	Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів*			Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій **			Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)***			Гранично допустиме річне навчальне навантаження****			Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		
	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік	11-й рік	12-й рік	13-й рік
Усього	910	700	490	280	315	420	70	245	350	1155	1155	1155	1260	1260	1260
Корекційно-розвиткова робота для здобувачів освіти з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату*****	70	70	70												

* Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів, спільних для всіх профілів, не може бути перерозподілена на інші освітні компоненти.

** Кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів, але не може бути перерозподілена на вибіркові освітні компоненти.

*** Кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи), яка може бути визначена закладом освіти в межах визначеного показника для відповідного року навчання і яка може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти за обраним профілем відповідно до освітніх галузей або змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій, але не може бути перерозподілена на обов'язкові освітні компоненти, спільні для всіх профілів.

******** Сума навчальних годин для вивчення всіх освітніх компонентів не повинна перевищувати загальної кількості годин, визначеної базовим навчальним планом. Навчальні години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.

***** Години корекційно-розвиткової роботи не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження.